

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

2014–2020 METŲ EUROPOS SAJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS IR LĖŠŲ PANAUDOJIMO VERTINIMO ATASKAITA

FINANSŲ MINISTERIJA

PARENGTA FINANSŲ MINISTERIJOS IR UAB PPMI

2016 m. gruodžio 13 d.

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	2
ĮVADAS.....	4
SANTRAUKA.....	5
1. Esamos situacijos ir 2014–2016 m. įvykusių pokyčių apžvalga.....	7
2. ES fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo pažangos ir lėšų panaudojimo įvertinimas.....	18
2.1. Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas	18
2.2. Informacinės visuomenės skatinimas	23
2.3. Smulgiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas.....	27
2.4. Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas	30
2.5. Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos	33
2.6. Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra	39
2.7. Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas	43
2.8. Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu.....	46
2.9. Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas	52
2.10. Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas.....	55
2.11. Techninė parama veiksmų programai administruoti	58
2.12. Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti.	58
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	61
1 priedas. 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos priemonių įgyvendinimo pažanga.....	71
2 priedas. ES fondų investicijų veiksmų programos konkrečių uždavinių aktualumo pokyčiai	91
3 priedas. Pasiūlymai dėl 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos rodiklių	93

LENTELIŲ SĄRAŠAS

Lentelė 1. Strategijos „Europa 2020“ tikslai ir dabartinė padėtis Lietuvoje.....	7
Lentelė 2. Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos Lietuvai 2014–2016 m.....	8
Lentelė 3. Partnerystės sutartyje identifikuotų plėtros iššūkių aktualumo įvertinimas	11
Lentelė 4. 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ rezultato rodikliai	18
Lentelė 5. 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ rezultato rodikliai	23
Lentelė 6. 3 prioriteto „Smulgiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ rezultato rodikliai.....	27
Lentelė 7. 4 prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ rezultato rodikliai.....	31
Lentelė 8. 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ rezultato rodikliai	33
Lentelė 9. 6 prioriteto „Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra“ rezultato rodikliai	39
Lentelė 10. 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių rezultato rodikliai	43
Lentelė 11. 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių rezultato rodiklių įgyvendinimo pažanga	46
Lentelė 12. 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai	53
Lentelė 13. 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai	55
Lentelė 14. 11 prioriteto „Techninė parama veiksmų programai administruoti“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai.....	58
Lentelė 15. 11 prioriteto „Techninė parama veiksmų programai administruoti“ priemonės ir finansavimo pasiskirstymas.....	58
Lentelė 16. 12 prioriteto „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai	59
Lentelė 17. 12 prioriteto „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti“ priemonės ir finansavimo pasiskirstymas	59
Lentelė 18. Vertinimo rekomendacijos.....	64
Lentelė 19. 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	71
Lentelė 20. 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti	72
Lentelė 21. 3 prioriteto „Smulgiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	73
Lentelė 22. 4 prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	74

Lentelė 23. 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	76
Lentelė 24. 6 prioriteto „Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	78
Lentelė 25. 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	80
Lentelė 26. 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	81
Lentelė 27. 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	85
Lentelė 28. 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti.....	88

ĮVADAS

Ši ataskaita parengta įgyvendinant 2016 m. Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo plane numatytą **2014-2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos (toliau – Veiksmų programa) įgyvendinimo pažangos ir lėšų panaudojimo vertinimą**. Atsižvelgiant į Veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo eigą (patvirtintų priemonių, paskelbtų kvietimų teikti paraiškas ir patvirtintų projektų sąrašų, pateiktų ir vertinamų paraiškų, sudarytų projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, deklaruotinomis pripažintų išlaidų apimtis) įvertintos galimybės pasiekti ES fondų lėšų naudojimo plano rodiklius 2017 ir tolimesniais ateinančiais metais bei įvertinti riziką pažeisti N+3 taisyklę. Taip pat nustatytas ES fondų lėšų naudojimo plano pakeitimo ir ES fondų lėšų persikirstymo tarp veiksmų programos prioritetų ir (arba) atsakingų institucijų poreikis, įvertinta ar tinkamai ir efektyviai atliekama ES fondų lėšų panaudojimo ir N+3 taisyklės stebėseną bei nustatytos priemonės, kurios užtikrintų ES fondų lėšų naudojimo plano vykdymą ateityje ir sumažintų N+3 taisyklės pažeidimo riziką. Taip pat atlikta prognozė, ar bus pasiektos veiksmų programoje nustatytos tikslus ir uždavinius matuojančių rodiklių reikšmės.

Vertinimo tikslas yra nustatyti veiksmų programos įgyvendinimo pažangą, įvertinant ES fondų lėšų panaudojimo spartą ir riziką nepasiekti veiksmų programoje nustatytų tikslų (rodiklių) bei nepanaudoti skirtų lėšų.

Vertinimo uždaviniai:

- 1) atsižvelgiant į socialinius ekonominius pokyčius atlikti Lietuvos Respublikos Partnerystės sutartyje (toliau – Partnerystės sutartis) identifikuotų poreikių aktualumo analizę, išskiriant esminius įvykusius pokyčius, kurie turi poveikį Veiksmų programos įgyvendinimui;
- 2) atsižvelgiant į atliktą poreikių analizę bei Veiksmų programoje nustatytų rodiklių pokyčius, ekspertiniu būdu įvertinti Veiksmų programos prioritetų ir uždavinių aktualumą bei pateikti išvadas ir rekomendacijas dėl Veiksmų programos konkrečių uždavinių ir veiklų finansavimo poreikio.

Šios vertinimo ataskaitos pirmoje dalyje pateikiama esamos situacijos apžvalga, analizuojant 2014–2016 m. įvykusius pokyčius, kurie yra reikšmingi Partnerystės sutartyje ir ES fondų investicijų veiksmų programoje identifikuotų iššūkių kontekste. Analizei atlikti buvo nagrinėjami ES ir nacionaliniai strateginiai dokumentai¹, Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos Lietuvai, viešai prieinami statistiniai duomenys ir aktualūs rodikliai.

Antroje vertinimo ataskaitos dalyje yra pateikiama kiekvieno prioriteto konkrečių uždavinių įgyvendinimo pažangos apžvalga, ir, atsižvelgiant į atliktą situacijos analizę, įvertintas uždavinių ir veiklų aktualumas. Remiantis Veiksmų programos prioritetų ir jų uždavinių įgyvendinimo pažangos vertinimu buvo suformuluoti pasiūlymai dėl galimų veiklų ir numatyto finansavimo pokyčių.

Vertinime buvo taikomi šie duomenų rinkimo ir analizės metodai: (turimos informacijos, strateginių dokumentų bei duomenų (SFMIS duomenų Statistikos departamento ir kitų oficialių šaltinių duomenų) analizė ir jų ekspertinis vertinimas.

---

¹ Strategija „Europa 2020“ ir su jos įgyvendinimu susiję strateginiai ir analitiniai dokumentai, pvz. Investicijų aplinkos iššūkiai valstybėse narėse, Nacionalinės pažangos programa ir ją įgyvendinantys strateginiai dokumentai, 2016 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė, kt.

SANTRAUKA

Partnerystės sutarties rengimo ir derinimo metu prieinami duomenys rodė didelį Lietuvos nacionalinių „Europa 2020“ tikslų reikšmių atotrūkį nuo nustatytų siekių (išskyrus švietimo ir aukštojo mokslo rodiklius), tad ES fondų investicijos buvo planuojamos, atsižvelgiant į esamus rodiklių reikšmių skirtumus, Tarybos rekomendacijas Lietuvai, Europos Komisijos tarnybų poziciją ir nacionalinių bei regioninių strateginių dokumentų tikslus. Kartu su Partnerystės sutartyje ir Veiksmų programoje suplanuotomis investicinėmis priemonėmis šiuose dokumentuose buvo numatytos reguliacinės priemonės, skirtos *ex-ante* sąlygoms įgyvendinti. Reguliacinės priemonės ir reformos kaip svarbūs veiksniai, siekiant tvaraus, pažangaus ir integracinio augimo tikslų, buvo numatytos ir Nacionalinėje reformų darbotvarkėje bei Nacionalinės pažangos programoje.

Esamos situacijos analizė, paremta 2014 m. ir 2015 m. statistiniais duomenimis, rodo, kad Lietuva padarė didelę pažangą, siekdama „Europa 2020“ tikslų – visose srityse, išskyrus investicijas į MTEP ir energijos vartojimo efektyvumą, nacionaliniai tikslai buvo pasiekti ar net viršyti.

Kita vertus, besikeičianti šalies ir tarptautinė ekonominė situacija ir vykdomos reformos išryškina naujus iššūkius, reikalaujančius konkrečių veiksmų, norint išspręsti jų keliamas problemas. Tokie svarbiausi nauji iššūkiai yra darbingo amžiaus gyventojų mažėjimo ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemos; prasti sveikatos priežiūros sistemos rezultatai; žemas našumas ir lėtas naujų technologijų diegimo procesas, inovacijų politikos koordinavimo stoka, žemas privačių investicijų lygmuo; socialinio dialogo trūkumas. Taip pat, siekiant ilgalaikių Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2030“ tikslų, kaip prioritetinės veiklos sritys 2015–2016 m. buvo išskirtos ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo modernizavimas, aukštojo mokslo kokybės didinimas, valstybės tarnybos modernizavimas, didesnių paskatų dirbti ir įdarbinti sukūrimą ir aktyvesnis socialinių paslaugų perdavimas bendruomenėms ir nevyriausybinėms organizacijoms. Atsižvelgiant į šiuos naujai kylančius iššūkius keitėsi ir ES fondų investicijų veiksmų programos konkrečių uždavinių aktualumas.

Veiksmų programos įgyvendinimo pažangos ir lėšų panaudojimo įvertinimas

1. Beveik visi ES fondų asignavimai yra suplanuoti Veiksmų programos prioritetų priemonėms įgyvendinti, tačiau nemaža dalis šių priemonių yra dokumentų – projektų finansavimo sąlygų aprašų, valstybės projektų sąrašų ir kvietimų teikti paraiškas – rengimo etape. Tačiau, dalis ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių įgyvendinimo pažangą matuojančių rezultato rodiklių pagerėjo arba net viršijo 2023 m. siektiną reikšmę. Viena vertus, rodiklių reikšmių pasikeitimui įtakos turi 1) 2007–2013 m. laikotarpio intervencijos, kurių poveikis pasireiškė pasibaigus projektų įgyvendinimui, 2) reguliacinės priemonės bei kiti išorės veiksniai, pavyzdžiui ekonomikos augimas, gyventojų skaičiaus pasikeitimai ir t.t.. Kita vertus, siektinos rodiklių reikšmės yra planuojamos neambicingai ir neproporcingai numatomoms investicijoms taip apsidraudžiant nuo jų nepasiekimo.

2. Užsitęsusio pasirengimo įgyvendinimui priežastys yra strateginių dokumentų ir/arba jų kokybės stoka, glaudaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo poreikis arba aiškios intervencijų logikos ar įgyvendinimo modelių trūkumas. Tinkamų strateginių dokumentų nebuvimas iš dalies lėmė, kad informacinės visuomenės plėtros, transporto, sveikatos priežiūros ir švietimo ir mokslo srityse didžiosios dalies priemonių įgyvendinimo pradžia vėluoja. Integruotų plėtros strategijų rengimas ir atnaujinimas sulėtino ir integruotų teritorinių investicijų būdu įgyvendinamų VRM kuruojamų 7 VP prioriteto priemonių įgyvendinimą. Savo ruožtu glaudaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo poreikis atidėjo arba sulėtino VP prioritetų įgyvendinimo pradžią tose srityse,

kur persidengia keleto institucijų veiklos sritys, pavyzdžiui, mokslo ir verslo bendradarbiavimas (ŠMM ir ŪM) ar darbuotojų mokymas (ŪM, ŠMM, SADM).

3. Didžiausia įgyvendinimo ir lėšų panaudojimo pažanga yra tose srityse, kuriose įgyvendinamos jau tradicinėmis tapusios intervencijos, pavyzdžiui, finansinės priemonės verslo pradžiai, pramonės įmonių gamybos modernizavimas, daugiabučių namų atnaujinimas, bedarbių integracijos į darbo rinką ir neįgaliųjų profesinės rehabilitacijos projektai. Sklandų šių priemonių įgyvendinimą nulemia aiški intervencijos logika bei institucijų ir projektų vykdytojų turimi gebėjimai ir patirtis.

4. Lietuvos darbo biržos vaidmuo ir vykdomi projektai mažėjančio gyventojų skaičiaus ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo kontekste turėtų būti peržiūrėti. Vykstant diskusijai dėl naujo socialinio modelio ir lankstesnių darbo santykių darbuotojams ypač svarbi tampa kvalifikacijos keitimo ir mokymosi galimybių prieinamumas visiems darbingo amžiaus asmenims, ne tik bedarbiams ir tikslinėms LDB projektų grupėms. Šis naujai kylantis iššūkis reikalauja peržiūrėti LDB vaidmenį ir įgyvendinamas priemones ir ieškoti sprendimų, kaip padidinti mokymosi darbuotojams prieinamumą, nes 9 prioritete suplanuotų priemonių, nukreiptų į žmogiškųjų išteklių tobulinimą, pasiruošimas įgyvendinti nėra pažengęs.

5. Ne visos intervencijos yra pagrįstos ar tinkamai suplanuotos. Kyla abejonių dėl planuojamų investicijų į valstybinę MTEP, studijų ir profesinio mokymo infrastruktūrą, kurios kūrimas ir plėtra buvo finansuojamas ir ankstesniais laikotarpiais, nes vien tik infrastruktūra nesukuria laukiamo efekto nustatytiems MTEP, studijų kokybės ar mokymosi visą gyvenimą rodikliams. Tokios investicijos nėra tvarios, nes pasibaigus finansavimui, bet neišnaudojat sukurtos infrastruktūros potencialo, jos išlaikymas taps finansine našta valstybės biudžetui ir infrastruktūros valdytojams.

6. Būtina tinkamai planuoti investicijas į vandens tiekimo ir nuotekų valymo infrastruktūrą, daugiau lėšų nukreipiant į esamos infrastruktūros modernizavimą, o ne naujos kūrimą.

7. Pirmieji projektų paraiškų konkursai parodė, kad ne visada egzistuoja paklausa siūlomas finansavimui arba sąlygos nėra patrauklios pareiškėjams. Todėl finansuojami visi projektų atrankos kriterijus atitinkantys projektai, o tai kelia abejonių dėl efektyvaus ES fondų investicijų panaudojimo. Maža pradėtų įgyvendinti priemonių siūlomo finansavimo paklausa ir aiškių įrodymų apie suplanuotų priemonių poveikį ir būtinumą (ypač MTEPI infrastruktūros plėtros srityje) trūkumas rodo, kad turėtų būti atliktas išsamus 1 prioriteto priemonių intervencijų logikos ir įgyvendinimo būdų vertinimas, kuris leistų tinkamai perorientuoti investicijas ir keisti finansavimo skirstymo mechanizmus

8. Daugiausiai rizikos nepasiekti suplanuotų tarpinių veiklos rezultatų priežiūros plano rodiklių yra 2 prioritete, taip pat 5 prioriteto komunalinių atliekų tvarkymo srityje, 8 prioriteto sveikatos priežiūros infrastruktūros priemonėms, taip pat 10 prioritete. Tad turėtų būti vykdoma šių sričių ir atskirų intervencijų stebėseną, norint užtikrinti efektyvų ir rezultatyvų lėšų panaudojimą, suteikiantį galimybę pasinaudoti veiklos rezervo lėšomis.

Ataskaitoje institucijoms pateikiamos konkrečios rekomendacijos, kokių veiksmų reikia imtis, norint išspręsti aukščiau įvardintas problemas, trukdančias efektyviai įgyvendinti institucijų kompetencijoje esančius prioritetus ir priemones.

1. ESAMOS SITUACIJOS IR 2014–2016 M. ĮVYKUSIŲ POKYČIŲ APŽVALGA

Vienas esminių 2014–2020 m. ES fondų investicijų programavimo laikotarpio bruožų yra strateginio programavimo stiprinimas ir didesnė orientacija į rezultatus. Taip siekiama sutelkti ES fondų investicijas į ribotą skaičių prioritetinių sričių ir užtikrinti, kad ES sanglaudos politikos investavimo kryptys kuo labiau prisidėtų prie strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo. Partnerystės sutarties rengimo ir derinimo metu prieinami duomenys rodė didelį Lietuvos nacionalinių „Europa 2020“ tikslų reikšmių atotrūkį nuo nustatytų siekių (išskyrus švietimo ir aukštojo mokslo rodiklius), tad ES fondų investicijos buvo planuojamos, atsižvelgiant į esamus rodiklių reikšmių skirtumus, Tarybos rekomendacijas Lietuvai, Europos Komisijos tarnybų poziciją ir nacionalinių bei regioninių strateginių dokumentų tikslus. Kartu su Partnerystės sutartyje ir Veiksmų programoje suplanuotomis investicinėmis priemonėmis šiuose dokumentuose buvo numatytos reguliacinės priemonės, skirtos *ex-ante* sąlygoms įgyvendinti. Reguliacinės priemonės ir reformos kaip svarbūs veiksniai, siekiant tvaraus, pažangaus ir integracinio augimo tikslų, buvo numatytos ir Nacionalinėje reformų darbotvarkėje bei Nacionalinės pažangos programoje.

Esamos situacijos analizė, paremta 2014 m. ir 2015 m. statistiniais duomenimis, rodo, kad Lietuva padarė didelę pažangą, siekdama „Europa 2020“ tikslų – visose srityse, išskyrus investicijas į MTEP ir energijos vartojimo efektyvumą, nacionaliniai tikslai buvo pasiekti ar net viršyti (žr. 1 lentelę).

Lentelė 1. Strategijos „Europa 2020“ tikslai ir dabartinė padėtis Lietuvoje.

„Europa 2020“ tikslas	Situacija užfiksuota Partnerystės sutartyje	Dabartinė situacija	Nacionalinis tikslas 2020 m.
3 proc. ES BVP turėtų būti investuojama į MTEP	0,92 proc. (2011 m.)	1,01 proc. (2014 m.)	1,9 proc.
20 proc. punktų sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį	- 4 proc. (2011 m.)	- 2,4 proc. (2014 m.)	ne daugiau kaip +15 proc.
20 proc. punktų suvartojamos energijos turėtų būti iš AEI	20,3 proc. (2011 m.)	23,86 proc. (2014 m.)	23 proc.
20 proc. punktų padidinti energijos vartojimo efektyvumą	- 4,5 proc. (2011 m.)	- 4,4, proc. (2014 m. be transporto sektoriaus)	-17 proc.
20–64 m. amžiaus gyventojų užimtumas turėtų būti 75 proc.	68,7 proc. (2012 m.)	73,3 proc. (2015 m.)	72,8 proc.
Sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių iki mažiau nei 10 proc.	6,5 proc. (2012 m.)	5,5 proc. (2015 m.)	< 9 proc.
Bent 40 proc. 30–34 m. amžiaus gyventojų, turinčių aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą	47,9 proc. (2012 m.)	56,4 proc. (2015 m.)	47,9 proc.
Sumažinti skurdo arba atskirties riziką patiriančių žmonių skaičių bent 20 mln. ES (palyginti su 2008 m.)	1 080 000 (2011 m.)	804 000 (2015 m.)	814 000

Šaltinis: Nacionalinė reformų darbotvarkė 2016 m.

Tokia situacija rodo, kad planuojant 2014–2020 m. laikotarpio investicijas buvo remiamasi tuo metu prieinama informacija, kuri tik iš dalies atspindėjo buvusią padėtį. Neabejotina, kad tokiems

aukšto lygio tikslams ir jų reikšmių pokyčiams įtakos turėjo atsigauananti Lietuvos ir užsienio šalių ekonomika, įgyvendintos reguliacinės priemonės bei 2007–2013 m. programavimo laikotarpio ES investicijos Lietuvoje, kurių poveikis pasireiškė užbaigus projektų įgyvendinimą. Ekonometrinio modeliavimo rezultatai parodė, kad 2007–2015 m. laikotarpiu ES fondų lėšomis įgyvendinti veiksmai leido sukurti daugiau nei 10,3 mlrd. eurų papildomo BVP, o taip pat darė reikšmingą poveikį užimtumo ir nedarbo rodikliams – 2015 m. ekonomikoje buvo 33 tūkst. papildomų sąlyginių darbo vietų, užimtumo lygis tarp 15-64 metų gyventojų buvo 1,7 proc. punktais didesnis, o nedarbo lygis šalyje 2,3 proc. punktais mažesnis².

Nepaisant reikšmingos pažangos, įgyvendinant „Europa 2020“ siekius, Lietuva ir toliau susiduria su dar 2014 m. identifikuotais iššūkiais biudžeto ir mokesčių sistemos, pensijų reformos, švietimo ir darbo rinkos srityse. Tai, kad didėja aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą turinčių gyventojų procentas, bet tuo pat metu susiduriama su kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problema rodo, kad, viena vertus, egzistuoja neatitikimas tarp švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių ir darbo rinkos poreikių, kita vertus, švietimo srityje susiduriama su sisteminėmis problemomis, tokiomis kaip studijų kokybė ar profesinio mokymo patrauklumas.

ES Tarybos specifinės rekomendacijos Lietuvai 2014–2015 m. pabrėžė būtinumą stiprinti biudžeto ir mokesčių sistemą, reformuoti pensijų sistemą, didinti švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių atitikimą darbo rinkos poreikiams, stiprinti pinigines socialines paramos ir aktyvumo skatinimo priemonių sąsajas (žr. 2 lentelę).

Lentelė 2. Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijos Lietuvai 2014–2016 m.

ES Tarybos rekomendacijos kryptis	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Sustiprinti biudžeto priemones ir fiskalinę sistemą, išplėsti mokesčių bazę, mokesčių našta perkeltiant kitiems šaltiniams, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui (nekilnojamo turto, aplinkosaugos mokesčiai), gerinti mokesčių prievolių.	✓	✓	✓
Užbaigti valstybės valdomų įmonių reformą, užtikrinti, kad būtų atskirta komercinė ir nekomercinė veikla	✓		
Priimti ir įgyvendinti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos, siekiant didinti vyresnių žmonių galimybes įsidarbinti, spręsti pensijų adekvatumo pasiekimo problemą.	✓	✓	
Tikslingiau taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemones žemos kvalifikacijos ir ilgalaikiams bedarbiams,	✓		
Spręsti gebėjimų paklausos ir pasiūlos neatitikties problemą didinant švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių atitiktį darbo rinkos poreikiams ir skatinti mokymąsi visą gyvenimą	✓	✓	✓
Spręsti darbingo amžiaus gyventojų mažėjimo ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemas, didinant švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių atitiktį darbo rinkos poreikiams, gerinti mokymo kokybę.		✓	✓
Didinti socialinio dialogo mechanizmų vaidmenį			✓
Gerinti sveikatos priežiūros sistemos rezultatus: gerinti ambulatorinę priežiūrą, ligų prevenciją ir sveikatos ugdymą.		✓	✓
Stiprinti pinigines socialines paramos sistemos sąsajas su aktyvumo skatinimo priemonėmis, didinti nedarbo ir šalpos išmokų aprėptį ir adekvatumą	✓	✓	✓
Didinti pastatų energetinį efektyvumą, šalinant kliūtis, trukdančias sparčiau įgyvendinti kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą, toliau plėtoti elektros energijos ir dujų tinklų tarpvalstybines jungtis su kaimyninėmis valstybėmis narėmis	✓		

² Oficialus 2014–2020 m. ES fondų investicijų Lietuvoje tinklapis.

ES Tarybos rekomendacijos kryptis	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Imtis priemonių našumui padidinti ir gerinti naujų technologijų diegimą ir įsisavinimą visuose ekonomikos sektoriuose. Gerinti inovacijų politikos koordinavimą ir skatinti privačias investicijas, be kita ko, plėtojant alternatyvius finansavimo šaltinius.			✓

Šaltinis: 2014 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija dėl 2014 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su tarybos nuomone dėl 2014 m. Lietuvos konvergencijos programos (2014/C 247/13). 2015 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija dėl 2015 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2015 m. Lietuvos stabilumo programos (2015/C 272/18). 2016 m. gegužės 18 d. Europos Komisijos rekomendacija. Tarybos rekomendacija dėl 2016 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2016 m. Lietuvos stabilumo programos COM (2016) 335 galutinis.

Pastaba: „✓“ pažymėtas rekomendacijos aktualumas konkrečiais metais.

Kita vertus, atsigauančios ekonomikos kontekste išryškėjo ir nauji iššūkiai, reikalaujantys reguliacinių ir investicinių priemonių įgyvendinimo. Juos ES Taryba įvardijo savo 2015 ir 2016 m. rekomendacijose Lietuvai:

- darbingo amžiaus gyventojų mažėjimo ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemos;
- prasti sveikatos priežiūros sistemos rezultatai;
- žemas našumas ir lėtas naujų technologijų diegimo procesas, inovacijų politikos koordinavimo stoka, žemas privačių investicijų lygmuo;
- socialinio dialogo trūkumas.

Kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimui paremti, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo Partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų.

Nacionaliniu lygmeniu svarbiausias vidutinio laikotarpio strateginis dokumentas, kuriame aprašomos Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ nustatytų ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys ir numatomas ES fondų investicijų panaudojimas ilgalaikiams valstybės prioritetams įgyvendinti yra Nacionalinės pažangos programa (toliau – NPP)³. Remiantis NPP prioritetinių krypčių, tikslų ir uždavinių įgyvendinimo rodikliais Partnerystės sutartyje buvo identifikuoti iššūkiai pagal svarbiausias sumanaus, tvaraus ir integralaus augimo kryptis. Siekiant įvertinti 2014–2016 m. įvykusius pokyčius, 3 lentelėje yra pateikiamas Partnerystės sutartyje identifikuotų iššūkių ir jų aktualumo apžvalga, remiantis NPP identifikuotomis plėtros kryptimis ir jų įgyvendinimo pažanga.

Ši Partnerystės sutartyje nustatytų iššūkių ir poreikių aktualumo analizė grindžiama tuo, kad visos 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos lėšos yra nukreiptos į NPP tikslų ir uždavinių įgyvendinimą, o 2016 m. viduryje buvo pradėta įgyvendinti tik nedidelė dalis veiksmų programos priemonių, todėl visi NPP įvardyti investiciniai poreikiai, dėl kurių buvo ilgai diskutuota ir siekta sutarimo su visomis suinteresuotomis pusėmis, išlieka aktualūs. Kita vertus, keičiantis socialinei ekonominei situacijai ir politiniams prioritetams, dalis NPP numatytų uždavinių tapo ypač svarbūs ir reikalauja imtis reguliacinių ir investicinių veiksmų tam, kad būtų ne tik pasiekti nustatyti rodikliai, bet ir įvyktų siekiamas kokybinis pokytis. Šias prioritetines sritis įvardijo ne tik ES Taryba, remdamasi EK tarnybų parengta Lietuvos ekonomikos 2016 m. analize⁴, bet ir Valstybės pažangos taryba, kuri atlieka Valstybės pažangos strategijos „Lietuva

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimas Nr.827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 57-2312 (nauja nutarimo redakcija nuo 2010-09-01).

⁴ Europos Komisija, „Šalies ataskaita. Lietuva 2016“. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Briuselis, 2016-02-26, SWD(2016), 83 galutinis. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_lithuania_lt.pdf

2030“ įgyvendinimo priežiūrą ir rezultatų stebėseną, vertina strategijos iniciatyvų aktualumą ir sudaro kasmetinių pažangos darbų sąrašą teikiamą Vyriausybei.

Lentelė 3. Partnerystės sutartyje identifikuotų plėtros iššūkių aktualumo įvertinimas

Partnerystės sutartyje identifikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
Lietuvos MTEPI sistemos SSGG analizė rodo, kad ypatingas dėmesys ir toliau turėtų būti skiriamas siekiant pritraukti privačias investicijas į mokslinius tyrimus, sukurtų pajėgumų įgalinimui mokslo rezultatams komercinti ir padidinti inovatyvių įmonių skaičių.	Nepaisant augančių privataus sektoriaus investicijų į MTEP, šis iššūkis lieka vienas esminių, nes tik sukurtos MTEPI infrastruktūros įveiklinimas bei aktyvus mokslo ir verslo bendradarbiavimas sudarys sąlygas technologinei pažangai ir inovacijoms. Šis iššūkis akcentuotas ir ES Tarybos 2016 m. rekomendacijose Lietuvai.	+++ ES Tarybos rekomendacija
Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo iššūkliai naujuoju programavimo laikotarpiu yra laiku reaguojančios į demografinius pokyčius sistemos kūrimas. Jos lankstumas ir prisitaikymas būtų derinamas su vienodos kokybės švietimo paslaugų užtikrinimu visiems Lietuvos vaikams.	Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo kokybė ir prieinamumas išlieka vienu pagrindiniu švietimo sistemos iššūkiu. Valstybės pažangos tarybos vienas svarbiausių darbų 2015-2016 m. turėtų būti ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo modernizavimas, daugiau dėmesio skiriant ikimokykliniam ugdymui (taikant finansines ir nefinansines priemones), siekiant bendrojo ugdymo decentralizavimo ir ugdymo programų kokybės.	+++ Svarbiausi pažangos darbai
Neformaliojo ugdymo iššūkliai – išplėsti siūlomų švietimo krypčių spektrą, sudaryti sąlygas ankstyvai profesinei orientacijai ir kūrybiškumo ugdymui, gilinti formaliojo ir neformaliojo švietimo integralumą bei tarpusavio papildomumą.	Netolygios vaikų ir jaunimo galimybėmis dalyvauti neformaliajame švietime, maža neformaliojo ugdymo formų įvairovė ir ypač ribotas prieinamumas, neišplėtota profesinio ir mokymosi orientavimo ir konsultavimo sistema yra tarp problemų, identifikuotų NPP. Neformaliojo ugdymo metu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemos stoka mažina motyvaciją pasirinkti lanksčias mokymosi ir ugdymo formas. Šis Partnerystės sutartyje ir NPP įvardytas iššūkis yra tiesiogiai susijęs su ES Tarybos įvardyta švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių pasiūlos ir jų paklausos darbo rinkoje neatitikimo problema.	+++ ES Tarybos rekomendacija
Nepaisant sustiprintos materialinės bazės bei besitęsiančių pastangų gerinti aukštojo mokslo studijų kokybę, esminiai iššūkliai būsimo programavimo laikotarpiu vis dar siejami su nepakankamomis absolventų įsidarbinimo pagal įgytą specialybę galimybėmis, silpnomis mokslininko / tyrėjo karjeros paskatomis mokslinio potencialo reprodukcijos srityje.	Aukštojo mokslo kokybė, siejant ją su galimybėmis įsidarbinti pagal įgytą specialybę, bei aukštojo mokslo įstaigų ir juose dirbančių tyrėjų neišnaudojamas MTEPI infrastruktūros potencialas ir ribotas dalyvavimas tyrimuose išlieka vienos pagrindinių problemų. Valstybės pažangos tarybos numatytas vienas svarbiausių darbų 2015-2016 m. yra aukštojo mokslo kokybės didinimas, sukuriant ir įdiegiant paskatų universitetams jungtis sistemą, atliekant aukštojo mokslo finansavimo modelio peržiūrą, skatinant tarptautiškumą ir talentų pritraukimą.	+++ Svarbiausi pažangos darbai
2007–2013 m. programavimo laikotarpiu padaryta pažanga sudaro rimtas prielaidas sustiprinti profesinio mokymo vaidmenį, ruošiant kvalifikuotus specialistus. Daugelis pradėtų pilotinių projektų rezultatų turi būti detalčiai įvertinti ir išplėtoti, siekiant padidinti šios švietimo sistemos grandies patrauklumą.	Profesinio mokymo patrauklumo didinimas, išnaudojant jau sukurtą profesinio mokymo infrastruktūrą, išlieka vienas esminių tikslų šioje srityje. Taip pat būtina užtikrinti formalaus profesinio mokymo paslaugų prieinamumą visą darbo laiką dirbantiems žmonėms, diegti lanksčias ir prieinamas mokymosi formas, sudaryti galimybę siekti	+++ ES Tarybos rekomendacija

Partnerystės sutartyje identifikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
	kvalifikacijos dalimis. Šis Partnerystės sutartyje ir NPP identifikuotas iššūkis yra tiesiogiai susijęs su ES Tarybos įvardytomis kvalifikuotų darbuotojų trūkumo ir įgūdžių atitikimo darbo rinkos poreikiams problemomis.	
2014–2020 m. programavimo laikotarpiu iššūkis bus sukurti tęstines paskatas šalies gyventojams, ypač nekvalifikuotiems ir žemesnės kvalifikacijos, dalyvauti mokymosi visą gyvenimą sistemoje, užtikrinant siūlomų studijų (turinio ir formų) įvairovę, jų atitikimą darbo rinkos ir individualaus asmens poreikiams, plėtojant įgytų kompetencijų pripažinimo galimybes.	Vienas pagrindinių iššūkių mokymosi visą gyvenimą srityje yra sukurti bendrą suaugusiųjų mokymosi sistemą, stiprinant mokymosi motyvaciją, didinant prieinamumą (paklausą) ir gerinant mokymosi paslaugų kokybę. Ypač daug dėmesio turėtų būti skirti dirbantiems ir toms grupėms, kurios iki šiol nesimokė (socialinę atskirtį patiriantys asmenys, vyresnio amžiaus žmonės, kaimo vietovių gyventojai). Integruotoje suaugusiųjų mokymosi sistemoje lėšos turėtų būti susietos su besimokančiojo poreikiais, taip pat būtina diegti neformaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemą bei sukurti lanksčias ir prieinamas neformalaus mokymosi priemones. Šis Partnerystės sutartyje ir NPP identifikuotas iššūkis yra tiesiogiai susijęs su ES Tarybos įvardytomis kvalifikuotų darbuotojų trūkumo ir įgūdžių atitikimo darbo rinkos poreikiams problemomis.	+++ ES Tarybos rekomendacija
2014–2020 m. programavimo laikotarpiu pagrindinis iššūkis viešojo valdymo srityje bus suformuoti paskatas didinti institucijų veiklos efektyvumą, diegiant kryptingas veiklos planavimo ir stebėsenos sistemas, įdiegti įrodymais pagrįstą bei į rezultatus orientuotą valdymo modelį, sukurti motyvuotą ir profesionalią valstybės tarnybą, veikiančią skaidrumo ir partnerystės pagrindais.	Esminiai iššūkiai viešojo valdymo srityje yra sustiprinti strategines viešojo valdymo institucijų kompetencijas, užtikrinti viešojo valdymo procesų atvirumą ir aktyvų visuomenės dalyvavimą šiuose procesuose bei pagerinti visuomenei teikiamų paslaugų kokybę ir padidinti jų prieinamumą. Ypač svarbu yra modernizuoti valstybės tarnybą: spręsti aukštesniosios grandies vadovų atrankos tobulinimo, atlyginimų susiejimo su rezultatais, mokymo, vertinimo ir kitus klausimus, siekiant spręsti lyderystės ir kompetencijos problemas viešajame valdyme. Valstybės tarnybos modernizavimas yra tarp Valstybės pažangos tarybos numatytų svarbiausių darbų 2015-2016 m., o ES Taryba, teikdama rekomendaciją dėl socialinio dialogo stiprinimo, pabrėžė būtinybę labiau įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimo procesus. Šiuo metu Seime svarstomas įstatymo dėl darbo santykių projektas turėtų padėti išspręsti socialinių partnerių ir Vyriausybės dialogo problemas ir atsižvelgti į socialinių partnerių nuomones vertinant naujų taisyklių keliamą riziką ir suteikiamas galimybes.	+++ Svarbiausi pažangos darbai ES Tarybos rekomendacija
Per 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpius Lietuvoje sukurta IRT infrastruktūra formuoja rimtą potencialą tolimesnei plėtrai, kurios	Atsižvelgiant į jau sukurtą IRT infrastruktūrą, svarbiais iššūkiais šioje srityje tampa turimos infrastruktūros saugumas ir atitikimas visuomenės ir verslo poreikiams. Taip pat	++

Partnerystės sutartyje identifikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
pagrindiniai iššūkiai siejasi su platesniu sparčiojo interneto naudojimu namų ūkiuose, o taip pat saugių, skaidrių bei draugiškų viešojo sektoriaus el. paslaugų teikimo sąlygų kūrimu.	svarbu yra skatinti IRT paklausą, kuriant paskatas verslui ir visuomenei plačiau naudoti jau sukurtą IRT infrastruktūrą, dar geriau pritaikyti ją verslo ir visuomenės poreikiams, kad didėtų jau atliktų valstybės investicijų efektyvumas.	
Pagrindinis 2014–2020 m. programavimo laikotarpio iššūkis – pilnai išnaudoti Lietuvos kaip tranzito šalies transporto potencialą, kuriant multimodalinę transporto infrastruktūrą, integruotą į ES transporto tinklą bei tolygiai išdėstytą Lietuvos teritorijoje, sudarant sąlygas subalansuotai šalies regionų plėtrai. Lygiagrečiai turi būti užtikrinamas eismo saugumas bei aplinkosauginiai aspektai.	Vienas svarbiausių iššūkių transporto srityje yra sąveikios sausumo, jūrų ir oro transporto sistemos sukūrimas, mažinant taršą ir didinant saugumą. Taip būtų sudarytos sąlygos geresniam šalies pasiekiamumui, padidintų šalies patrauklumą ir verslo konkurencingumą tarptautiniu mastu. Transporto infrastruktūrą būtina gerinti, nes tik 6,9 % geležinkelių yra elektrifikuoti, taip pat šalyje nėra šiaurę ir pietus jungiančio geležinkelio. Būtų galima stiprinti Lietuvos transporto infrastruktūros tarpvalstybinį sujungiamumą spartinant „Rail Baltica“ europinės vėžės infrastruktūros projekto įgyvendinimą. Įvykdžius šį prioritetinį projektą, Baltijos valstybės būtų sujungtos su Europos geležinkelių tinklu.	++
Pagrindinis 2014–2020 m. programavimo laikotarpio iššūkis – užtikrinti efektyvų, saugų ir patikimą energetinių išteklių ir paslaugų teikimą, diegiant pažangius elektros energijos ir dujų perdavimo tinklus.	Vienas svarbiausių iššūkių energetikos srityje yra Lietuvos energetinės nepriklausomybės nuo įvairių monopolijų įtakos (ypač – energijos ir dujų kainos) užtikrinimas ir šiuolaikiškos, konkurencingos ir aplinką tausojančios elektros (gamybos ir tiekimo), dujų, ir šilumos ūkio infrastruktūros, kuri užtikrintų kuo palankesnę paslaugų kainos ir kokybės santykį Lietuvos gyventojams, sukūrimas. Esamos situacijos analizė rodo, kad pabaigtas įgyvendinti SGD terminalo projektas ir dujotiekio Klaipėda-Jurbarkas statybos sudaro sąlygas diversifikuoti gamtinių dujų tiekimą ir susiformuoti šalies ir regioninei dujų rinkoms. Tačiau tam svarbūs magistralinio dujotiekio Klaipėda-Kuršėnai antrosios gijos statybų ir požeminės gamtinių dujų saugyklos Syderiuose statybų projektai, kuriems finansavimą tikimasi gauti iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės. Taip pat pradėti įgyvendinti į Nacionalinės elektros ir gamtinių dujų perdavimo infrastruktūros prioritetinių projektų įgyvendinimo planą įtraukti dujotiekių jungties tarp Lietuvos ir Latvijos pajėgumų didinimo ir dujotiekių jungties tarp Lietuvos ir Lenkijos projektai. Elektros energijos sektoriuje 2015 m. gruodžio mėn. pradėjo veikti dvi jungiamosios linijos su Švedija ir Lenkija – „NordBalt“ ir „LitPol Link“. Po šių pokyčių Lietuvos priklausomybė nuo importo tebėra didelė, bet importas nebepriklauso nuo vieno energijos šaltinio.	++
Pagrindiniai ateities iššūkiai – labiau	Siekiant pagerinti Lietuvos verslo kūrimo ir	+++

Partnerystės sutartyje identifikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
<p>panaudoti šalies gyventojų verslumo ir kūrybiškumo potencialą, skatinant SVV kūrimąsi ir tvarumą. Tuo pačiu būtina stiprinti veikiančių įmonių konkurencingumą Lietuvos ir Europos rinkose, didinant darbo našumą bei produktyvumą, išnaudojant rinkų nišas ir skatinant inovatyvumą.</p>	<p>plėtros rodiklius, susiduriama su iššūkiais užtikrinant verslui palankią reguliacinę aplinką, skatinant verslumą ir verslo plėtrą, užtikrinant finansavimo prieinamumą bei skatinant verslo orientavimąsi į aplinkos tausojimą, „žaliąsias“ inovacijas ir „žaliąją“ rinką, sudarant prielaidas naujų, aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių ir į tarptautines rinkas orientuotų ūkio šakų plėtrą Lietuvoje, verslo produktyvumą ir inovatyvaus verslo plėtrą. Esamos situacijos analizė rodo, kad nors kai kurios Lietuvos įmonės naudoja pažangiausias technologijas, bendras aukštųjų technologijų sektorius yra mažas ir nepakankamai išvystytas. Žemas našumą ir lėtą naujų technologijų diegimo procesą savo rekomendacijose pabrėžia ir ES Taryba.</p>	<p>ES Tarybos rekomendacija</p>
<p>Pagrindinis iššūkis – sumažinti oro taršą, siekiant pagerinti oro kokybę ir sumažinti neigiamą poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai.</p>	<p>Nors Lietuvoje išmetamų į orą šiltnamio efektą sukeliančių dujų per pastarąjį dešimtmetį daugėjo daug lėčiau nei augo ekonomika, o pagrindinių aplinkos orą teršiančių medžiagų išmetimai kai kuriais metais mažėja, didmiesčių aplinkos oro tarša šaltuoju sezonu ir pavasarį išlieka svarbi problema.</p>	<p>++</p>
<p>Pagrindinis uždavinys saugant kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, ekosistemas ir jų funkcijas bei kultūros paveldo teritorinius kompleksus, yra žmonių buitinės ir ekonominės veiklos suderinimas su būtinybe užtikrinti ilgalaikį kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, ekosistemų ir jų funkcijų išsaugojimą ir atkūrimą. To bus siekiama nuosekliai laikantis darnaus vystymosi principų</p>	<p>Aplinkosaugos ir tvarios plėtros srityje siekiama užtikrinti, kad požeminis vanduo, vidaus paviršiniai vandens telkiniai ir Baltijos jūra būtų geros ekologinės ir cheminės būklės. Ne mažiau svarbu tobulinti žemės gelmių išteklių ir dirvožemio valdymą, gerinti geologinės aplinkos kokybę, tvarkyti pažeistas ir užterštas teritorijas. Taip pat siekiama, kad Lietuvos kultūros ir gamtos paveldas būtų išsaugotas, atnaujintas ir, jeigu įmanoma, pritaikytas turizmo reikmėms.</p>	<p>++</p>
<p>Pagrindinė 2014–2020 m. programavimo laikotarpio kryptis komunalinių atliekų tvarkymo srityje – nuosekliai mažinti sąvartynuose šalinamų ir didinti perdirbamų ar kitaip panaudojamų komunalinių atliekų kiekį. Tai bus daroma efektyviai panaudojant sukurtus atskirų atliekų surinkimo sistemos elementus ir skatinant atliekų rūšiavimą susidarymo vietoje.</p>	<p>Lietuvoje perdirbtų ar kitaip panaudotų komunalinių atliekų apimtis pastaraisiais metais auga, bet apie 64 procentai komunalinių atliekų vis dar šalinama sąvartynuose. Todėl turi būti ir toliau investicinėmis ir reguliacinėmis priemonėmis skatinama didinti perdirbamų ar kitaip panaudojamų komunalinių atliekų kiekį.</p>	<p>++</p>
<p>2014–2020 m. programavimo laikotarpio iššūkis yra kovojant su energetiniu skurdų žymiai padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Tam visų pirma būtina išnaudoti galutinės energijos taupymo rezervus viešajame bei būsto sektoriuose, taikyti jau pasiteisinusias ir naujas pažangias priemones.</p>	<p>Energijos vartojimo efektyvumo srityje svarbiausiu iššūkiu išlieka būsto bei viešojo sektoriaus pastatų atnaujinimas ir atsinaujinančių energijos išteklių vartojimui. Užtikrinti darnų energijos išteklių naudojimą taip pat bus siekiama naudojant modernias ir tausias technologijas, procesų valdymo sistemas, skatinant alternatyvių degalų naudojimą transporte. Atsižvelgiant į egzistuojantį atotrūkį nuo strategijos „Europa 2020“ nacionalinio siekio dėl energijos</p>	<p>+++</p>

Partnerystės sutartyje identifikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
	vartojimo efektyvumo, investicinės ir reguliacinės priemonės, skatinančios galutinės energijos taupymą, yra labai svarbios.	
Būsimo programavimo laikotarpio iššūkis yra sudaryti technines sąlygas bei ekonomines paskatas išnaudoti esamą AEI gamybos gamtinį potencialą, siekiant mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką energijos tiekimą vartotojams.	Siekiant užtikrinti racionalų išteklių naudojimą, turi būti skatinamos ir plėtojamos atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo, gamybos ir skirstymo iniciatyvos. 2013 m. padidinus atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį iki 23 %, o 2014 m. – iki numatytų 23,5 %, Lietuva jau įvykdė savo privalomą strategijos „Europa 2020“ atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslą. Aktyvi atsinaujinančiųjų išteklių energijos rėmimo politika, visų pirma elektros energijos ir šildymo bei vėsinimo sektoriuje, padėjo diversifikuoti energijos tiekimą ir pakeisti iškastinį kurą. Tačiau svarbu yra didinti energijos išteklių naudojimo efektyvumą energijos gamybos ir naudojimo srityse, skatinti kogeneraciją.	++
Klimato kaitos uždaviniai ateinančiais metais bus siejami su Nacionalinės rizikos analizėje identifikuotų aukštos rizikos grėsmių (įskaitant ir klimato kaitos riziką) tinkama stebėseną ir savalaikėmis klimato kaitos prisitaikymo ir prevencijos priemonėmis	Prisidedant prie ES klimato kaitos politikos vykdymo ir įgyvendinant klimato kaitos švelninimo priemones, siekiama gerokai sumažinti išmetamų į orą šiltnamio efektą sukeliančių dujų, didinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą ir energijos vartojimo efektyvumą, gerinti miestų oro kokybę. Taip pat būtina tinkamai pasirengti prisitaikyti prie klimato kaitos jautriausiems šalies ūkio sektoriams: žemės ūkio, miškininkystės ir biologinės įvairovės apsaugos, vandens išteklių valdymo, visuomenės sveikatos apsaugos.	++
Pagrindinis iššūkis naujajame programavimo laikotarpyje – spręsti su tvariu transportu susijusias problemas, sumažinant neigiamą transporto sistemų poveikį aplinkai, padidinant eismo saugą ir saugumą, skatinant naudotis viešuoju transportu, plėtojant tvarų judumą skatinančias sistemas ir užtikrinant įvairių transporto rūšių sąveiką.	Siekiant užtikrinti transporto sistemos tvarumą turėtų būti, plėtojamos pažangios eismo kontrolės sistemos, pėsčiųjų ir dviračių takų infrastruktūra, skatinamas elektra ir kitais alternatyviais degalais varomų transporto priemonių naudojimas ir intermodalumas. Lietuvos transporto sektoriaus atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis 2014 m. buvo 4,19 %, todėl reikia papildomų pastangų, kad iki 2020 m. būtų pasiektas 10 % transporto sektoriaus tikslas. Viešojo transporto dalis, palyginti su ES vidurkiu (17,3 %), yra labai maža (8,6 %), taip pat didelis išlieka žūčių kelyje skaičius, todėl būtina didinti kelių saugumą.	+++
Pagrindinis iššūkis naujajame programavimo laikotarpyje – sutelkti visuomenės ir visų sektorių pastangas sumažinti aplinkos, socialinių ir ekonominių veiksmų neigiamą poveikį sveikatai.	Svarbiausi iššūkiai sveikatos apsaugos srityje išlieka sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir kokybė, sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos skatinimas, sveikatai ir fiziniam aktyvumui palankios aplinkos kūrimas, o taip pat sveikatos priežiūros valdymo ir finansavimo tobulinimas. Lietuvos sveikatos srities rezultatai yra vieni	+++ ES Tarybos rekomendacija

Partnerystės sutartyje identifiikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
	<p>prasčiausių ES, net lyginant su kai kuriomis šalimis, kuriose išlaidų lygis toks pat žemas. Tai rodo, kad yra galimybių pagerinti sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumą. Prasti sveikatos priežiūros rezultatai Lietuvoje daro neigiamą ir poveikį darbingo amžiaus gyventojams. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė gimstant yra trumpesnė už ES vidurkį, o vyrų – viena trumpiausių ES. Nors darbingo amžiaus žmonių (20–64 m.) mirtingumas mažėja nuo 2010 m., 2013 m. jis vis dar buvo didžiausias ES. 2015 m. birželio 1 d. įdiegta Lietuvos nacionalinė elektroninės sveikatos sistema, kuriai pradėjus veikti visu pajėgumu, bus sudarytos palankesnes sąlygas įvairioms institucijoms keisti duomenimis bei pagerinti sveikatos priežiūros veiksmingumą bei kokybę.</p>	
<p>Darbo rinkos ir demografinės statistikos duomenų analizė rodo, kad formuojasi nepalankios sąlygos Lietuvos užimtumui didinti. Vis dėlto būtina ieškoti dar nepakankamai išnaudotų galimybių didinti individualizuotų ADRP priemonių aprėptį, taikyti naujas priemones, skatinančias savarankiško darbo pradžią bei verslo steigimą.</p>	<p>Valstybės pažangos taryba tarp svarbiausių 2015– 2016 m. darbų įvardijo didesnių paskatų dirbti ir įdarbinti sukūrimą: darbo santykių lankstumo didinimą, darbo apmokestinimo tobulinimą ir kitų priemonių taikymą. Iš dalies šiuos poreikius atspindi naujas socialinis modelis, tačiau jo įgyvendinimas kartu su mažėjančio gyventojų skaičiaus ir didėjančio kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemomis kelia naujus iššūkius užimtumo skatinimo ir įprastų ADRP priemonių taikymui.</p>	<p>+++ Svarbiausi pažangos darbai</p>
<p>Senėjančios visuomenės kontekste vienas esminių iššūkių – užtikrinti produktyvios visuomenės narių, ypač vyresnio amžiaus asmenų, sveiką nepriklausomą senėjimą (angl. healthy aging) siekiant sumažinti neigiamą sveikatos sutrikimų poveikį gyvenimo kokybei, savarankiškumui bei darbingumui ir atitinkamai užkirsti kelią socialinės atskirties bei skurdo rizikai.</p>	<p>Iniciatyvų, susijusių su aktyviu ir sveiku senėjimu, įgyvendinimas, skatinant vyresnio amžiaus asmenis išlikti darbo rinkoje yra viena iš svarbių NPP uždavinių įgyvendinimo kryptių. Ji tampa ypač aktuali susidūrus su ES Tarybos identifiukuota kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problema, o taip pat norint sumažinti skurdo riziką patiriančių gyventojų dalį.</p> <p>Lietuvoje darbuotojai yra linkę ilgiau likti aktyvūs nei kitose ES šalyse, iš dalies dėl žemo pensijų adekvatumo. 55–64 m. amžiaus asmenų aktyvumas ir užimtumo lygis 2014 m. buvo didesnis už ES vidurkį. Tačiau specialios politikos priemonės vyresnių žmonių aktyvumui skatinti, pavyzdžiui, susijusios su suaugusiųjų mokymusi, darbo vietų pritaikymu ir lanksčiomis darbo sąlygomis, nėra pakankamai išplėtos.</p>	<p>+++ ES Tarybos rekomendacija</p>
<p>Sprendžiant skurdo problemą, bus siekiama užtikrinti ekonominių priemonių, ADRP bei socialinės įtraukties priemonių suderinamumą ir bendrą veikimą bei vienodą tinkamos kokybės socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo lygį visiems šalies</p>	<p>Nepaisant mažėjančio skurdo riziką patiriančių gyventojų skaičiaus, būtina ir toliau didinti labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių asmenų (nesimokančio ir nedirbančio jaunimo, ilgalaikių bedarbių, neįgalių asmenų, dėl vaikų priežiūros ilgai nedirbusių asmenų ir panašiai) paskatas ir</p>	<p>+++ Svarbiausi pažangos darbai</p>

Partnerystės sutartyje identifikuotas iššūkis	Esama situacija 2016 m.	Aktualumo įvertinimas
gyventojams, ypač skatinant perėjimą prie bendruomeninių paslaugų.	galimybes dalyvauti aktyvios įtraukties priemonėse, užtikrinti socialinių bei sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę, kurti šeimai palankią aplinką, stiprinti vaikų skurdo ir socialinės atskirties prevenciją – sudaryti visiems vaikams lygias galimybes sveikai augti ir visapusiškai vystytis. Vienas svarbiausių iššūkių, nurodytų Valstybės pažangos tarybos, išlieka subsidiarumo didinimas, užtikrinant aktyvesnę socialinių paslaugų perdavimą bendruomenėms ir nevyriausybinėms organizacijoms.	
Nacionalinės regioninės politikos iššūkis – panaudojant ES sanglaudos politikos reglamentuose numatytus naujus įgyvendinimo mechanizmus, o taip pat LEADER priemonės įgyvendinimo Lietuvos kaimo vietovėse patirtį, nustatyti kiekvienos teritorijos poreikius ir potencialą atitinkančias specializuotas investicijas, kurių kompleksinis ir laiku suderintas įgyvendinimas užtikrintų geriausią minėtos politikos tikslų ir prioritetų pasiekimą.	Vienas esminių iššūkiu yra dėl kai kurių miestų neišnaudojamo ekonominio potencialo ryškėjantys miestų plėtros netolygumai. Kintančios miestų demografinės ir socialinės-ekonominės tendencijos, tokios kaip gyventojų skaičiaus mažėjimas ar persikėlimas į kaimo vietoves, kompaktiškų miestų struktūrų išskydimas (plečiantis statyboms už miesto), naujos infrastruktūros poreikio augimas, didėjanti žemės ir butų kaina miestuose, mažas jų gyventojų užimtumas, pakankamai neatsispindi miestų plėtros planuose. Esama miestų plėtra vertinama kaip netausojanti išteklių – nenaudojamos apleistos miestų teritorijos, nors gyventojų mažėja, daugėja užstatytų teritorijų, plečiama transporto infrastruktūra.	+++

Pastaba: „+“ žymimas Partnerystės sutartyje identifikuoto iššūkio aktualumas 2016 m., taip pat nurodoma, jei konkretus iššūkis buvo tarp Valstybės pažangos tarybos įvardytų svarbiausių 2015–2016 m. svarbiausių darbų („svarbiausi pažangos darbai“) arba jam skirta ES Tarybos rekomendacija („ES Tarybos rekomendacija“).

2. ES FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS IR LĖŠŲ PANAUDOJIMO ĮVERTINIMAS

2.1. Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas

Į šalies mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimą nukreiptame Veiksmų programos 1 prioritete yra numatyti trys uždaviniai ir keturi jų pasiekimą matuojantys rezultato rodikliai (žr. 4 lentelę). Europos regioninės plėtros fondo finansuojamų intervencijų įgyvendinimą matuojantys rodikliai atspindi šalies arba sektoriaus mastu siekiamus pokyčius, todėl dažnai yra naudojami viešai prieinami oficialios statistikos duomenys. Tačiau šalia investicinių priemonių, kurių stebėsenai tokie rodikliai yra naudojami, tiesioginės įtakos rodiklių reikšmių pokyčiams gali turėti įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, ekonomikos cikliškumas, reguliavimo pasikeitimas, rodiklių skaičiavimo metodikos patikslinimai, kt.

Lentelė 4. 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siektina reikšmė 2023 m.	Naujausia reikšmė
1.1.1. „Siekti aktyvesnio turimos ir naujai kuriamos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros panaudojimo“	Išorės vartotojai iš ūkio subjektų, pasinaudoję atnaujinta atviros prieigos mokslinių tyrimų infrastruktūra	273	3000	273 (2015) ⁵
1.2.1. „Padidinti MTEPI veiklų aktyvumą privačiame sektoriuje“	Verslo sektoriaus išlaidos MTEP, tenkančios vienam gyventojui (Eur)	24,10	60,70	37,10 (2014)
	Inovatyvių įmonių, bendradarbiaujančių su partneriais, dalis nuo visų su inovacijomis susijusių įmonių.	9,79	12,79	8,40 (2012)
1.2.2. „Padidinti žinių komercinimo ir technologijų perdavimo mastą“	Ūkio subjektų finansuota mokslo ir studijų institucijų MTEP išlaidų dalis nuo visų išlaidų (proc.)	3,5	7	5 (2014)

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Rezultato rodikliai, matuojantys 1 VP prioriteto veiksmis siekiamus pokyčius, analizuojamu laikotarpiu kito, tačiau jų padidėjimą ar sumažėjimą daugiausiai veikė 2007-2013 m. laikotarpiu investuotos lėšos ir kiti išorės veiksniai, kuriems šie rodikliai yra jautrūs. Nors žymiai padidėjusios verslo sektoriaus išlaidos MTEP, tenkančios vienam gyventojui, rodo teigiamas tendencijas, šio rodiklio pokytis iš dalies susijęs su veiksmis, nukreiptais į MTEP paslaugų ir

⁵ Nurodoma pradinė reikšmė, nes iki 2015 m. pabaigos nei vienas atviros prieigos infrastruktūros objektas nebuvo atnaujintas.

rezultatų apskaitą ir deklaravimą verslo įmonėse⁶, taip pat jį galėjo paveikti mažėjantis šalies gyventojų skaičius. 2014 m. pasiekta 37,1 euro vienam gyventojui tenkanti verslo sektoriaus išlaidų MTEP reikšmė nedaug nutolusi nuo 2018 m. siektinos tarpinės reikšmės – 38,7 Eur, tad galima prognozuoti, kad tarpinė reikšmė bus pasiekta arba viršyta. Bendrai verslo sektoriaus išlaidos MTEP 2014 m., padidėjo nuo 0,24 iki 0,3 proc. nuo BVP ir sudarė 116, 336 mln. eurų⁷.

Augančios verslo įmonių išlaidos MTEP leidžia prognozuoti, kad VP nustatyta tarpinė 2018 m. reikšmė bus pasiekta, tačiau rodiklių, susijusių su privačiomis investicijomis į MTEP, reikšmių pokyčiui įtakos turėjo ne tik 2007–2013 m. ES investicijos, atsigaunanti ekonomika, bet ir MTEP paslaugų ir rezultatų apskaitos ir deklaravimo skatinimo veiksmai.

Palyginus su valdžios ir aukštojo mokslo sektoriais, verslo sektoriaus išlaidos MTEP per pastaruosius metus didėjo labiausiai. Didėjančias verslo sektoriaus išlaidas MTEP atspindi ir didesnė ūkio subjektų finansuota mokslo ir studijų institucijų MTEP išlaidų dalis. Kita vertus, mažėjanti su inovacijomis susijusių įmonių, kurios bendradarbiauja su partneriais, dalis rodo, kad įmonėms gali trūkti patirties ir gebėjimų užmegzti ir išlaikyti ryšius su partneriais, taip pat stokojama paskatų tokiam bendradarbiavimui palaikyti bei žinių apie tokio bendradarbiavimo naudą.

Mažėjantis su inovacijomis susijusių įmonių, kurios bendradarbiauja su partneriais, santykinis skaičius, rodo poreikį didinti ES fondų lėšų prieinamumą ir užtikrinti galimybes įmonėms ir kitiems subjektams naudotis kokybiškais tarpininkavimo paslaugomis bei stiprinti mokslo ir studijų institucijų vadybinius gebėjimus užmegzti bei plėtoti bendradarbiavimą su privačiu sektoriumi.

Šie 1 prioriteto rezultato rodiklių reikšmių pokyčiai įvyko dar neprasidėjus 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu ES fondų lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimui. Savo ruožtu VP įgyvendinimo 2015 m. ataskaitoje nurodoma 1.1.1. konkretaus uždavinio rodiklio „Išorės vartotojai iš ūkio subjektų, pasinaudoję atnaujinta atviros prieigos mokslinių tyrimų infrastruktūra“ reikšmė atitinka pradinę reikšmę, nes nei vienas tokios infrastruktūros objektas nebuvo atnaujintas. Tačiau 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijos poveikį šio rodiklio reikšmės pokyčiui ateityje turės tik iš dalies, nes 2007–2013 m. laikotarpiu pradėti steigti atviros prieigos centrai (APC) 2013 m. (pradinės reikšmės metai) tik pradėjo savo veiklą. Todėl tikėtina, kad išorės vartotojų skaičius palaipsniui didės, ir jam įtakos daugiau turės ne naujuoju programavimo laikotarpiu planuojamas APC infrastruktūros atnaujinimas, bet atviros prieigos mokslinių tyrimų infrastruktūros valdymo reguliavimas, APC valdytojų vadybiniai pajėgumai ir kiti išorės veiksniai.

⁶ Nacionalinėje reformų darbotvarkėje nurodoma, kad siekiant pagerinti MTEP paslaugų ir rezultatų apskaitą ir deklaravimą verslo įmonėse bei viešojo sektoriaus tyrimų organizacijose, 2015 m. įgyvendintas projektas, kurio metu buvo teikiamos inoskaitos konsultacijos (dėl MTEPI veiklos vykdymo ir deklaravimo) smulkiojo ir vidutinio verslo (toliau – SVV) subjektams, pradedantiems vykdyti naujas MTEP veiklas. Konsultacijomis pasinaudojo 1009 SVV subjektai.

⁷ Lietuvos statistikos departamentas. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=2561377d-2f5e-41d3-8359-e1f54fe89623>

Įgyvendinant veiksmų programos 1 prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengta ir patvirtinta 18 priemonių, kurioms numatyta paskirstyti 99,6 proc. prioriteto įgyvendinimui skirtų ES fondų lėšų (pagrindinių asignavimų be veiklos rezervo). Tačiau projektų finansavimo sąlygų aprašai yra parengti tik 8 priemonėms, apimančioms 66,9 proc. 1 prioritetui suplanuotų ES fondų lėšų (žr. 1 priedo 1 lentelę). Finansiškai stambiausios 1 VP prioriteto priemonės veiksmai yra nukreipti į MTEPI infrastruktūros plėtrą ir integraciją į europines infrastruktūras (29,4 proc. prioriteto lėšų). Ankstesniais programavimo laikotarpiais į MTEPI infrastruktūrą jau buvo investuota daug lėšų, todėl išlieka abejonių, ar visos 2014–2020 m. planuojamos investicijos šioje srityje yra tikslingos ir pagrįstos. Tiek EK tarnybų pozicija, tiek išankstinio vertinimo metu pateiktos rekomendacijos pabrėžė būtinybę išnaudoti jau sukurtą MTEPI infrastruktūrą, ją įveiklinant vykdomuose tyrimuose. Lietuvos mokslinė integracija Europoje neturi būti suprantama, vien tik kaip pasenusios infrastruktūros atnaujinimas, bet kaip tikras įsiliejimas į tarptautinę mokslinę veiklą. Jeigu investicijos bus skiriamos esamos įrangos ir infrastruktūros atnaujinimui, bet tarptautinis bendradarbiavimas mokslinėje veikloje toliau stagnuos, tuomet Lietuva rizikuoja likti „sala“ Europos mokslo kontekste: kaimynai dirbs kartu, o Lietuva dirbs sau. Didžiausia mokslo infrastruktūros rizika yra tai, kad bus sukurta moderni ir išmani, tarptautinius standartus atitinkanti mokslo infrastruktūra, paruošti moksliniai projektai, įsteigtos į MTEPI orientuotos įmonės, tačiau skiriamas finansavimas su kiekviena tokia iniciatyva vis seks, o realių, vertingų rezultatų bus pasiekta mažai. Norint pasiekti mokslo infrastruktūros optimalumą taip pat turi būti atsižvelgiama ir į esamą mokslo darbuotojų bazę bei jos potencialą dirbti su aukščiausio lygio MTEPI projektais.

Beveik trečdalis 1 prioritetui suplanuotų lėšų yra numatyta investuoti į MTEPI infrastruktūros plėtrą ir integraciją į europines infrastruktūras, tačiau, atsižvelgiant į ankstesniais programavimo laikotarpiais investuotas lėšas į MTEPI infrastruktūrą, 2014–2020 m. turėtų būti daugiau investuojama į MTEPI veiklas, o ne infrastruktūrą. Investicijos į MTEPI infrastruktūros atnaujinimą turėtų būti ribotos ir tinkamai pagrįstos. Kita vertus, MTEPI srityje trūksta įrodymų apie atskirų įgyvendinamų priemonių naudą, nes atliktų vertinimo objektas per platus ir vertintojai neturi galimybės išigilinti į kiekvienos priemonės intervencinę logiką, todėl pateikiamos rekomendacijos yra bendro pobūdžio ir nėra pakankamos priemonių tęstinumui pagrįsti.

Kita finansiškai stambių priemonių grupė yra nukreipta į sukurtos infrastruktūros įveiklinimą, finansuojant mokslinius tyrimus ir bendrus mokslo ir verslo projektus. Tačiau trims iš aukščiau nurodytų priemonių dar nėra parengti projektų finansavimo sąlygų aprašai, todėl kyla rizika, kad pagrindinės ES fondų lėšos, skirtos mokslinių tyrimų ir bendrų mokslo ir verslo projektų sumanosios specializacijos srityse konkursiniam finansavimui vėluos pasiekti tyrėjų grupes ir nebus panaudotos rezultatyviai.

Lėtas 1 prioriteto priemonių, nukreiptų į konkursinį mokslinių tyrimų ir bendrų mokslo ir verslo projektų finansavimą, pasiruošimas įgyvendinti kelia riziką, kad dėl ribotų žmogiškųjų išteklių mokslo srityje jos nebus panaudotos arba bus panaudotos nerezultatyviai. Todėl kuo greičiau būtina pradėti MTEPI veiklos finansuojančių priemonių įgyvendinimą.

Iš visų patvirtintų 1 VP prioriteto priemonių, tik trys buvo pradėtos įgyvendinti: tai 2015 m. pabaigoje paskelbtas kvietimas pagal priemonę „Intelektas. Bendri mokslo–verslo projektai“ (60 006 000,00 Eur), 2016 m. gegužę pasirodęs priemonės „Inoklaster LT“ (2 896 200,00 Eur) kvietimas ir du valstybės projektai pagal priemonę „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir

inovacijų infrastruktūros plėtra ir integracija į Europines infrastruktūras“. Pagal priemonę „Intelektas. Bendri mokslo–verslo projektai“ buvo gautos 292 paraiškos, kurių bendra prašomo finansavimo suma yra 11,15 mln. eurų⁸, priemonės „Inoklaster LT“ kvietimas sulaukė 11 paraiškų, kuriose bendra prašomo finansavimo suma yra 1,26 mln. eurų. Tokie pirmieji įgyvendinimo rezultatai rodo, kad kol kas nėra didelės paklausos ES fondų investicijoms ir pagal konkursinius kvietimus bus finansuojami visi projektų atrankos kriterijus atitiksiantys projektai, tai yra konkursai praktiškai neįvyks. Todėl būtina peržiūrėti pasirinktą šių priemonių intervencijų logiką ir įgyvendinimo būdą ir svarstyti finansavimo perorientavimo galimybes, siekiant, kad lėšos būtų naudojamos tikslingai ir efektyviai.

! Mažas pateiktų paraiškų skaičius pagal pirmuosius priemonių „Intelektas. Bendri mokslo–verslo projektai“ ir „Inoklaster LT“ kvietimus rodo, kad šiuo metu nėra paklausos ES fondų investicijų remiamų veiklų finansavimui arba nustatytos finansavimo sąlygos nėra patrauklios pareiškėjams. Todėl būtina detaliai įvertinti šių ir kitų verslui skirtų priemonių intervencijų logiką ir įgyvendinimo mechanizmus. Vienas iš būdų paskatinti verslą aktyviau siekti finansavimo iš ES investicijų fondų yra pakopinės lėšų skirstymo sistemos taikymas. Pakopinė sistema turėtų užtikrinti, kad pirmoje pakopoje nedidelės apimties finansavimas būtų greitai ir aiškiais sąlygomis prieinamas verslui – tai sudarytų prielaidas padidinti ES fondų investicijų paklausą ir pritraukti platų pareiškėjų ratą. Sudėtingesnės finansavimo sąlygos ir aukštesni reikalavimai projektams kartu su didesnės apimties finansavimu ir finansinės inžinerijos priemonėmis būtų taikomi projektams kitose pakopose, sudarant galimybes dėl finansavimo kreiptis tiek pirmoje pakopoje dalyvavusiems subjektams, tiek kitiems pareiškėjams, parengusiems reikalavimus atitinkančius projektus.

2007-2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos panaudojimo patirtis rodo, kad konkursinių projektų paraiškų vertinimas vidutiniškai užtrunka 142 d., sprendimo dėl projekto finansavimo priėmimas - 76 d., o projektų finansavimo ir administravimo sutarčių sudarymo vidutinė trukmė – 51 diena⁹. Taigi nuo paraiškų pateikimo iki sutarties pasirašymo praeina beveik kalendoriniai metai, per kuriuos gali pasikeisti projekte numatytų veiklų aktualumas (ypač MTEPI srityje), o suplanuotas biudžetas neatitikti esamos situacijos. Vertinant tai, kad šiuo metu 1 VP prioritate yra tik dvi priemonės, kurių projektų paraiškos yra pateiktos įgyvendinančiai institucijai, platesnio masto 1 prioriteto priemonių projektų įgyvendinimo pradžios galima tikėtis apie 2018 metus.

Lėtą 1 VP prioriteto įgyvendinimo pradžią galėjo nulemti keli veiksniai ir jų tarpusavio sąveikos:

- 1) *Sumanios specializacijos strategijos*, kuri 2015 m. buvo pateikta EK, rengimas, įgyvendinant pasirinktiems investiciniams prioritetams taikomą išankstinę sąlygą. Strategijoje buvo išskirtos šešios Lietuvos ekonomikai svarbios prioritetinės kryptys¹⁰, prie kurių įgyvendinimo turėtų prisidėti visi pagal 1 VP prioritetą finansuojami projektai. Prioritetinės MTEP ir inovacijų raidos kryptys ir konkretūs prioritetai nustatyti atsižvelgiant į tai, kokį potencialą kitose rinkose turi šioje srityje Lietuvoje jau dirbančios

⁸ Ši informacija yra pateikiama www.esinvesticijos.lt tinklapyje.

⁹ ES struktūrinės paramos administravimo sistemos efektyvumo vertinimas, 2013 m.

¹⁰ Šios šešios prioritetinės kryptys yra: 1) energetika ir tvari aplinka; 2) sveikatos technologijos ir biotechnologijos; 3) agroinovacijos ir maisto technologijos; 4) nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos; 5) transportas, logistika ir informacinių ryšių technologijos; 6) įtrauki ir kūrybinga visuomenė.

verslo įmonės, ar pakankama svarstomos srities mokslo ir studijų kokybė, kiek pajėgumų vystyti šią sritį yra viešajame sektoriuje ir kiek konkrečios srities vystymas prisidėtų sprendžiant šalies, ES ar pasaulio ekonomines ir socialines problemas. Kol nebuvo parengta sumanios specializacijos strategija, finansavimo skyrimas projektams pagal 1 prioriteto specifinius uždavinius nebuvo įmanomas.

- 2) *Neaiški priemonių intervencijų logika.* Veiksmų programos rengimo metu buvo koncentruojamasi į siekiamų pokyčių ir juos matuojančių rodiklių identifikavimą ir galimų finansuoti veiklų įvardijimą, o diskusijos dėl konkrečių planuojamų veiksmų intervencijų logikos buvo nukeltos vėlesniam VP įgyvendinimo etapui. Todėl už prioriteto priemonių įgyvendinimą atsakingoms Ūkio ir Švietimo ir mokslo ministerijoms pateikus priemonių aprašymų projektus išryškėjo kelios problemos: institucijų pateiktose priemonėse buvo nurodomos panašios arba identiškios veiklos; tam tikri sprendimai nebuvo iki galo išgryninti (pvz.: kompetencijos ir technologijų perdavimo centrai); planuojamos intervencijos yra analogiškos 2007–2013 metų intervencijoms, nors ne visos praėjusio periodo investicijos pasiteisino. Be to, pastebima, kad Lietuvoje nėra aiškaus supratimo, kaip efektyviai išnaudoti jau esamą mokslinę infrastruktūrą, tačiau vis grįžtama prie diskusijos apie infrastruktūros plėtrą. Tai ypač pabrėžtina mokslo slėnių atveju, nes aukštojo mokslo institucijos ir toliau laikosi pozicijos, kad Lietuvoje yra nepakankamai išplėtota infrastruktūra vystyti mokslinę veiklą. Tačiau dėl ribotų žmogiškųjų išteklių mokslo srityje ir mokslinės infrastruktūros išlaikymo kaštų turi būti ieškoma būdu geriau išnaudoti jau turimą infrastruktūrą.
- 3) *Institucinio bendradarbiavimo stoka.* Tai, kad už 1 prioritetą atsakingos tarpinės institucijos, rengdamos VP ir sumanios specializacijos strategiją įgyvendinančias priemones, neišvengė priemonių dubliavimosi, rodo institucinio bendradarbiavimo stoką. Šiuo atveju lyderio vaidmens ėmėsi vadovaujanti institucija, kuri, pasinaudodama techninės paramos lėšomis, pasitelkė ekspertų pagalbą ir, nustačius, privalumus, trūkumus ir sėkmingo įgyvendinimo prielaidas, pateikė savo pasiūlymus dėl 1 VP prioriteto veiklų, nukreiptų į mokslo ir verslo bendradarbiavimo MTEP srityje įgyvendinimo.

Užsitęsęs 1 prioriteto priemonių planavimas kelia klausimą, ar VP numatyti rodikliai, ypač jų tarpinės reikšmės 2018 m. bus pasiektos. Prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane be privalomo naudoti finansinio rodiklio yra numatytas įgyvendinimo žingsnis rodikliui, matuojančiam tyrėjų, dirbančių pagerintoje tyrimų infrastruktūroje, skaičių (222 tyrėjai). Atsižvelgiant į tai, kad į MTEP infrastruktūros plėtrą nukreiptos priemonės turi patvirtintus PFSA ir yra prasidėjęs valstybės projektų planavimo procesas, tikėtina, kad iki 2018 m. pabaigos bus sudarytos sutartys, užtikrinančios veiklos rezultatų peržiūros plano reikšmes. Kitas veiklos rezultatų peržiūros plane numatytas rodiklis „Subsidijas gaunančių įmonių skaičius“ taip pat tikėtina, kad bus pasiektas, nes vien priemonės „Intelektas. Bendri mokslo ir verslo projektai“ pirmasis kvietimas sulaukė 292 pareiškėjų.

Priemonių, turinčių didžiausią įtaką veiklos rezultatų peržiūros plane numatytų rodiklių tarpinėms reikšmėms ir įgyvendinimo žingsniams, planavimo ir įgyvendinimo pažanga leidžia prognozuoti, kad veiklos rezultatų peržiūros planas bus įvykdytas.

Apibendrinant atliktą analizę galima teigti, kad nors 1 prioriteto rėmuose suplanuotos įgyvendinti priemonės atitinka identifikuos MTEPI srities iššūkius dėl mokslo ir verslo bendradarbiavimo, mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo ir įmonių inovatyvumo skatinimo, esama 1 prioriteto

įgyvendinimo pažanga yra nežymi ir nesuteikia pakankamai informacijos apie finansavimo perskirstymo poreikį. Maža pradėtų įgyvendinti priemonių siūlomo finansavimo paklausa ir aiškių įrodymų apie suplanuotų priemonių poveikį ir būtinumą (ypač MTEPI infrastruktūros plėtros srityje) trūkumas rodo, kad turėtų būti atliktas išsamus 1 prioriteto priemonių intervencijų logikos ir įgyvendinimo būdų vertinimas, kuris leistų tinkamai perorientuoti investicijas ir keisti finansavimo skirstymo mechanizmus.

2.2. Informacinės visuomenės skatinimas

Į informacinės visuomenės šalyje kūrimo ir plėtros veiksmus nukreiptame ES fondų investicijų veiksmų programos 2 prioritete yra numatyti penki uždaviniai ir šeši jų pasiekimą matuojantys rezultato rodikliai (žr. 6 lentelę). Rezultato rodikliai, matuojantys 2 VP prioriteto veiksmis siekiamus pokyčius, analizuojamu laikotarpiu kito, tačiau jų padidėjimas ar sumažėjimas nebuvo susijęs su 2014 – 2020 m. laikotarpio investicijomis: dalis duomenų iki šios dienos nebuvo renkami (pvz. apie valstybės informacinių išteklių atitiktį elektroninės informacijos saugos reikalavimams), todėl nurodoma pradinė reikšmė. Kita vertus, buvo tikslinama kito rodiklio („Padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams“) skaičiavimo metodika, o apklausos, kuria remiasi šis rodiklis, respondentams buvo pateikti papildomi paaiškinimai (žr. 6 lentelę).

Lentelė 5. 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siekiamą reikšmę 2023 m.	Naujausia reikšmė
2.1.1. „Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose naujos kartos priegios infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka“	Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis	73 %	100 %	97 % (2015)
2.1.2. „Padidinti valstybės informacinės infrastruktūros ir išteklių apsaugos efektyvumą“	Saugos reikalavimus atitinkančių valstybės informacinių išteklių ir kritinės informacinės infrastruktūros objektų dalis	15 %	98 %	15 % ¹¹
2.2.1. „Padidinti viešojo sektoriaus informacijos“	Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo	56,1 %	85 %	37,5 % ¹²

¹¹ Duomenys apie valstybės informacinių išteklių atitiktį elektroninės informacijos saugos reikalavimams bus tvarkomi Valstybės informacinių išteklių atitikties informacijos saugos reikalavimams stebėsenos sistemoje, kuri buvo įdiegta ir pradėta eksploatuoti 2015 m. gruodžio 18 d., o duomenis valstybės informacinių išteklių valdytojai teisės aktų nustatyta tvarka pateiks 2016 metais. Todėl šio rodiklio reikšmės 2014-2015 m. nebuvo renkamos ir bus pradėtos rinkti 2016 metais. Nurodoma pradinė reikšmė.

¹² Pradinė reikšmė (2012 m.) buvo nustatyta, kai nebuvo tikslaus vertinimo kriterijaus apibrėžimo. Patikslinus šio vertinimo kriterijaus apibrėžimą, respondentams buvo teikiami papildomi paaiškinimai. Paaiškinimuose buvo atskirtas viešojo sektoriaus informacijos naudojimas administravimo procesuose, el. paslaugų teikimui ir komercinei veiklai. Respondentams pateikus papildomus paaiškinimus, kas yra viešojo sektoriaus informacijos naudojimas komercinei veiklai (pridėtinės vertės produktams kurti), keitėsi respondentų atsakymų rezultatai. Pažymėtina, kad bendrai 2015 m. 71 proc. įmonių viešojo sektoriaus informaciją naudojo savo veikloje, tačiau komercinei veiklai šią informaciją naudojo tik 37,5 proc. įmonių.

<i>pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams“</i>	komercinei veiklai, dalis			
<i>2.2.2. „Padidinti IRT paklausą ir naudojimą gyventojų tarpe“</i>	Gyventojų, kurie nuolat naudojami internetu, dalis	65 %	87 %	69 %
<i>2.3.1. „Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę“</i>	Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis	37 %	63 %	44%
	Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis	17 %	50 %	33,1%

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Santykinai nedideli tokių rodiklių kaip nuolat internetu besinaudojančių gyventojų dalis ir elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis besinaudojančių gyventojų dalis reikšmių pokyčiai rodo tiek tęstinį ankstesnių investicijų poveikį (2004-2006 m. ir 2007 – 2013 m. programavimo laikotarpiais sukurta IRT infrastruktūra ir stiprinti gyventojų gebėjimai IRT srityje), tiek savaime dėl gyventojų kartų kaitos didėjantį naudojimąsi IRT ir jų teikiamomis galimybėmis. Statistikos departamento duomenimis, 2015 m. Lietuvoje pagrindine nesinaudojimo interneto prieigos paslaugomis namuose priežastimi dažniausiai buvo įvardinamas poreikio naudotis internetu nebuvimas. Tai nurodė net du trečdaliai (67,0 proc.) namų ūkių, neturinčių interneto prieigos namuose. Kitos rečiau įvardintos priežastys buvo reikiamų įgūdžių nebuvimas (34,5 proc.), brangi įranga (25,4 proc.), dideli paslaugų tarifai (23,8 proc.) arba galimybė naudotis internetu kitur (7,6 proc.). Pasiūlos nebuvimas gyvenamoje vietovėje kaip nesinaudojimo internetu namuose priežastis įvardinama rečiausiai¹³. Taigi didžiausia kliūtis tolimesnei internetos skvarbai yra ribota interneto paklausa tarp gyventojų, kurią lemia ribota elektroninio turinio pasiūla, informacijos apie naudojimosi internetu privalumus stoka, naudojimosi internetu žinių ir įgūdžių stoka ir tik po to įrangos ir paslaugų įkainiai. Tad veiksmai skirti skatinti naudojimąsi internetu visų pirma turi būti nukreipti į paklausos didinimą, informuojant ir skatinant gyventojus naudotis internetu, o tam turėtų kuriamos elektroninės paslaugos, kurių nauda ir patogumas būtų akivaizdus iki šiol internetu nesinaudojusiems gyventojams.

Savo ruožtu beveik dvigubai padidėjusi valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis rodo, kad buvo imtasi ne investicinių veiksmų, paskatinusių vis daugiau institucijų ir įstaigų jungtis prie išteklių sąveikumo platformos. Tai sudaro prielaidas tolimesniam valstybės informacinių išteklių optimizavimui ir duomenų sąveikumo didinimui.

!	Ankstesnių programavimo laikotarpių intervencijos, reguliavimo pokyčiai ir natūrali gyventojų kartų kaita turėjo įtakos tam, kad išaugo gyventojų, kurie naudojami internetu ir elektroniniu būdu teikiamomis paslaugomis, dalis, taip pat daugėjo Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma besinaudojančių institucijų ir įstaigų.
---	--

Įgyvendinant veiksmų programos 2 prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengta ir patvirtinta 10 priemonių, kurioms numatyta paskirstyti 87,66 proc. prioriteto įgyvendinimui skirtų ES fondų

¹³ Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba, „Lietuvos ryšių sektorius 2015“, Nr. ND-9, Vilnius 2016-06-23.

lėšų (pagrindinių asignavimų be veiklos rezervo). Tačiau projektų finansavimo sąlygų aprašas yra parengtas tik priemonei „Pažangių elektroninių paslaugų kūrimas Nr. 02.3.1-CPVA-V-529“, apimančiai 15,34 proc. 2 prioritetui suplanuotų ES fondų lėšų (žr. 1 priedo 2 lentelę). Valstybės projektų planavimo būdu pagal šią priemonę buvo parengti ir pradėti įgyvendinti du Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos projektai, kurių bendra vertė siekia 4,5 mln. eurų ir sudaro 11 proc. nuo viso priemonei suplanuoto finansavimo.

Šiuo metu 2 prioriteto priemonėms yra numatyta paskirstyti tik 87,66 proc. prioritetui skirtų ES fondų asignavimų ir tik vienai priemonei yra parengtas PFSA ir pradėtas projektų įgyvendinimas.

Tai, kad finansiškai stambiausių 2 VP prioriteto priemonių veiksmai yra nukreipti į valstybės IRT infrastruktūros optimizavimą ir saugą, pažangių elektroninių paslaugų kūrimą, kultūros turinio skaitmeninimą, elektronines sveikatos paslaugas bei intelektines transporto paslaugas, rodo, kad yra siekiama sustiprinti IRT „pasiūlos“ pusę, kuriant gyventojams patrauklias ir saugias elektronines paslaugas ir sprendimus. Dėl Savo ruožtu į IRT „paklausos“ pusę visų pirma yra nukreiptos priemonės „Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje Nr. 02.2.2-CPVA-V-524“ veiklos.

Didžiąją dalį veiksmų programos 2 prioriteto priemonių dar nėra parengti projektų finansavimo sąlygų aprašai ir valstybės projektų sąrašai, todėl kyla rizika, kad prioriteto uždaviniams skirtos ES fondų lėšos nebus panaudotos, remiantis priemonių įgyvendinimo planu. Pavyzdžiui, stambiausia pagal mokėjimus priemonė „IRT infrastruktūros optimizavimas ir sauga“ negali būti pradėta įgyvendinti, nes nėra paskirti valstybės IT paslaugų teikėjai. Nors vertinimas, skirta nustatyti valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES fondų lėšomis, konsolidavimo modelį buvo parengta dar 2014 m.¹⁴, pats konsolidavimo procesas vyksta lėtai ir susiduria su reguliavimo stokos ir naujo reguliavimo rengimo problemomis. 2015 m. Lietuvoje informacinės visuomenės srityje buvo vykdomos esminės reformos: viešoji informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūra buvo konsoliduojama keturiuose duomenų centruose, keitėsi pažangių el. paslaugų kūrimo planavimo procesas ir reikalavimai jų įgyvendinimui (t. y. jos planuojamos ir įgyvendinamos vadovaujantis metodikomis, kurios padeda atrinkti prioritетines el. paslaugas ir numato reikalavimus kuriamoms el. paslaugoms). Siekiant įgyvendinti minėtas reformas iš esmės turėjo būti pakeisti kai kurie nacionaliniai teisės aktai ir parengti nauji, reglamentuojantys informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros optimizavimo tvarką, ypatingos svarbos valstybės informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros apsaugos priemonių diegimą, elektroninių paslaugų kūrimą ir modernizavimą ir kt.¹⁵

¹⁴ EY, Informacinės konsultacijos ir MAQS Law Firm, „Valstybės informacinių technologijų infrastruktūros, planuojamos finansuoti ES struktūrinių fondų paramos lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu, tendencijų ir perspektyvų vertinimas“. Vertinimo santrauka. 2014 m. spalio 10 d. https://sumin.lrv.lt/uploads/sumin/documents/files/Veikla/Veiklos_sritys/Informacines_visuomenes_pletra/Valstybes_informaciniu_istekliu_valdymo_tarybos_veikla/VIII%20konsolidavimas%20-%20R2%20ataskaitos%20santrauka%20-%2020141010%20-%20v3_00_.pdf

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 13 d. nutarimas Nr. 498 „Dėl valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimo ir jos valdymo optimizavimo“ numato, kad turi būti patvirtinta laikinoji valstybės informacinių išteklių naudojimo ir veiklos tęstinumo tvarka, paskirti valstybės debesijos paslaugų teikėjai, nustatyta debesijos paslaugų teikėjų veikimo ir paslaugų teikimo tvarka, pakeistas valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas.

Lėtai 2 VP prioriteto įgyvendinimo pradžia įtakos taip pat galėjo turėti su išankstinės sąlygos įgyvendinimu susijusių tyrimų ir strateginių dokumentų rengimas bei derinimas. Tik patvirtinus Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programą "Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė" ir Naujos kartos interneto prieigos plėtros 2014–2020 m. planą buvo įgyvendinta ex ante sąlyga, kuri turėtų užtikrinti efektyvų ES fondų lėšų panaudojimą IRT srityje, o ypač viešųjų investicijų į tolimesnę IRT infrastruktūros plėtrą tikslingumą.

Kita vertus, dalis suplanuotų priemonių yra tokios pačios kaip ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu, o vertinimas, koks buvo jau įgyvendintų priemonių poveikis, kol kas nėra atliktas. Dėl strateginių dokumentų neparengtumo dar nėra pradėtas priemonių, skirtų sveikatos, kultūros ir lietuvių kalbos sričių elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų plėtrai ir tobulinimui, įgyvendinimas¹⁶. Atsižvelgiant į tai, kad įvyko viešasis pirkimas 2007–2013 m. ES fondų investicijų poveikio informacinės visuomenės srityje vertinimo paslaugoms pirkti, tikėtina, kad planuojant šias testines priemones bus atsižvelgta į identifikuotas įgyvendinimo problemas ir iš naujo įvertintas investicijų poreikis šioms intervencijoms. Anksčiau 2012 m. atliktas Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 m. vertinimas¹⁷ identifikavo, kad lietuvių kalbos srityje reikės tęsti jau pradėtus darbus: pavyzdžiui, atnaujinti lietuvišką šifrą „Palemonas“ ir kompiuterinių terminų žodyną, atnaujinti ir pritaikyti dabartinių projektų rezultatus prie kintančių technologijų, taip pat dalyvauti europiniuose projektuose, pavyzdžiui, META-NET, kurio tikslas – kurti tarptautines kalbų išteklių ir komunikacijos sistemas, ir CLARIN, kurio tikslas – kurti kalbos išteklių ir technologijų tyrimų infrastruktūrą. Kultūros paveldo skaitmeninimo srityje buvo nustatytas poreikis užtikrinti koordinavimą tarp sukurtų ir būsimų priemonių, skirtų lietuvių kalbos ir raštijos išteklių ir kultūros paveldo skaitmeninimui, siekti, kad visi viešosiomis lėšomis suskaitmeninti kultūros paveldo objektai būtų vieno langelio principu prieinami internete, o naudojantis suskaitmenintu kultūros paveldu galima kurti naujas inovatyvias švietimo, mokslo, turizmo, verslo paslaugas. Tolia finansuojant el. sveikatos sistemos plėtrą buvo pabrėžta būtinybė naudoti kitų sveikatos priežiūros įstaigų sukurtus informacinius sprendimus, vengti dubliavimo, nekurti naujų atskirų informacinių sistemų, o taip pat užtikrinti ESPBI IS sąveikumą su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis tam, kad būtų galima teikti tarpinstitucines viešąsias paslaugas¹⁸.

Dalis suplanuotų 2 prioriteto intervencijų (pvz. į lietuvių kalbos informacinėje erdvėje skatinimą, kultūros turinio skaitmeninimą, elektronines sveikatos paslaugas) yra tokios pačios kaip ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu, tačiau tokių investicijų poveikis dar nėra įvertintas, o naujų investicijų poreikis grindžiamas 2012 m. atlikto einamojo vertinimo rekomendacijomis.

Vėluojantis 2 prioriteto priemonių įgyvendinimas kelia klausimą, ar VP suplanuoti rodikliai, ypač jų tarpinės 2018 m. suplanuotos reikšmės bus pasiektos. Prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane be privalomo naudoti finansinio rodiklio yra numatytas įgyvendinimo žingsnis rodikliui,

¹⁶ Nepatvirtintas Lietuvos e. sveikatos sistemos 2015–2025 metų plėtros programos veiksmų planas ir Elektroninių paslaugų prioritetų nustatymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2015 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 3-416(1.5 E) „Dėl metodinių dokumentų patvirtinimo“, pakeitimo projektas.

¹⁷ VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, „Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 m. vertinimas“. Vilnius, 2012.

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2011MVP/IVPK_vertinimas_2012_ataskaita.pdf

¹⁸ Ten pat, 265-270.

matuojančiam į elektroninių paslaugų kūrimą nukreipto konkreta us uždavinio įgyvendinimą: tikimasi, kad 2018 m. projektų finansavimo ir administravimo sutartyse bus suplanuota sukurti 100 e. paslaugų, kas sudaro 50 proc. visos 2023 m. siektinos reikšmės. Įvertinus tai, kad šiuo metu yra įgyvendinami tik du projektai e. paslaugoms kurti, o valstybės projektų sąrašas, kuriame jau būtų numatyti kiti šios srities projektai nėra parengtas, iškyia rizika, kad veiklos rezultatų peržiūros planui parinktas rodiklis ir įgyvendinimo žingsnis nebus pasiekti.

Dėl nepasirengimo įgyvendinti 2 prioriteto priemonės yra didelė rizika, kad veiklos rezultatų peržiūros plane numatyti finansinio rodiklio tarpinė reikšmė 2018 ir įgyvendinimo žingsnis, kuriuo numatoma sudaryti sutartis dėl 100 elektroninių paslaugų kūrimo, nebus pasiekti. Suplanuotų priemonių aktualumui išlieka dideliu, tačiau trūkstant gebėjimų parengti ir pradėti projektų įgyvendinimą, pagrindinis vaidmuo inicijuojant ir parengiant projektus galėtų būti perduotas naujai sukurtam padaliniiui – projektų biurui, kuris būtų pajėgus planuoti ir rengti valstybės projektus IRT srityje.

Apibendrinant, atlikta 2 prioriteto įgyvendinimo pažangos ir lėšų panaudojimo analizė rodo, kad dalies svarbių ir finansiškai stambių prioriteto priemonių įgyvendinimas vėluoja dėl lėto naujų strateginių ir reguliacinių dokumentų rengimo, susijusio su įgyvendinama esmine valstybės IT infrastruktūros ir išteklių sektoriaus pertvarka. Savo ruožtu tęstinėms intervencijoms, nukreiptoms į el. paslaugų kūrimą, kultūros paveldo skaitmeninimą ir lietuvių kalbos el. sprendimų kūrimą, tinkamai suplanuoti trūksta aiškių įrodymų apie šių priemonių įgyvendinimo rezultatus ir poveikį. Anksčiau atliktas vertinimas rodo, kad finansavimo poreikis šiose srityse egzistuoja, tačiau turi būti siekiama išvengti projektų veiklų dubliavimosi ir užtikrintas kuriamų el. produktų suderinamumas.

2.3. Smulkiujo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas

Į smulkiujo ir vidutinio verslo konkurencingumo didinimą nukreiptas ES fondų investicijų veiksmų programos 3 prioritetas apima keturis uždavinius ir jų pasiekimą matuojančius rezultato rodiklius. Naujaisi prieinami duomenys rodo, kad 2013 m. verslumo lygis šalyje siekė 53 įmones ir fizinius asmenis 1000 gyventojui ir viršijo VP nustatytą siektiną reikšmę. Auganti verslumo lygio rodiklio reikšmė rodo, kad dar iki 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios įgyvendintų investicinių ir reguliacinių priemonių rinkinys pagerino sąlygas verslui kurti ir plėtoti. Palaiapsniui didėjanti mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVI) kuriama pridėtinė vertė byloja apie auganti įmonių produktyvumą, kuriam įtakos turėjo 2007-2013 m. laikotarpio ES fondų investicijos į gamybos modernizavimą ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimą. Kita vertus, dėl 2014 m. Rusijos taikyto embargo sumažėjusi MVI lietuviškos kilmės prekių eksporto dalis nuo BVP rodo, kad VP konkrečių uždavinių įgyvendinimui stebėti pasirinkti rodikliai yra jautrūs išorės veiksniams (žr. 8 lentelę).

Konkrečių uždavinių rezultato rodiklių pagerėjimas rodo, kad anksčiau įgyvendintų intervencijų rezultatai, reguliavimo pokyčiai ir atsigaunanti ekonomika turėjo teigiamą poveikį verslumui ir įmonių produktyvumui.

Lentelė 6. 3 prioriteto „Smulkiujo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siektina reikšmė	Naujausia reikšmė
3.1.1. „Padidinti verslumo lygį“	Verslumo lygis: įmonių ir fizinių	39 įmonės ir fiziniai asmenys	48 įmonės ir fiziniai asmenys	53 įmonės ir fiziniai asmenys (2013)

	asmenu, tenkančių 1000 gyventojų, skaičius			
3.2.1. „Padidinti MVĮ tarptautiškumą“	MVĮ lietuviškos kilmės prekių eksporto dalis nuo BVP	16,3 %	18,1 %	15,6% ¹⁹ (2014)
3.3.1. „Padidinti MVĮ produktyvumą“	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis, sukurta MVĮ, tenkanti vienam darbuotojui	12 432 Eur per metus	17 726 Eur per metus	13 124 Eur per metus (2013)
3.3.2. „Padidinti MVĮ investicijas į ekoinovacijas ir kitas efektyviai išteklius naudojančias technologijas“	Investicijų, kurių daugiau kaip 50 proc. sumos investuojama į ekoinovacijas, dalis nuo visų investicijų	4,9 %	7,5 %	4,9% ²⁰

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Įgyvendinant veiksmų programos 3 prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengta ir patvirtinta 20 priemonių, kurioms numatytos visos prioriteto įgyvendinimui skirtos ES fondų lėšos, įskaitant ir 6 proc. veiklos rezervą. Didžiajai daliai patvirtintų priemonių yra parengti projektų finansavimo sąlygų aprašai ir sudaryti valstybės projektų sąrašai arba paskelbti kvietimai projektų paraiškoms teikti (žr. 1 priedo 3 lentelę). Finansiškai stambiausių 3 VP prioriteto priemonių veiksmai yra nukreipti į verslumo skatinimą taikant finansinės inžinerijos priemones („Verslumas FP Nr. 03.1.1-FM-F-817“), gamybos modernizavimą („Regio Invest LT+ Nr. 03.3.1-LVPA-K-803“), eko-inovacijas („Eco-inovacijos LT+ Nr. 03.3.2-LVPA-K-837“), didelio poveikio technologijų pramonės įmonėse diegimą („DPT pramonei LT+ Nr. 03.3.1-LVPA-K-841“). Dalies šių ir kitų priemonių įgyvendinimas jau yra prasidėjęs: iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašyta projektų finansavimo ir administravimo sutarčių už 34,3 mln. eurų ES lėšų (6 proc. nuo prioritetui numatyto ES finansavimo), pagal kurias pradėtos investicijos į planuojamų eksportuoti produktų sertifikavimą, modernių technologijų, skirtų naujiems ir esamiems produktams gaminti ir paslaugoms teikti, diegimą įmonėse, grupiniam labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių ir jų produkcijos pristatymui užsienyje ir (ar) Lietuvoje vykstančiose tarptautinėse parodose, mugėse ir verslo misijose.

! Dauguma 2014–2020 m. laikotarpiu SVV skirtų priemonių buvo įgyvendinamos ir 2007–2013 m. laikotarpiu, todėl tiek institucijos, tiek pareiškėjai turi patirties rengiant ir įgyvendinant projektus. Kita vertus, ne visos tęstinės intervencijos yra pagrįstos. Pavyzdžiui, priemonė „Inkubatoriai LT+ Nr. 03.1.1-LVPA-K-839“ numato investicijas į esamų inkubatorių plėtrą ir naujų steigimą, nors nėra aišku, ar tokia paslaugų verslui priemonė yra tinkama, trūksta įrodymų apie verslo inkubatorių veiklos efektyvumą (pvz. Vilniaus verslo inkubatoriaus paslaugomis nuo jo įsteigimo 1998 m. pasinaudojo tik 167 įmonės, o 2010 m. sausio 1 d. buvo inkubuojama tik 20 įmonių, šiuo metu inkubatoriaus tinklapis neveikia). Be to, šios priemonės įgyvendinimas nėra suderintas su kitų verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimo pradžia, o taip pat nėra aišku, kaip bus padengiami naujai sukurtos infrastruktūros palaikymo kaštai po projektų įgyvendinimo pabaigos.

¹⁹ Rodiklio sumažėjimui 2014 m. įtakos turėjo Rusijos taikytas embargas. 2015 m. duomenys bus pateikiami 2016 m. antro pusmečio pradžioje.

²⁰ Pateikiami 2011 m. rodiklio pasiekimai, nes EK šio rodiklio pasiekimus matuoja kas 4 m.

Pagal prioritetą numatyta įgyvendinti dvi finansines priemones: "Verslumas FP" (pagal kurią bus teikiamos paskolos, portfelinės garantijos smulkaus ir vidutinio verslo subjektams bei investuojama į rizikos kapitalą), ir "Invest FP" (pagal kurią teikiamos paskolos labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms). Šiuo metu jau yra parengtas finansinių priemonių ex ante vertinimas ir apsispręsta dėl finansinių priemonių struktūros ir naujų fondų kūrimo.

Veiksmų programos 3 prioriteto priemonių įgyvendinimo stebėsenos informacijos analizė rodo, kad daugelio priemonių projektų finansavimo ir administravimo sutartyse numatytos produkto rodiklių reikšmės jau šiuo metu viršija priemonių įgyvendinimo planų reikšmes. Pavyzdžiui, priemonės „Naujos galimybės LT Nr. 03.2.1-LVPA-K-801“ įgyvendinimo plane numatyta subsidijas suteikti 100 įmonių, o sutartyse jau yra suplanuotas keturis kartus didesnis rodiklis, t. y. 406 įmonės. Faktinis rodiklis pagal šią priemonę pasiekiamas 2016 m. birželį sudarė 175 įmones. Dar 17 įmonių subsidijas gavo pagal kitas 3 prioriteto priemones, tad prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatyta 210 subsidijas gaunančių įmonių reikšmė jau yra praktiškai pasiekta. Viena vertus, tokia situacija byloja, kad rodiklių reikšmės planuojamos neambicingai, apsidraudžiant nesėkmingo įgyvendinimo atveju, kita vertus, didesnis subsidijų gavusių įmonių skaičius rodo, kad įgyvendinamas didesnis skaičius, bet mažesnės apimties projektų, o ES investicijos pasiekia daugiau įmonių.

3 prioriteto įgyvendinimo pažanga užtikrina, kad veiklos rezultatų peržiūros plane numatytos tarpinės 2018 m. reikšmės bus pasiektos. Tačiau tai, kad jau įgyvendinimo pradžioje pasiektų rodiklių reikšmės viršija suplanuotas, leidžia daryti prielaidą, kad rodiklių reikšmės buvo suplanuotos neambicingai arba neproporcingai numatytoms lėšoms.

Į smulkaus ir vidutinio verslo konkurencingumo didinimą nukreiptos 2 prioriteto intervencijos, skirtos padidinti finansavimo ir paslaugų verslo pradžiai bei plėtrai prieinamumą, siekiant paskatinti verslumą, darbo našumo augimą ir įmonių inovatyvumą, atitinka Partnerystės sutartyje identifiкуotus iššūkius, kurie išlieka aktualūs ir dabar. Tačiau turėtų būti atsižvelgta į ankstesnių programavimo laikotarpių patirtį. Dalis suplanuotų įgyvendinti priemonių (pvz. „Regio Invest LT+“, „Procesas LT“, „Naujos galimybės LT“) yra tokios pačios arba panašios į 2007–2013 m. intervencijas, o atliktas ES struktūrinės paramos poveikio SVV vertinimas²¹ parodė, kad priemonės „Lyderis LT“ turėjo teigiamos įtakos įmonių apyvartos didėjimui vidutiniu laikotarpiu, tačiau į tokį rezultatą padėjusią pasiekti įmonių gamybinę bazę buvo investuotos didelės paramos sumos. Savo ruožtu priemonė „Naujos galimybės“ turėjo teigiamą poveikį apyvartai tik projektų įgyvendinimo metu kai buvo sudaromos naujos eksporto sutartys, didinančios apyvartą, o, pabaigus projektus, prielaidų naujoms sutartims, taigi, ir tolesniam apyvartos augimui, nebebuvo. Tačiau abiem atvejais didžioji priemonių paramos gavėjų dalis taip pat gavo kitų priemonių paramą, kuri prisidėjo stiprinant konkurencingumą, atsispindintį apyvartos padidėjimu.

Ekspertų atlikta „Regio Invest LT+“ intervencijų logikos analizė parodė, kad įgyvendinus šią priemonę pavienės paremtos įmonės dėl sumažintų sąnaudų bus pajėgios pateikti rinkai kainos

²¹ BGI Consulting, UAB, „Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio smulkiajam ir vidutiniam verslui vertinimas“. Galutinė ataskaita, 2014 m. kovas.

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2011MVP/SVV_Galutine_ataskaita.pdf

pažiūriu konkurencingus produktus ir paslaugas, sėkmingai išstums savo konkurentus. Tačiau Lietuvos MVĮ produktyvumui ir konkrečių regionų plėtrai poveikis dėl intervencijos apimties ir pasirinkto būdo bus nežymus ir neišmatuojamas. Todėl tinkamesnės rinkos plėtra savo augimą grindžiančioms Lietuvos MVĮ būtų priemonės, kuriomis valstybė ESIF lėšomis bandytų pašalinti rinkos neveikimą skolinimo MVĮ rinkoje. Tai leistų pasiekti labiau sisteminių, ilguoju laikotarpiu išliekantį poveikį, kuris turėtų poveikį Lietuvos MVĮ priėjimui prie finansavimo ir jo kainai, atitinkamai augintų jų investicijas, o taip pat – jų produktyvumą. Svarstant galimybes pratęsti tokio ar panašaus pobūdžio intervencijas, būtų svarbu sutelkti jas siaurai geografiškai ir stengtis pasiekti kuo daugiau įmonių: sumažinti pagalbos intensyvumą, nustatyti lubas negražintinai subsidijai ir derinti ją su kitomis finansinėmis priemonėmis.

2.4. Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas

Energijos efektyvumui ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybai ir naudojimui skatinti skirtas ES fondų investicijų veiksmų programos 4 prioritetas apima šešis uždavinius ir aštuonis jų pasiekimą matuojančius rezultato rodiklius. Žemiau esančioje lentelėje pateikiami duomenys apie naujausias žinomas 4 prioriteto rezultatų stebėsenai naudojamų rodiklių reikšmes rodo beveik visų rodiklių teigiamus pokyčius siektinos reikšmės link. Rodiklio „Atsinaujinančių išteklių energijos dalis galutiniame energijos balanse“ siektina 23 proc. reikšmė buvo viršyta dar neprasidėjus konkrečiam uždavinio veiksmui, kuriems numatyta skirti daugiau nei 27 proc. visų 4 prioriteto lėšų, įgyvendinimui. Taip pat buvo viršyta ir viešuoju miesto transportu vežamų keleivių skaičiaus rodiklio siektina reikšmė. Viena vertus, tai rodo pernelyg atsargų ES fondų lėšomis finansuojamų intervencijų stebėsenos rodiklių reikšmių planavimą ir neproporcingą santykį tarp intervencijoms skiriamo finansavimo ir tikėtinos naudos. Kita vertus, nustatinėjant pradines ir siektinas bei naujausias rodiklių reikšmes naudojami statistiniai duomenys nusako prieš dvejus metus buvusią situaciją, todėl atsinaujinant statistiniams duomenims tikslinga būtų peržiūrėti ir VP numatytus rodiklius bei jų reikšmes.

Taip pat ženkliai viršyta buvo ir elektros energijos tiekimo kokybės pagerėjimą (SAIDI) matuojančio rodiklio siektina reikšmė. Rodiklio reikšmė ženkliai pagerėjo dėl 0,4-10 kV elektros tinklų rekonstravimo, kuris buvo finansuojama ne ES fondų lėšomis.

Dauguma 4 prioriteto specifiniams uždaviniams matuoti suplanuotų rezultato rodiklių pagerėjo ar net viršijo siektinas reikšmes dar neprasidėjus 2014–2020 m. priemonių įgyvendinimui. Tai rodo tiek pernelyg atsargų ES fondų lėšomis finansuojamų intervencijų rodiklių reikšmių planavimą, tiek vėluojanti statistinių duomenų atnaujinimą.

Minėti 4 prioriteto rezultato rodiklių reikšmių pokyčiai įvyko dar neprasidėjus 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu ES fondų lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimui. Tačiau dalis 2014–2020 m. intervencijų, pvz. daugiabučių namų ir viešųjų pastatų modernizavimui skirtos priemonės, yra tęstinės ir buvo įgyvendinamos ir ankstesniais programavimo laikotarpiais. Tad ir rodiklių reikšmių pasikeitimai daugiausiai rodo jau įgyvendintų intervencijų teigiamą įtaką siekiant efektyvesnio energijos vartojimo ir atsinaujinančių išteklių panaudojimo.

Lentelė 7. 4 prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siekiami reikšmė 2023 m.	Naujausia reikšmė
4.1.1. „Padidinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą“	Atsinaujinančių išteklių energijos dalis galutiniame energijos balanse	21,72 %	23 %	23,86 proc. (2014)
4.2.1. „Sumažinti energijos vartojimo intensyvumą pramonės įmonėse“	Energijos suvartojimo intensyvumas pramonės įmonėse	222,9 kg naftos ekvivalento 1000 eurų	152,9 kg naftos ekvivalento 1000 eurų	222,9 kg naftos ekvivalento 1000 eurų ²²
4.3.1. „Sumažinti energijos suvartojimą viešojoje infrastruktūroje ir daugiabučiuose namuose“	Sunaudotas galutinės energijos kiekis paslaugų ir namų ūkių sektoriuose	2 109,6 tūkst. tne	1 680 tūkst. tne	1 992,30 tūkst. tne (2014)
4.3.2. „Padidinti energijos vartojimo efektyvumą šilumos tiekimo srityje ir namų ūkiuose“	Transportavimo bei paskirstymo nuostoliai šilumos tinkluose	127 tūkst. tne	113 tūkst. tne	124,7 tūkst. tne (2014)
	Energijos suvartojimas namų ūkiuose (neprijungtuose prie centralizuotų šilumos tinklų)	540 tūkst. tne	324 tūkst. tne	508,7 tūkst. tne (2014)
4.4.1. „Išbandyti pažangiojo tinklo technologijų diegimo perspektyvas“	Elektros energijos tiekimo kokybės pagerėjimas (SAIDI)	76,67 minutės	70 minutės	66,03 minutės
4.5.1. „Skatinti darnų judumą ir plėtoti aplinkai draugišką transportą, siekiant sumažinti anglies dioksido išmetimus“	Anglies dioksido (išskyrus išsiskiriantį iš biomasės) kiekis, namų ūkių išmestas į atmosferą iš transporto veiklos	564,5 tūkst. tonų	507 tūkst. tonų	564,5 tūkst. tonų (2013 m.) ²³
	Viešuoju miesto transportu vežamų keleivių skaičius	234 900 000 keleiviai	244 000 000 keleiviai	263 092 000 keleiviai

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Įgyvendinant veiksmų programos 4 prioriteta, 2015-2016 m. buvo parengta ir patvirtinta 20 priemonių, kurioms numatyta paskirstyti 97,8 proc. prioriteto įgyvendinimui skirtų ES fondų lėšų (pagrindiniai asignavimai be veiklos rezervo). Tačiau projektų finansavimo sąlygų aprašai yra parengti ir patvirtinti tik daliai priemonių, kurios bendrai apima daugiau nei 58 proc. 4 prioritetai suplanuotų ES fondų lėšų (žr. 1 priedo 4 lentelę).

! Šiuo metu parengti PFSA apima daugiau nei 58 proc. prioritetai suplanuotų ES fondų lėšų, o finansiškai stambiausios priemonės, nukreiptos į daugiabučių namų modernizavimą įgyvendinimas jau yra prasidėjęs.

Finansiškai stambiausių 4 VP prioriteto priemonių veiksmai yra nukreipti į daugiabučių namų atnaujinimą, didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimą Vilniaus ir Kauno miestuose, efektyvesnį energijos vartojimą viešojoje infrastruktūroje, šilumos tinklų modernizavimą ir plėtrą, viešųjų pastatų atnaujinimą, taip pat darnaus judumo priemonių diegimą ir miesto viešojo transporto priemonių parko atnaujinimą. Tačiau trims iš aukščiau nurodytų priemonių, tarp jų ir

²² Pateikiami 2012 m. rodiklio pasiekimai, nes naujesni duomenys nepateikiami

²³ Pateikiami 2013 m. rodiklio pasiekimai (564,5), nes duomenys apie 2014 m. pasiekimus bus skelbiami 2016 m. pab.

antrai pagal numatyto finansavimo dydį priemonei „Didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimas Vilniaus ir Kauno miestuose Nr. 04.1.1-LVPA-V-108“, dar nėra parengti projektų finansavimo sąlygų aprašai, todėl kyla rizika, kad vėluos šių priemonių įgyvendinimo pradžia ir rodiklių, įtrauktų į veiklos rezultatų peržiūros planą, pasiekimas. Sanglaudos fondo lėšomis planuoti finansuoti didelės apimties Vilniaus ir Kauno kogeneracinių elektrinių statybos projektų planavimas yra problematiškas todėl, kad šiuo metu pagal projektus planuojamos atliekų deginimo veiklos, kurios nėra numatytos VP; atitinkamai, todėl buvo nuspręsta inicijuoti VP pakeitimą dėl atliekų deginimo veiklų numatymo – jei sutarimas dėl šių veiksmų finansavimo būtų pasiektas, su atliekų deginimu susijusias lėšas iš veiksmų programos 4 prioriteto bus perkeltos į 5 prioritetą.

Buvo inicijuotas Veiksmų programos keitimas dėl didelės apimties Vilniaus ir Kauno kogeneracinių elektrinių statybos projektams skirtų investicijų perkėlimo iš 4 į 5 VP prioritetą, taip pat jau atliktas strateginio poveikio aplinkai vertinimas, kuriame analizuojamos dvi kogeneracinių įrenginių statybos alternatyvos: tik Vilniuje bei Vilniuje ir Kaune.

Iš viso pagal 4 VP prioriteto priemones yra paskelbti 2 kvietimai teikti paraiškas už 305 mln. eurų ES fondų lėšų (31 proc. nuo prioritetui skirtų ES fondų lėšų). Atitinkamai ir projektų įgyvendinimas yra prasidėjęs tik pagal dvi 4 prioriteto priemones: „Auditas pramonei LT Nr. 04.2.1-LVPA-K-804“ ir „Daugiabučių namų atnaujinimas Nr. 04.3.1-FM-F-001“. Pagal pirmąją priemonę yra įgyvendinamas 21 projektas, kuriems skirtas 275 458,78 eurų finansavimas. Projektų metu pramonės įmonėms bus atliktas energijos vartojimo auditas, siekiant nustatyti energijos vartojimo apimtį, energijos vartojimo mažinimo galimybes ir numatyti priemones įmonių energijos vartojimo efektyvumui didinti.

Siekiant atnaujinti daugiabučius namus ir didinti energijos vartojimo efektyvumą, įsteigti 3 fondai, pasirašant sutartis su fondų valdytojais už 304 mln. eurų ES fondų lėšų (31 proc. nuo prioritetui skirtų lėšų). Per 2015 m. sudaryta sutarčių su galutiniais naudos gavėjais už 140 mln. eurų, iš jų išmokėta 72,6 mln. eurų galutiniams naudos gavėjams, už kuriuos 1608 namų ūkiai bus atnaujinti, siekiant didesnio energijos vartojimo efektyvumo. Įgyvendinant šią priemonę 2016 m. kovo pabaigoje daugiabučių namų atnaujinimui suteiktų paskolų ar garantijų skaičius siekė 230 arba 17 proc. visos siektinos produkto rodiklio reikšmės, numatytos priemonių įgyvendinimo plane. Taip pat buvo paskelbtas kvietimas teikti paraiškas energijos taupymo paslaugų teikėjams – įmonėms, kurios projektų įgyvendinimo metu galės įgyvendinti priemones energijos vartojimo efektyvumui didinti. Pagrindinis iššūkis ruošiantis įgyvendinti priemonę – patirties, įgyvendinant Energijos taupymo paslaugų teikėjų modelį Lietuvoje trūkumas. Šio modelio principai, susiję teisės aktai ir reikalingų dokumentų šablonai rengti bendradarbiaujant įvairioms institucijoms, įskaitant ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko ekspertus.

Atsižvelgiant į priemonių „Valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų atnaujinimas“ ir „Savivaldybių viešųjų pastatų atnaujinimas“ finansavimo schemų pakeitimus, susijusius su šiuo metu ex ante vertinime numatytomis taikyti skatinamosiomis priemonėmis, turėtų būti atnaujintas išankstinis finansinių priemonių vertinimas. Taip pat planuojama, kad 2016 m. IV ketvirtį bus įsteigtas Fondas, iš kurio bus finansuojami daugiabučių namų energinio efektyvumo didinimo projektai, todėl išankstinio vertinimo atnaujinimas turi būti atliktas ir dėl šios naujos finansavimo schemos.

Kitų priemonių įgyvendinimas daugiausiai stringa dėl neparengtų arba reikalavimų neatitinkančių strateginių dokumentų. Pavyzdžiui, su planuojamos priemonės „Katilų keitimas

namų ūkiuose“ įgyvendinimu susijusiuose strateginiuose dokumentuose nėra numatytas projekto vykdytojas kaip to reikalauja teisės aktai, tad šiuo metu yra atliekamas strateginio dokumento – „Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros 2016 – 2020 metų programa“ keitimas.

Stringantis 4 prioriteto priemonės „Didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimas Vilniaus ir Kauno miestuose Nr. 04.1.1-LVPA-V-108“ planavimas kelia klausimą, ar VP suplanuoti rodikliai, ypač jų tarpinės 2018 m. suplanuotos reikšmės bus pasiektos. Prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane be privalomo naudoti finansinių rodiklių yra numatytas įgyvendinimo žingsnis dėl projektų finansavimo ir administravimo sutartyse suplanuotų papildomų atsinaujinančių išteklių energijos gamybos pajėgumų – tarpinė reikšmė 2018 m. yra 200 MW. Kitos priemonės, siekiančios šio produkto rodiklio²⁴ taip pat dar nėra prasidėjusios – šios priemonėms dar nėra parengti PFSA, tad kyla rizika ir dėl finansinio veiklos rezultatų peržiūros plano rodiklio pasiekimo. Tačiau tikėtina, kad atliekant VP pakeitimą ir investicijų perkėlimą iš 4 į 5 prioritetus bus pakeistas ir veiklos rezultatų peržiūros planas. Savo ruožtu finansiniai ir produkto rodikliai, susiję su daugiabučių namų atnaujinimu, tikėtina, kad bus pasiekti.

2.5. Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos

Į šalies aplinkosaugos, gamtos išteklių darnaus naudojimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos veiklas nukreiptame ES fondų investicijų veiksmų programos 5 prioritete yra numatyti septyni uždaviniai ir trylika jų pasiekimą matuojančių rezultato rodiklių (žr. 8 lentelę).

Lentelė 8. 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siektina reikšmė 2023 metais	Naujausia užfiksuota reikšmė
5.1.1. „Sumažinti dėl klimato kaitos atsirandančius nuostolius“	Neigiamų potvynių padarinių potenciali žala ekonominei veiklai	86,5 mln. EUR	69,5 mln. Eur	66,96 mln. Eur
5.2.1. „Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį ir užtikrinti tinkamą radioaktyvių atliekų saugojimą“	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis	78 %	35 proc.	64,13 proc.
	Komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus, plastiko, metalo, stiklo atliekų dalis, paruošta pakartotinai naudoti ar perdirbti	17 %	50 proc.	42,40 Proc.
5.3.1. „Pagerinti Baltijos jūros ir kitų paviršinių vandens telkinių būklę“	Vidutinė bendro azoto koncentracija Lietuvos Baltijos jūros teritoriniuose vandenyse	0,50 mg/l	0,25ml/g	0,40 ml/g
	Geros būklės paviršinių vandens telkinių dalis	54 %	72 proc.	52 proc.
5.3.2. „Padidinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir sistemos efektyvumą“	Vandens tiekimo paslaugų prieinamumas	76 %	90 proc.	75,90 proc.
	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas	67 %	90 proc.	74,48 proc.

²⁴ „Iškastinį kurą naudojančių katilinių modernizavimas Nr. 04.1.1-LVPA-K-109“, „Atsinaujinantys energijos išteklių pramonei LT+ Nr. 04.2.1-LVPA-K-836“ ir „Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas Nr. 04.1.1-LVPA-V-110“.

5.4.1. „Padidinti kultūros ir gamtos paveldo aktualumą, lankomumą ir žinomumą, visuomenės informuotumą apie juos supančią aplinką“	Gerai informuotų apie aplinkos išteklius šalies gyventojų dalis	55 %	65 proc.	61 proc. ²⁵
	Lietuvos gyventojų, bent kartą per pastaruosius 12 mėn. apsilankusių kultūros paveldo objekte, dalis	53 %	60 proc.	57,58 proc. ²⁶
	Turistų (užsienio ir vietos) kelionių skaičius prioritetiniuose turizmo plėtros regionuose	4 420 000	4 862 000	4 711 900 ²⁷
5.5.1. „Pagerinti vietinės augalijos ir gyvūnijos rūšių, buveinių ir kraštovaizdžio arealų būklę“	Lietuvoje aptinkamų Europos Bendrijos svarbos buveinių tipų, kurių palanki apsaugos būklė, dalis	20 %	40 proc.	18 proc.
5.6.1. „Sumažinti miestuose kietųjų dalelių ore ir cheminių medžiagų grunte pavojaus sveikatai ir aplinkai taršos lygį“	Dienų, kai buvo viršyta kietųjų dalelių (KD10) koncentracijos paros ribinė vertė, skaičius 5 didžiuosiuose miestuose	201 diena	190 dienų	240 dienų ²⁸
	Ypatingai didelio pavojaus potencialūs taršos židiniai	1191	1170	1262

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Atlikus rodiklių reikšmių pokyčio analizę, galima išskirti tam tikras tendencijas. Srityse, susijusiose su klimato kaita, atliekų šalinimu bei kultūros ir gamtos paveldo lankomumu ir žinomumu rodikliai gerėja. Pavyzdžiui, rodiklio „*Neigiamų potvynių padarinių potenciali žala ekonominei veiklai*“ reikšmė 2015 metų duomenis viršijo siektiną rodiklio reikmę 2023 metais (2015 m. – 66,96 mln. Eur, siektina – 69,5 mln. Eur). Rodiklio „*Komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus, plastiko, metalo, stiklo atliekų dalis, paruošta pakartotinai naudoti ar perdirbti*“ reikšmė 2015 metais – 42,40 proc., siektina – 50 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad šio rodiklio pokytis nuo pradinės reikšmės 2010 metais pasikeitė 25,40 proc. (2010 m. – 17 proc.).

!	Uždavinių „ <i>Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį ir užtikrinti tinkamą radioaktyvių atliekų saugojimą</i> “, „ <i>Padidinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir sistemos efektyvumą</i> “ intervencijų srityse pastebimas aiškus rodiklių gerėjimas gali reikšti, kad ES investicijos šiose srityse kartu su kitomis valstybės taikomomis priemonėmis prisideda prie teigiamų pokyčių.
---	--

Tuo tarpu srityse, kurios susijusios su paviršinių vandenų būkle, oro ir grunto tarša bei vietine augalija ir gyvūnija, rodikliai blogėja. Pavyzdžiui, rodiklio „*Vidutinė bendro azoto koncentracija Lietuvos Baltijos jūros teritoriniuose vandenyse*“ reikšmė 2015 metų duomenis buvo 0,40 mg/l, siektina – 0,25 mg/l. Atkreiptinas dėmesys, kad nors 2015 metais rodiklio reikšmė pagerėjo lyginant su pradine reikšme (2011 m. – 0,50 mg/l), tačiau stebint rodiklio pokyčio tendencijas, pastebimas pablogėjimas lyginant su 2014 metais (rodiklio reikšmė 0,32 mg/l). Panaši situacija

²⁵ 2014 m. duomenys iš Eurobarometro, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_416_fact_lt.pdf;

²⁶ Duomenys iš Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimo ataskaitos, https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/consultations/docs/1038_4d66c2c14587dc2d8231afa9dbb021be.pdf;

²⁷ Atvykusių turistų kelionių skaičius 2014 metais, <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=d0d1de14-1fe5-4cce-9612-81f78e94a2bf>;

Vietinių turistų kelionių skaičius 2015 metais, <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=6d3d9d27-b982-494b-8e0b-6e9cabaca72a>;

²⁸ Ten pat;

yra su rodikliu „Dienų, kai buvo viršyta kietųjų dalelių (KD10) koncentracijos paros ribinė vertė, skaičius 5 didžiuosiuose miestuose“, kurio reikšmė 2015 metais buvo 240 dienų, t. y. didesnė už pradinę reikšmę (2012 m. – 201 diena).

Rezultato rodiklio - „Dienų, kai buvo viršyta kietųjų dalelių (KD10) koncentracijos paros ribinė vertė, skaičius 5 didžiuosiuose miestuose“ reikšmė priklauso nuo kompleksinių skirtingų prioritetų priemonių įgyvendinimo sėkmės. Jau dabar aišku, kad uždavinio „Sumažinti miestuose kietųjų dalelių ore ir cheminių medžiagų grunte pavojaus sveikatai ir aplinkai taršos lygį“ (kurio įgyvendinimo sėkmei matuoti stebina šio rodiklio reikšmė) įgyvendinimo priemonė „Aplinkos oro kokybės gerinimas“ ir joje numatytos veiklos bei joms įgyvendinti skirta sąlyginai maža lėšų suma neturės arba turės neesminę įtaką priemonės minėto rezultato rodiklio reikšmei, kuri vis blogėja.

Galima išskirti vieną rodiklį, kurio reikšmė iš esmės nepasikeitė – „Vandens tiekimo paslaugų prieinamumas“ (2013 m. – 75,90 proc.). Tačiau žinant, kad 2007-2013 metų finansavimo periode buvo įgyvendinama nemažai su geriamojo vandens prieinamumu susijusių projektų ir dalis jų buvo baigti tik 2015 metais, tikėtina, kad šio rodiklio reikšmė taip pat bus pagerėjusi.

Pagrindines galimas priežastis, kurios lėmė dalies rodiklių reikšmių pagerėjimą, galima suskirstyti į kelias grupes:

1) 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos teigiamas poveikis. Dalis šiame periode suplanuotų priemonių yra ankstesnio finansavimo periodo tąsa. Ne išimtis ir 5 prioriteto uždavinių „Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį ir užtikrinti tinkamą radioaktyvių atliekų saugojimą“, „Padidinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir sistemos efektyvumą“ bei „Padidinti kultūros ir gamtos paveldo aktualumą, lankomumą ir žinomumą, visuomenės informuotumą apie juos supančią aplinką“ veiklos. Galima daryti prielaidą, kad 2007-2013 metais įgyvendinti projektai šiuose srityse turėjo poveikį ir šio periodo rodiklių pagerėjimui. Didesniuose miestuose baigtos statyti komunalinių atliekų rūšiavimo linijos, įrengti papildomi antrinių žaliavų konteineriai bei visuomenės švietimas atliekų tvarkymo klausimais lėmė, kad ženkliai sumažėjo į sąvartynus patenkančių atliekų dalis bei padidėjo pakartotinai perdirbti tinkamų antrinių žaliavų dalis bendrame komunalinių atliekų sraute.

2007-2013 m. ES investicijos į vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo plėtrą lėmė, kad vis didesnė dalis Lietuvos gyventojų turi galimybę prisijungti prie šių tinklų. Tikėtina, kad rodikliai šiuose srityse būtų dar geresni, jei buvusiame finansavimo periode būtų išvengta trukdžių, susijusių su prasta projektų parengimo kokybe ir užsitęsusiais viešaisiais pirkimais.

Investicijos į turizmo infrastruktūros atnaujinimą ir kūrimą bei turizmo rinkodarą galėjo lemti, kad padaugėjo gyventojų, žinančių aplinkos išteklius bei gyventojų, per pastaruosius 12 mėnesių apsilankiusių kultūros paveldo objekte. Šių rodiklių pagerėjimą galėjo lemti pačios elementariausios priemonės, kaip kelio ženklų, informuojančių apie lankytinus objektus pastatymas arba informacinės lentos, kuriose pažymima, kad objektas yra įtrauktas į kultūros paveldo sąrašą.

2) Socialiniai-ekonominiai pokyčiai šalyje. Pastaruosius kelis metus gerėjanti Lietuvos ekonominė situacija prisideda prie didesnio gyventojų mobilumo, atitinkamai ir prie rodiklio „Turistų (užsienio ir vietos) kelionių skaičius prioritetiniuose turizmo plėtros regionuose“ gerėjimo. Jeigu užsienio turistų kelionių skaičius per pastaruosius 3 metus išliko stabilus, tai vietinių turistų kelionių skaičius pastaruosius 3 metus nuosekliai augo.

Negalime atmesti ir migracijos – tiek šalies viduje, tiek ir į kitas šalis poveikio rodikliams. Pavyzdžiui, rodiklio „Neigiamų potvynių padarinių potenciali žala ekonominei veiklai“ reikšmė priklauso nuo potvynių užliejamose teritorijose gyvenančių žmonių skaičiaus ir vykdomos ūkinės veiklos apimčių. Jeigu dalis gyventojų nusprendžia pasitraukti iš užliejimo rizikos zonose esančių teritorijų ir migruoja į kitas šalies vietas ir/arba perkelia savo verslus, ūkius, bendra rodiklio reikšmė gerėja. Todėl vertinant šio rodiklio reikšmės pokyčius reikėtų analizuoti detalesnius duomenis, kurių reikalauja šio rodiklio apskaičiavimo metodika.

Galiausiai tokių rodiklių, kaip „Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis“ ir „Komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus, plastiko, metalo, stiklo atliekų dalis, paruošta pakartotinai naudoti ar perdirbti“ teigiamus pokyčius galėjo nulemti sprendimas branginti nerūšiuotų atliekų priėmimą į sąvartynus. Tai sukūrė papildomas paskatas rūšiuotų atliekas – tiek gyventojams, tiek ir komunalines atliekas tvarkančioms įmonėms. Tikėtina, kad šie rodikliai ir toliau gerės, nes nuo šių metų įvesta taros užstato sistema, kuria sukurta papildoma paskata gyventojams rūšiuoti atliekas.

Kalbant apie neigiamus rodiklių pokyčius, visi jie fiksuojami srityse, susijusiose su vandens, oro ir grunto tarša. Viena vertus, rodiklių blogėjimas gali būti nulemtas struktūrinių investicijų šiuose srityse trūkumo. Kita vertus, 2007-2013 metais nemaža dalis lėšų buvo investuota į stebėsenos įrangą ir laboratorijų atnaujinimą arba naujų statybą. Šios investicijos galėjo lemti, kad dabar gaunami tikslesni taršos matavimų duomenys, kurie parodo realią situaciją. Pavyzdžiui, rodiklio „Ypatingai didelio pavojaus potencialūs taršos židiniai“ reikšmei svarbi metodika, kuri neseniai buvo sukurta ir pagal ją perskaičiuoti taršos židiniai. Todėl padidėjo sąrašė esančių židinių skaičius ir rodiklio reikšmė pablogėjo lyginant su pradine.

Egzistuoja rizika, kad Aplinkos apsaugos agentūrai (kuri yra atsakinga už didžiosios dalies 5 prioritete numatytų rodiklių skaičiavimą) paskelbus naujausias rodiklių reikšmes, rodikliai blogės. Tokią prielaidą leidžia daryti faktas, kad jau kelis metus agentūra renka ir apdoroja statistinę informaciją per „AIVIKS“ informacinę sistemą, su kurios atsiradimu keitėsi dalies rodiklių suvedimo ir apskaičiavimo tvarkos. Pavyzdžiui, į rodiklio „Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas“ reikšmę iki 2013-2014 metų buvo įtraukiami ne tik duomenys apie vamzdynais prieinamas nuotekų tvarkymo paslaugas, tačiau ir apie į nuotekų valymo vietas asenizacijos mašinomis atvežamas nuotekas. Nuo 2015 metų šie duomenys turėtų būti atskirti. Atitinkamai keisis bendra rodiklio reikšmė, kuri neoficialiais duomenimis bus bent keliais procentais mažesnė už rodiklio reikšmę 2013 metais. Taip pat rodikliams įtaką darys tai, kad dabar įmonėms, kurios teikia vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas, reikės pačioms suvedinėti į AIVIKS sistemą duomenis ir duomenų kokybė labai priklausys nuo kiekvienos įmonės apskaitos sistemos tikslumo.

Didelė dalis investicijų ES struktūrinės paramos 2007-2013 metų laikotarpiu aplinkos apsaugos srityje buvo nukreipta į stebėsenos įrangos ir laboratorijų atnaujinimą, duomenų rinkimo gerinimą, todėl dabar gaunami tikslesni stebėsenos duomenys. Tai turėjo įtakos veiksnių programoje numatytų rodiklių pokyčiams, kurie daugeliu atveju suprastėjo ir išškilo rizika nepasiekti 2023 metais numatytų pasiekti reikšmių. Dėl gaunamų tikslesnių duomenų į neigiamą pusę pasikeitus daliai šio prioriteto rodiklių reikšmių, rekomenduojama peržiūrėti siektinas reikšmes 2018 ir 2023 metams.

Kita vertus, šiame investavimo periode bus daugiau dėmesio ir lėšų skiriama ne dokumentų rengimui, o realiems veiksams, todėl investicijos turėtų daryti įtaką rodiklių pagerėjimui.

Įgyvendinant 5 VP prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengtos ir patvirtintos 26 priemonės, kurioms numatyta paskirstyti 99,7 proc. prioriteto įgyvendinimui skirtų ES fondų lėšų. Detalesnis lėšų pasiskirstymas ir priemonių parengtumo lygis matomas 1 priedo 5 lentelėje.

Didelė 5 prioriteto investicijų dalis nukreipta ne dokumentų rengimui, o konkrečioms veiksmams, kurie gali lemti teigiamus pokyčius ateityje. Stambiausioms prioriteto priemonėms yra parengti visi pagrindiniai dokumentai, dalis šių priemonių jau įgyvendinama.

Svarbu tai, kad visoms finansiškai stambiausioms 5 prioriteto priemonėms (išskyrus Vandentvarkos fondą) yra parengti ir patvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašai. Taip pat daliai priemonių sudaryti ir patvirtinti valstybės projektų sąrašai. O priemonėje „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio gerinimas“ dalis projektų pradėta įgyvendinti nuo 2014 metų, todėl tikėtina didesnė lėšų įsisavinimo ir rodiklių pasiekimo sparta šioje srityje. Dalis projektų jau baigti arba bus baigti vėliausiai iki 2017 metų pabaigos.

Mažėjant gyventojų skaičiui Lietuvoje ir vykstant intensyviai migracijai iš regionų į didmiesčius, didesnė lėšų dalis uždavinyje „Padidinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir sistemos efektyvumą“ turėtų būti nukreipiama į esamų vandens tiekimo ir nuotekų tinklų atnaujinimą, o ne naujų tiesimą.

Iš visų patvirtintų 5 VP prioriteto priemonių, finansavimas taip pat skirtas ir pradėti įgyvendinti projektai šiose priemonėse: „Gyventojų perspėjimo apie pavojus ir gelbėjimo sistemų tobulinimas ir plėtra“; „Prioritetinių turizmo plėtros regionų e-rinkodara“ ir „Nacionalinių turizmo maršrutų, trasų ir produktų rinkodara bei turizmo ženklinimo infrastruktūros plėtra“. Tačiau per šias priemones numatyta investuoti tik apie 4 proc. visų prioritetui numatytų lėšų.

Didžioji dalis kitų priemonių projektų geriausiu atveju bus pradėti 2017 metų pradžioje. Tokią išvadą leidžia daryti patvirtintų priemonių aprašuose numatytos kvietimų paskelbimo arba projektų sąrašų sudarymo datos arba jau sudarytuose projektų sąrašuose nurodytos paraiškų pateikimo datos. Vertinant galimas priežastis, kurios neleido/neleidžia pradėti priemonių ir projektų įgyvendinimo, galima išskirti pagrindines:

1) *Užsitęsęs dokumentų rengimas.* Nors daugelis strateginių dokumentų buvo patvirtinti 2014 metais, Nacionalinės aplinkos apsaugos strategija²⁹, Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų planas³⁰ ir Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas³¹ buvo patvirtinti tik 2015 metais. Vėliau šių dokumentų pagrindu buvo rengiami finansavimo sąlygų aprašai (pvz., priemonės: „Biologinės įvairovės apsauga“, „Kraštovaizdžio apsauga“). Taip pat užtruko projektų finansavimo aprašų rengimas ir derinimas – vidutiniškai nuo aprašo projekto parengimo iki patvirtinimo, remiantis esinvesticijos.lt prieinamais duomenimis, reikėjo 5-6 mėn.

²⁹ Nacionalinės aplinkos apsaugos strategija, Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimas Nr. XII-1626;

³⁰ Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų planas, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. sausio 9 d. įsakymas Nr. D1-12 „Dėl Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų plano (toliau – Veiksmų planas) patvirtinimo“;

³¹ Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymas Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“;

Atskirai galima paminėti priemones „Vandens išteklių valdymas ir apsauga“, „Vandens telkinių būklės gerinimas“ ir „Potvynių rizikos valdymas“. Įgyvendinant Potvynių direktyvą, iki 2015 m. pabaigos turėjo būti parengtas Potvynių rizikos valdymo planas, tačiau iki šiol šis planas nėra patvirtintas. Su šiuo plane numatytomis priemonėmis yra susiję visos 3 paminėtos priemonės. Tikėtina, kad nesant plano, nėra galimybės parengti projektų finansavimo sąlygų aprašus.

Įgyvendinant Potvynių direktyvą, iki 2015 m. pabaigos turėjo būti parengtas Potvynių rizikos valdymo planas, tačiau iki šiol šis planas nėra patvirtintas ir jo pagrindu negali būti įgyvendinamos priemonės.

Analogiška situacija yra su Upių baseinų rajonų valdymo planais, kurie buvo patvirtinti tik 2015 metų pabaigoje. Ir nors vandens telkinių būklė blogėja, trūkstant įrodymų apie įgyvendintų priemonių poveikį ir finansavimo poreikį tvariam rezultatui pasiekti, būtinybė finansuoti tokias intervencijas kelia abejonių.

2) *2015 metų savivaldybių tarybų rinkimai.* Iš 26 penkto prioriteto priemonių, 6 priemonių projektų atranka atliekama regionų projektų planavimo būdu. Tokiu būdu investuojama 40,32 proc. visų 5 prioritetui numatytų lėšų. 2015 metais įvykę savivaldybių tarybų rinkimai galėjo turėti tiesioginę įtaką šių priemonių dokumentų parengimui ir projektų sąrašų sudarymui, nes keičiantis valdančiajai daugumai inicijuojami ankstesnių sprendimų peržiūrėjimai. Tai sulėtina sprendimų priėmimo procesą. Galima pastebėti, kad didžioji dalis regionų plėtros planų po savivaldybių tarybų rinkimo buvo atnaujinami, kai kada net po kelis kartus. Atitinkamai daugumos regioninių priemonių aprašai buvo patvirtinti tik neseniai arba dar nėra suderinti. Tokia pati situacija yra su projektų sąrašais, kurie tvirtinami vangiai.

3) *Nepakankami administraciniai gebėjimai.* Šiame finansavimo periode Kultūros ministerija tapo įgyvendinančiaja institucija. Ankstesnės patirties trūkumas galėjo lemti, kad reikiami dokumentai buvo rengiami ilgiau, užtruko jų derinimo procesas.

Verta pastebėti, kad priemonėje „Prioritetinių turizmo plėtros regionų e-rinkodara“ buvo paskelbtas 1 kvietimas teikti paraiškas. Visiems 24 projektams skirtas finansavimas. Faktiškai tai rodo, kad sulaukta nedaug paraiškų, kurios tarpusavyje nekonkuravo. Prieš skelbiant naujus kvietimus, reikėtų detaliau išanalizuoti, kodėl nebuvo pakankamos paklausos šioje priemonėje ir, ar bus išnaudota visa šiai priemonei numatyta investicijų suma. Kadangi lėšų panaudojimo sparta yra vienas iš prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatytų rodiklių, svarstyтина galimybė keisti įgyvendinimo modelį arba perkelti dalį lėšų į kitas priemones, kuriose yra reali investicijų paklausa.

Priemonėje „Prioritetinių turizmo plėtros regionų e-rinkodara“ finansavimas skirtas visoms konkurse dalyvavusioms paraiškoms, t. y. faktiškai planuotas konkursas neįvyko dėl nepakankamo paraiškų kiekio. Tai rodo netinkamą intervencijos formulavimą (jai nėra paklausos, ar nustatytos investavimo sąlygos ir reikalavimai). Vienas iš būdų efektyviau panaudoti priemonei skirtas lėšas būtų pereiti nuo konkursinio finansavimo prie planinių projektų skatinant bendradarbiavimą, t.y. prioritetiniuose turizmo regionuose galėtų būti įgyvendinami planiniai projektai, į kurių rengimą ir įgyvendinimą įsitrauktų kuo platesnis partnerių (institucijų, organizacijų, bendruomenių) ratas.

Analizuojant prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatytus rodiklius ir jų reikšmes, matoma rizika nepasiekti tarpinių reikšmių dėl deklaruotinių sumų EK. Tikėtina, kad iš visų priemonių, tik keliose pavyks sudeklaruoti didesnę lėšų kiekį – „Geriamojo vandens tiekimo ir

nuotekų tvarkymo ūkio gerinimas“ (57 823 383,44 Eur SaF); „Gyventojų perspėjimo apie pavojus ir gelbėjimo sistemų tobulinimas ir plėtra“ (3 820 168,60 Eur ERPF); „Visuomenės informavimas apie aplinką ir aplinkosauginių–rekreacinių objektų tvarkymas“ (apie 2 000 000,00 Eur ERPF); „Prioritetinių turizmo plėtros regionų e-rinkodara“ (4 791 508,52 Eur ERPF); „Nacionalinių turizmo maršrutų, trasų ir produktų rinkodara bei turizmo ženklinimo infrastruktūros plėtra“ (7 226 635,00 Eur ERPF); „Pajūrio juostos tvarkymas“ (apie 1 000 000,00 Eur SaF); „Užterštų teritorijų tvarkymas“ (1 529 649,14 Eur SaF); „Aplinkos oro kokybės gerinimas“ (apie 3 000 000,00 Eur SaF). Bendras tikėtinas deklaruotinių EK lėšų kiekis iš ERPF yra 17 838 312,12 Eur, t. y. tik apie 40 proc. rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmės 2018 metams. Bendras tikėtinas deklaruotinių EK lėšų kiekis iš SaF yra 63 353 032,58 Eur, t. y. tik apie 34 proc. rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmės 2018 metams.

Bendras tikėtinas deklaruotinių EK lėšų kiekis iš ERPF yra 17 838 312,12 Eur, t. y. tik apie 40 proc. rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmės 2018 metams.
Bendras tikėtinas deklaruotinių EK lėšų kiekis iš SaF yra 63 353 032,58 Eur, t. y. tik apie 34 proc. rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmės 2018 metams.

Iš kitų peržiūros plane numatytų rodiklių didžiausia rizika yra tik su rodiklio „Sukurti / pagerinti atskiro komunalinių atliekų surinkimo pajėgumai“ pasiekimu. Pagrindinė rizikos priežastis – neparengti arba tik neseniai parengti dokumentai (pvz., projektų finansavimo sąlygų aprašai). Taip pat įvertinus viešųjų pirkimų rizikas, projektinės dokumentacijos parengimą ir derinimą, numatoma reali projektų įgyvendinimo vėlavimo grėsmė. Atitinkamai gali vėluoti rodiklių pasiekimas.

2.6. Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra

Į darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtrą nukreiptas ES fondų investicijų veiksmų programos 6 prioritete yra numatyti trys uždaviniai ir vienuolika jų pasiekimą matuojančių rezultato rodiklių.

Lentelė 9. 6 prioriteto „Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra“ rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siekiamą reikšmė	Naujausia reikšmė
6.1.1. „Padidinti šalies daugiarašės susisiekimo sistemos ir transeuropinių transporto tinklų sąveiką“	Vežta intermodalinių transporto vienetų	75 107	78 863	62 927 (2014)
	Vidutinis keleivinio traukinio greitis rekonstruotuose ir atnaujintuose TEN-T tinklo geležinkelių ruožuose	80 km/val.	85,6 km/val.	-
	Žuvusiųjų TEN-T tinklo keliuose skaičius	44 asmenys per metus	37 asmenys per metus	49 asmenys per metus (2014)
	Vidutinė 1 orlaivio manevravimo trukmė	16 minučių	12 minučių	-
6.2.1. „Padidinti regionų judumą, plėtojant regionų jungtis su pagrindiniu šalies transporto tinklu ir diegiant eismo saugos priemones“	Vidutinis keleivinio traukinio greitis rekonstruotuose ir atnaujintuose ne TEN-T tinklo geležinkelių ruožuose	50 km/val.	53,5 km/val.	-
	Žuvusiųjų ne TEN-T tinklo keliuose skaičius	131 asmenys per metus	113 asmenys per metus	247 asmenys per metus (2014)
	Sugaištas kelionės automobilių keliais (išskyrus TEN-T kelius) laikas	1,61 mln. val.	1,55 mln. val.	-
	Vidaus vandenų transportu vežtų	70 000 tonų	100 000 tonų	67 665 tonų per

	krovinių kiekis	per metus	per metus	metus
6.3.1. „Sustiprinti integraciją į Europos Sąjungos vidaus energijos rinką“	Herfindahl-Hirschman energijos importo indeksas Lietuvos elektros energijos rinkoje	3 438 HHI indeksas	2 800 HHI indeksas	4 401,00 HHI indeksas (2014)
	Herfindahl-Hirschman energijos importo indeksas Lietuvos gamtinių dujų rinkoje	10 000 HHI indeksas	5 000 HHI indeksas	9 604,00 HHI indeksas (2014)
	N-1 kriterijaus įvykdymo gamtinių dujų sektoriuje lygis	35,41 %	100 %	102,6 %

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Iš aukščiau esančios lentelės galima pastebėti, kad daliai 6 prioriteto rezultato rodiklių pažangai įvertinti reikalingi projektų įgyvendinimo duomenys, tačiau dauguma projektų nėra pradėti įgyvendinti: kol kas jau yra pradėtos įgyvendinti 6 priemonės iš 15. Šių 6 priemonių rėmuose yra įgyvendinami 17 projektų, kurių bendra vertė – 138 462 490,03 Eur. Taigi kol kas keturių rezultato lygmens rodiklių dar nėra ir duomenys apie jų pasiekimą negali būti prieinami.

Atlikus likusių rezultato rodiklių reikšmių pokyčio analizę, galima išskirti tam tikras tendencijas. Srityse, susijusiose su gamtinių dujų sektoriumi ir vidaus vandens transportu, situacija gerėjo. Pavyzdžiui, ypatingai pagerėjo rodiklis „N-1 kriterijaus įvykdymo gamtinių dujų sektoriuje lygis“, kurio 2023 m. planuota reikšmė jau buvo pasiekta 2015 m. Taip įvyko dėl 2014 m. gruodžio 3 d. Klaipėdoje atidaryto Suskystintųjų gamtinių dujų terminalo, dėl kurio Lietuva tapo pajėgi savarankiškai apsirūpinti gamtinėmis dujomis ir nebėra priklausoma nuo vienintelio dujų tiekėjo. Beveik po metų, t. y. 2015 m. spalio 2 d., Suskystintųjų gamtinių dujų terminalą tapo įmanoma dar geriau išnaudoti, nes pradėta Klaipėda-Kuršėnai antros dujotiekio gijos eksploatacija. Šis dujotiekis padidino dujų perdavimo sistemos pajėgumus nuo 40 proc. maksimalaus gamtinių dujų kiekio (1,5 mlrd. m³ gamtinių dujų per metus) iki 100 proc. (3,7 mlrd. m³ gamtinių dujų per metus). Pastačius dujotiekį buvo įgyvendintas Europos Sąjungos (ES) bendro intereso projektas „Dujotiekio Klaipėda–Kiemėnai pajėgumų padidinimas“. Herfindahl-Hirschman indeksas parodo energijos importo šaltinių koncentracijos laipsnį, lyginant su visu energijos importu. Todėl Suskystintųjų gamtinių dujų terminalo veiklos teigiamas poveikis galėjo prisidėti prie rodiklio „Herfindahl-Hirschman energijos importo indeksas Lietuvos gamtinių dujų rinkoje“ 2014 m. reikšmės pagerėjimo. Tačiau tikroji rodiklio „Herfindahl-Hirschman energijos importo indeksas Lietuvos gamtinių dujų rinkoje“ pažanga turėtų pasimatyti iš 2015 m. ir ypač iš 2016 m. duomenų.

Tuo tarpu srityse, kurios susijusios su daugiaryšės susisiekimo sistemos ir transeuropinių transporto tinklų sąveikumo didinimu, žuvusiųjų skaičiaus TEN-T ir ne TEN-T tinklo keliuose mažinimu ir elektros energijos importu, rodikliai blogėja. Pavyzdžiui, rodiklio „Vežta intermodalinių transporto vienetų“ pradinė reikšmė buvo 75 107, o 2014 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis – 62 927 (2023 m. siektina reikšmė – 78 863). Vežtų intermodalinių transporto vienetų kiekis galėjo sumažėti dėl Rusijos sprendimo uždrausti ES maisto produktų importą kaip atsaką į Rusijai įvestas sankcijas dėl Krymo aneksijos. Pavyzdžiui, 2015 m. Rusijos prekybos apimtis su ES Rytų ir Vidurio Europos šalimis susitraukė trečdaliu³². Nors vienas iš svarbiausių iššūkių, siekiant užtikrinti efektyvią nepertraukiamą transportavimo grandinę TEN-T tinkle, yra būtent Lietuvos teritorijoje skirtingų transporto rūšių sąveikumo gerinimas, tačiau 2014 m. duomenys negalėjo užfiksuoti šioje srityje per pastaruosius metus padarytos pažangos.

³² Rūta Slušnytė, „Rusijos ir Rytų Europos prekybiniai ryšiai sutrūkinėjo“. 2016.

<http://vz.lt/sektoariai/prekyba/2016/02/16/rusijos-ir-rytu-europos-prekybiniai-ryšiai-sutrukinejo>

2015 m. gegužės mėnesį buvo atidaryti du intermodaliniai terminalai Vilniuje ir Kaune, kurie yra pirmieji visame Baltijos regione. Terminalai pagal teikiamas paslaugas yra labai panašūs, tačiau turi vieną esminį skirtumą – Vilniaus intermodalinio terminale atliekami tik 1520 mm pločio vėžės platforminių vagonų perkrovimo darbai, o Kauno intermodalinio terminale dar ir europinio pločio (1435 mm) vėžės platforminių vagonų perkrovimo darbai. Tai reiškia, kad Kaunas yra pasiruošęs pritraukti papildomų krovinių iš Vakarų į Rytus ar iš Rytų į Vakarus³³. Nors vieneri veiklos metai nėra daug tokiam svarbiam šalies transporto sistemos plėtros objektui įvertinti, tačiau dėl šių projektų rodiklio „Vežta intermodalinių transporto vienetų“ reikšmė 2016 m. galėjo pagerėti. Tuo tarpu žuvusiųjų TEN-T ir ne TEN-T tinklo keliuose skaičiai 2014 m. taip pat buvo prastesni už apskaičiuotas pradines reikšmes. Nors naujesni duomenys apie šiuos specifinius rodiklius nėra prieinami, tačiau iš bendrų 2016 m. duomenų galima spręsti, kad statistika apie žuvusiųjų TEN-T ir ne TEN-T tinklo keliuose skaičių taip pat galėjo pagerėti, nes Susisiekimo ministerijos duomenimis Lietuvos keliai tampa saugesni. Pastebėta, kad juodųjų dėmių skaičius sumažėjo beveik penktadaliu palyginus su praėjusių metų duomenimis. Todėl šiuo metu Lietuvos keliuose liko 30 juodųjų dėmių³⁴. Avaringų vietų skaičiaus mažėjimas parodo, kad šalies infrastruktūros tobulinimas (įgyvendinant tokias priemones kaip „Transeuropinės reikšmės automobilių kelių infrastruktūros pralaidumo didinimas, techninių parametru gerinimas VP2-5.1-SM-01-V³⁵“, kuri padėjo pritaikyti TEN-T tinklą augančiam eismo intensyvumui) ir eismo saugos priemonių diegimas (pavyzdžiui, įgyvendinant priemonę „Saugų eismą gerinančios inžinerinės infrastruktūros diegimas, miestų aplinkkelių tiesimas VP2-5.4-SM-01-V³⁶“, kurios tikslas buvo prisidėti prie transporto avaringumo ir grūsčių (TEN-T) tinkle mažinimo) turi teigiamą poveikį. 2016 m. duomenimis nors pirmą šių metų pusmetį Lietuvos keliuose užfiksuota daugiau eismo įvykių, tačiau jų metu žuvo 15,7 proc. mažiau žmonių nei per atitinkamą praėjusių metų laikotarpį³⁷.

! Būtina atkreipti dėmesį, kad trijų rodiklių – „Vežta intermodalinių transporto vienetų“, „Žuvusiųjų ne TEN-T tinklo keliuose skaičius“ ir „Žuvusiųjų ne TEN-T tinklo keliuose skaičius“ – reikšmės 2014 m. buvo prastesnės už apskaičiuotas pradines rodiklių reikšmes. Todėl būtina gauti 2016 m. duomenis ir įvertinti naujausias reikšmes. Jeigu vis tik nebus užfiksuotas rodiklių pagerėjimas, būtina iš naujo įvertinti įgyvendintų veiklų tinkamumą ir svarstyti naujas priemones rezultatui pasiekti.

Įgyvendinant 6 VP prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengta ir patvirtinta 15 priemonių, kurioms numatyta paskirstytos visos prioriteto įgyvendinimui skirtos ES fondų lėšos (žr. 1 priedo 6 lentelę). Finansiškai stambiausioms priemonėms, nukreiptoms į TEN-T geležinkelių tinklo atnaujinimas ir patobulinimas, TEN-T kelių tinklo techninių parametru gerinimas ir pralaidumo didinimas, jūrų transporto eismo sąlygų gerinimas Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste ir miestų

³³ Intermodalcenter.lt, „Pirmieji veiklos metai patvirtino terminalų konkurencinį pranašumą rinkoje“, 2016.

<http://intermodalcenter.lt/2016/05/pirmieji-veiklos-metai-patvirtino-terminalu-konkurencini-pranasuma-rinkoje/>

³⁴ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, „Lietuvos keliuose šiemet žuvo beveik 16 proc. mažiau“, 2016.

<https://sumin.lrv.lt/lt/naujienos/lietuvos-keliuose-siemet-zuvo-beveik-16-proc-maziau>

³⁵ Priemonės „Transeuropinės reikšmės automobilių kelių infrastruktūros pralaidumo didinimas, techninių parametru gerinimas VP2-5.1-SM-01-V“ aprašymas.

http://www.esparama.lt/priemone?priem_id=000bdd538000152f

³⁶ Priemonės „Saugų eismą gerinančios inžinerinės infrastruktūros diegimas, miestų aplinkkelių tiesimas VP2-5.4-SM-01-V“ aprašymas. http://www.esparama.lt/priemone?priem_id=000bdd5380001533

³⁷ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, „Lietuvos keliuose šiemet žuvo beveik 16 proc. mažiau“, 2016.

<https://sumin.lrv.lt/lt/naujienos/lietuvos-keliuose-siemet-zuvo-beveik-16-proc-maziau>

aplinkkelių tiesimą ir bendrai apimančioms virš 59 proc. visų 6 prioritetui numatytų lėšų, yra parengti ir patvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašai ir valstybės projektų sąrašai (išskyrus „Jūrų transporto eismo sąlygų gerinimas Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste“. Šių priemonių įgyvendinimo sparta labai padidins 6 VP pažangą, nes nuo jų daugiausiai priklausys 6 VP veiklos rezultatų peržiūros plane suplanuotų tarpinių finansinių rodiklių pasiekimas.

Iš visų patvirtintų 6 VP prioriteto priemonių 46,67 proc. turi parengtus projektų finansavimo sąlygų aprašus. O valstybės projektų sąrašai yra sudaryti arba kvietimai teikti paraiškas yra paskelbti taip pat 46,67 proc. priemonių. Todėl sudarytus valstybės projektų sąrašus turinčių arba kvietimus teikti paraiškas paskelbusių priemonių projektų įgyvendinimas galėtų būti pradėtas 2016 m., o kai kurių 2017 metų pirmoje pusėje. Tačiau 7 priemonėms tokie dokumentai dar nėra parengti. Todėl tai neleidžia prognozuoti atitinkamų priemonių projektų įgyvendinimo spartos. Vis dėlto Susisiekimo ministerija jau 2011 metais pradėjo paruošiamuosius darbus, siekiant tinkamai pasirengti 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijoms. Susisiekimo ministro 2011 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 3-366 „Dėl pasirengimo panaudoti 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinę paramą“ buvo sudarytos devynios darbo grupės, skirtos 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo transporto, ryšių ir informacinės visuomenės plėtros sričių strateginiams dokumentams parengti³⁸. Taigi, sprendžiant iš planavimo proceso ankstyvos pradžios ir priemonių, kurioms pirmiausiai buvo parengti ir patvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašai ir sudaryti valstybės projektų sąrašai arba paskelbti kvietimai teikti paraiškas, Susisiekimo ministerija turėtų susitvarkyti su likusių priemonių paleidimu.

Analizuojant prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatytus rodiklius ir jų reikšmes, galima pastebėti, kad pagrindinės priemonės, turinčios didžiausią poveikį tarpinių reikšmių pasiekimui – „TEN-T geležinkelių tinklo atnaujinimas ir patobulinimas, skirtingų rūšių transporto sąveikos gerinimas Nr. 06.1.1-TID-V-503“, „TEN-T kelių tinklo techninių parametrų gerinimas ir pralaidumo didinimas Nr. 06.1.1-TID-V-501“ ir „Elektros perdavimo sistemos modernizavimas ir plėtra Nr. 06.3.1-LVPA-V-103“ – yra gerai suplanuotos ir parengtos. Joms visoms yra parengti ir patvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašai ir sudaryti valstybės projektų sąrašai arba paskelbti kvietimai teikti paraiškas. Jau dabar įgyvendinami 6 VP veiklos rezultatų peržiūros plane suplanuotiems rodikliams turėsiantiems įtakos projektai:

- „Ruožo Kena-N.Vilnia elektrifikavimas Nr. 06.1.1-TID-V-503-01-0001“, kurio metu bus įrengtas 25 kV kontaktinis tinklas N. Vilnios, Kyviškių, Kenos stotyse, N. Vilnia–Kyviškės, Kyviškės–Kena, Kena–valstybės siena su Baltarusija tarpstočiuose (iš viso 28,6 km, o jau dabar deklaruotinių lėšų – 12 502 831,43 Eur)³⁹;
- „Valstybinės reikšmės krašto kelių rekonstrukcija. I etapas Nr. 06.2.1-TID-V-507-01“, kurio apims apie 34,5 km kelių ruožų rekonstrukcijas (jau dabar deklaruotinių lėšų – 22 916 463,51 Eur)⁴⁰;

³⁸ LR susisiekimo ministerija, „ES investicijos 2014-2020 m.“ <https://sumin.lrv.lt/lt/es-investicijos/es-investicijos-2014-2020-m>

³⁹ Priemonės „Ruožo Kena-N.Vilnia elektrifikavimas Nr. 06.1.1-TID-V-503-01-0001“ aprašymas. http://www.esinvesticijos.lt/lt/paraiskos_ir_projektai/ruozo-kena-n-vilnia-elektrifikavimas

⁴⁰ Priemonės „Valstybinės reikšmės krašto kelių rekonstrukcija. I etapas Nr. 06.2.1-TID-V-507-01“ aprašymas. http://www.esinvesticijos.lt/lt/val_regionu_proj_aprasai/valstybines-reiksmes-krasto-keliu-rekonstrukcija-i-etapas

Tikėtina, kad dalis šioms priemonėms priklausančių projektų bus pradėti ne tik 2016 m., bet ir pačioje 2017 m. pradžioje, todėl 2018 m. jau bus reikiamas skaičius finansinę deklaraciją atlikusių projektų.

! Iš 6 VP pažangos analizės matoma, kad pagrindinės priemonės, turinčios didžiausią poveikį tarpinių reikšmių pasiekimui yra gerai suplanuotos ir parengtos. Todėl tai didina tarpinių reikšmių pasiekimo tikimybę. Taip pat 6.3.1. konkrečiau uždavinio „Sustiprinti integraciją į Europos Sąjungos vidaus energijos rinką“ su gamtinių dujų sektoriumi susiję rodikliai pagerėjo dėl sėkmingai atidaryto Suskystintųjų gamtinių dujų terminalo ir pradėtos Klaipėda-Kuršėnai antros dujotiekio gijos eksploatacijos.

2.7. Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas

Į kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimą nukreiptas ES fondų investicijų veiksmų programos 7 prioritetas apima septynis uždavinius ir 25 jų pasiekimą matuojančius rezultato rodiklius. Tačiau ERPF intervencijas matuojančių rezultato rodiklių naujausios reikšmės nebuvo nustatomos, nes pritrauktoms papildomoms materialinėms investicijoms į tikslines teritorijas nustatyti bus atliekamas tyrimas, o pasitenkinimas Vilniaus teritorinės darbo biržos teikiamų paslaugų kokybe ir sąlygomis bus vertinamas po projekto įgyvendinimo pabaigos. Savo ruožtu nedidelis dirbančiųjų dalies įmonėse savivaldybėse, kuriose yra išskirtų tikslinių teritorijų padidėjimas (nuo 32,81 proc. iki 33,88 proc., kai siektina reikšmė yra 38 proc.) atspindi atsigauančios ekonomikos ir gyventojų užimtumo didėjimo tendencijas.

Lentelė 10. 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siekiamą reikšmę 2023 m.	Naujausia reikšmė
7.1.1 „Padidinti ūkinės veiklos įvairovę ir pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, siekiant kurti naujas darbo vietas tikslinėse teritorijose (miestuose)“	Pritrauktos papildomos materialinės investicijos į tikslines teritorijas	164 217 tūkst. EUR	290 000 tūkst. EUR	-
	Dirbančiųjų dalis įmonėse, lyginant su darbingo amžiaus gyventojų skaičiumi savivaldybėse, kuriose yra išskirtų tikslinių teritorijų	32,81 %	38 %	33,88 ⁴¹
7.2.1 „Pagerinti darbo rinkos institucijų paslaugų kokybę ir prieinamumą“	Pasitenkinimas Vilniaus teritorinės darbo biržos teikiamų paslaugų kokybe ir sąlygomis	78,17 %	84,80 %	78,17 %

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Europos socialinio fondo intervencijų rezultato rodikliai yra nustatomi iš įgyvendinamų projektų duomenų. Šiuo metu yra žinomos dviejų priemonių „Bedarbių integracija į darbo rinką Nr. 07.3.1-ESFA-V-401“ ir „Neįgaliųjų profesinė reabilitacija Nr. 07.3.1-ESFA-V-402“ naujausios rezultato rodiklių reikšmės. Bedarbių integracijai į darbo rinką skirtų projektų rezultato rodiklio „Dalyviai,

⁴¹ Rodiklis apskaičiuojamas pagal Lietuvos Respublikos statistikos departamento atliekamo verslo struktūros tyrimo duomenis. Statistikos departamente yra tik 2013 m. duomenys. 2014 m. duomenys bus žinomi 2016-07-15, o 2015 m. duomenys bus žinomi 2017-07-15 todėl nurodoma 2013 m. reikšmė.

kurie baigę dalyvauti ESF veiklose pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą“ pasiekimai viršijo siektiną 35 proc. reikšmę ir bedarbių, įskaitant ilgalaikius bedarbius, tarpe siekė 37,9 proc., o vyresnių negu 54 metų asmenų, kurie yra bedarbiai, įskaitant ilgalaikius bedarbius, arba neaktyvūs nesimokantys asmenys, tarpe siekė beveik 46 procentus. Tai rodo, kad pasirinktos intervencijos įgyvendinamos rezultatyviai, tačiau rezultato rodiklių siektinų reikšmių planavimas, paremtas 2007–2013 m. laikotarpio patirtimi, buvo nepakankamai ambicingas. Savo ruožtu priemonės „Neįgaliųjų profesinė rehabilitacija Nr. 07.3.1-ESFA-V-402“ projekto įgyvendinimo rezultatai rodiklio „Neįgalieji, kurie sėkmingai baigė ESF remiamas profesinės rehabilitacijos programas“ atžvilgiu yra beveik dvigubai mažesni už suplanuota 92 proc. siektiną reikšmę ir sudaro apie 48,5 procento. Tačiau yra tikimybė, kad šio rodiklio pasiekimai gerės ateityje, nes iš priemonių įgyvendinimo plane numatytų 5 tūkst. ESF profesinės rehabilitacijos programoje dalyvavusių neįgaliųjų įgyvendinamo projekto veiklose kol kas dalyvavo tik 613 arba tik kiek daugiau nei 12 procentų⁴².

! Priemonės „Bedarbių integracija į darbo rinką Nr. 07.3.1-ESFA-V-401“ naujausios rezultato rodiklių reikšmės viršija siektinas reikšmes, o „Neįgaliųjų profesinė rehabilitacija Nr. 07.3.1-ESFA-V-402“ pasiekimai yra dvigubai mažesni už suplanuotą 92 proc. siektiną reikšmę. Tačiau yra tikimybė, kad šio rodiklio pasiekimai gerės ateityje, nes įgyvendinamo projekto veiklose sudalyvavo tik nedidelė dalis iš numatyto dalyvių skaičiaus.

Įgyvendinant veiksmų programos 7 prioritetą, 2015-2016 m. iš viso buvo parengta ir patvirtinta 17 priemonių, kurioms numatyta paskirstyti 100 proc. prioriteto įgyvendinimui skirtų ES fondų pagrindinių asignavimų, o taip pat panaudoti ir dalį veiklos rezervo. Beveik visoms priemonėms yra parengti projektų finansavimo sąlygų aprašai ir sudaryti valstybės projektų sąrašai (žr. 1 priedo 7 lentelę).

Pagal patvirtintas 7 VP prioriteto priemones yra paskelbta projektų sąrašų ir kvietimų už 179,7 mln. eurų ES lėšų (arba 25 proc. 7 prioriteto lėšų) užimtumo didinimo srityse ir miestų bei pereinamojo laikotarpio tikslinėse teritorijose finansuoti. Projektams paskirstyta 152 mln. eurų ES lėšų (21proc. 7 prioriteto lėšų ir visos JUI skirtos lėšos) taip pat pasirašyta fondo "Verslumo skatinimas 2014–2020" steigimo sutartis pagal kurią skirta 24,5 mln. eurų. Įgyvendinant projektus investuojama į ilgalaikių bedarbių, vyresnio amžiaus asmenų, neįgaliųjų įdarbinimą, nekvalifikuotų asmenų kompetencijų kėlimą.

Viena stambiausių 7 VP prioriteto priemonių yra LR vidaus reikalų ministerijos kuruojama priemonė „Didžiųjų miestų kompleksinė plėtra Nr. 07.1.1-CPVA-R-904“, kurios veiksmai yra skirti pagerinti sąlygas gyventojų užimtumui didėti tikslinėse teritorijose. Šios teritorijos yra nurodomos vidaus reikalų ministro įsakymais patvirtintose didžiųjų miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių) integruotose teritorijų vystymo programose, kurios buvo rengiamos įgyvendinant Nacionalinės pažangos programą ir ruošiantis 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui. Toks ES fondų lėšomis finansuojamų veiksmų įgyvendinimo modelis, taikomas ir kitoms VRM kuruojamoms priemonėms, leidžia investuoti į miestų arba regionų tikslines teritorijas, atsižvelgiant į jų kompleksinius poreikius. Tačiau rengiant integruotų teritorijų vystymo programas, buvo susidurta su savivaldybių strateginio planavimo kompetencijų stoka, suderinant suinteresuotų institucijų, administruojančių skirtingas sritis, ir

ekonominių partnerių pozicijas. Be to, po rinkimų pasikeitus savivaldybių tarybų sudėčiai, buvo peržiūrimos ir jau parengtos teritorijų vystymo programos.

! Dėl integruotos teritorijų plėtros iniciatyvų įgyvendinimo patirties stokos, šių priemonių planavimui ir įgyvendinimui reikia skirti ypatingą dėmesį, atliekant įgyvendinimo rezultatų stebėseną.

Kitos stambios 7 VP prioriteto priemonės yra finansuojamos ESF lėšomis ir nukreiptos į bedarbių integraciją į darbo rinką, verslumo skatinimą, neįgalųjų profesinę reabilitaciją, paramą darbui ir jaunimo užimtumo didinimą. Šie veiksmai buvo finansuojami ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpiui, tad projektus įgyvendinusi Lietuvos darbo birža prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – LDB) yra sukaupusi vertingos tokių intervencijų įgyvendinimo patirties ir naujuoju programavimo laikotarpiu turi pakankamai gebėjimų projektams suvaldyti ir veikloms įvykdyti. Siekiant užtikrinti aukštą LDB teikiamų paslaugų kokybę ir sustiprinti darbuotojų administracinius gebėjimus buvo pradėtas įgyvendinti projektas skirtas veiklos tobulinimui, naujų paslaugų kūrimui, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo stebėsenai ir vertinimui vykdyti.

Lietuvos darbo biržos įgyvendinami projektai visų pirmą yra nukreipti į bedarbius ir atskiras tikslines grupes (jaunimas, vyresnio amžiaus asmenys, neįgalieji), tačiau atsižvelgiant į ES tarybos rekomendacijose minimas kvalifikuotų darbuotojų trūkumo ir darbuotojų turimų įgūdžių neatitikimo darbo rinkos poreikiams problemas, o taip pat planuojamus įteisinti lankstesnius darbo santykius, svarbus tampa mokymosi ir kvalifikacijos keitimo prieinamumas visiems darbingo amžiaus asmenims, ne tik bedarbiams ir tikslinėms LDB projektų grupėms. Šis naujai kylantis iššūkis reikalauja peržiūrėti LDB vaidmenį ir įgyvendinamas priemones ir ieškoti sprendimų, kaip padidinti mokymosi darbuotojams prieinamumą, nes 9 prioritete suplanuotų priemonių, nukreiptų į žmogiškųjų išteklių tobulinimą, pasiruošimas įgyvendinti nėra pažengęs.

! Atsižvelgiant į užimtumo didėjimo tendencijas ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemos aktualumą Lietuvos darbo biržos vaidmuo ir vykdomi projektai, nukreipti į bedarbių integraciją į darbo rinką, reikalauja išsamios analizės. Vykstant diskusijai dėl naujo socialinio modelio ir lankstesnių darbo santykių darbuotojams ypač svarbi tampa kvalifikacijos keitimo ir mokymosi galimybių prieinamumas visiems suaugusiems, ne tik bedarbiams ir kitoms tikslinėms grupėms.

Jaunimo užimtumo iniciatyvos (toliau - JUI) įgyvendinimo metu buvo susidurta su ilgai trunkančių viešųjų pirkimų procedūrų problema, dėl kurios vėluoja JUI lėšomis finansuojamų projektų veiklų pradžia. Nors iki 2015 m. pabaigos buvo užbaigtas priemonės planavimas, parengtos ir įvertintos projektų paraiškos bei pasirašytos 2 projektų – „Atrask save“ ir „Naujas startas“ – sutartys. Lietuvos darbo birža projektus įgyvendina kartu su partneriais - 10 teritorinių darbo biržų, Jaunimo reikalų departamentu bei 57 kitų partnerių (mokymo įstaigos, jaunimo centrai, nevyriausybinės organizacijos) visoje Lietuvos teritorijoje. Su kiekvienu jaunuoliu planuojama dirbti pagal individualų planą, sudarytą atsižvelgiant į jo poreikius, išsilavinimą, darbinę patirtį, karjeros planus. Tačiau vėluojantis viešųjų pirkimų atlikimas lėmė tai, kad Lietuva nespėjo panaudoti JUI iš EK gautą išankstinį finansavimą ir dalį jo teks grąžinti.

! Vėluojantis viešųjų pirkimų atlikimas pagal JUI projektus lėmė tai, kad Lietuva nespėjo panaudoti iš EK gautą išankstinį finansavimą ir dalį jo teks grąžinti. Reikėtų daugiau dėmesio skirti šių projektų įgyvendinimui, siekiant užtikrinti sklandų lėšų panaudojimą.

Sklandi 7 prioriteto priemonių įgyvendinimo pradžia leidžia tikėtis, VP suplanuoti rodikliai, ypač jų tarpinės 2018 m. suplanuotos reikšmės bus pasiektos. Prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane be privalomo naudoti finansinio rodiklio yra numatytas įgyvendinimo žingsnis rodikliui „Sukurtos arba atnaujintos atviros erdvės miestų vietovėse“: planuojama, kad 2018 m. projektų finansavimo ir administravimo sutartyse numatytas tokių erdvių plotas sieks 3600000 kv. metrų. Šiuo metu įgyvendinamų projektų sutartyse suplanuota sukurti arba atnaujinti atvirų erdvių, kurių bendras plotas yra 176 000 kv. metrų arba 4,8 proc. veiklos rezultatų peržiūros plane suplanuoto įgyvendinimo žingsnio reikšmė. Todėl kyla rizika dėl šio įgyvendinimo žingsnio reikšmės ir deklaruotinių ERPF lėšų rodiklio nepasiekimo.

2.8. Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu

Į šalies socialinės įtraukties didinimą ir kovą su skurdu nukreiptame ES fondų investicijų veiksmų programos 8 prioritete yra numatyta dešimt uždavinių ir dvidešimt trys jų pasiekimą matuojantys rezultato rodikliai.

Lentelė 11. 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių rezultato rodiklių įgyvendinimo pažanga

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pradinė reikšmė	Siektina reikšmė 2023 metais	Naujausia užfiksuota reikšmė
8.1.1. „Padidinti bendruomenėje teikiamų socialinių paslaugų dalį, pereinant nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų“	Neįgalių asmenų, gaunančių paslaugas bendruomenėje, dalis nuo visų neįgaliųjų, gaunančių socialines paslaugas	73 %	80 %	75,60 % (2014)
	Globojamų (rūpinamų) vaikų, gaunančių socialinės globos paslaugas bendruomenėje, dalis nuo visų globojamų (rūpinamų) vaikų	61,7 %	73 %	64,70 % (2015)
8.1.2. „Padidinti socialinio būsto prieinamumą pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms“	Asmenų (šeimų), kuriems išnuomotas savivaldybės socialinis būstas, dalis nuo visų socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų)	3,6 %	14 %	10,00 % (2014)
8.1.3. Pagerinti sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą tikslinėms gyventojų grupėms bei sumažinti sveikatos netolygumus	Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo kraujotakos sistemos ligų	158,91 atvejai 100000 gyventojų.	105 atvejai 100000 gyventojų	146,20 atvejai 100000 gyventojų (2014)
	Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo cerebrovaskulinių ligų	30,03 atvejai 100000 gyventojų	24 atvejai 100000 gyventojų	29,20 atvejai 100000 gyventojų (2014)
	Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo piktybinių navikų	91,85 atvejai 100000 gyventojų	78 atvejai 100000 gyventojų	96,20 atvejai 100000 gyventojų
	Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose dėl išorinių mirties priežasčių	135,44 atvejai 100000 gyventojų	82 atvejai 100000 gyventojų	125,20 atvejai 100000 gyventojų

	Apsilankymų pas gydytojus skaičiaus, tenkančio vienam gyventojui, skirtumas tarp miestų ir rajonų savivaldybių gyventojų	4 apsilankymai, tenkantys 1 gyventojui	3 apsilankymai, tenkantys 1 gyventojui	4,60 apsilankymai, tenkantys 1 gyventojui
--	--	---	--	--

Šaltinis: 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita.

Šiame VP įgyvendinimo etape dalies 8 prioriteto rezultato rodiklių pasiekimo pažanga nėra prieinama, nes ESF lėšomis remiamų konkrečių uždavinių rezultato rodiklių pažangai įvertinti reikalingi projektų įgyvendinimo duomenys. Tačiau dauguma projektų nėra pradėti įgyvendinti: šiuo metu įgyvendinamas 81 projektas, kurių bendra vertė – 116 748 185,72 Eur, tačiau dar projektams nepaskirstyti 138 435 013,28 Eur. Kita vertus, daliai rezultato rodiklių apskaičiuoti yra reikalingi tyrimai, kurie bus atlikti, kai pagal prioritetą finansuojami projektai bus pabaigti.

Atlikus 8.1.1.-8.1.3. konkrečių uždavinių rezultato rodiklių reikšmių pokyčio analizę, galima išskirti tam tikras tendencijas. Srityse, susijusiose su socialinio būsto prieinamumu ir gyventojų mirtingumu nuo išorinių mirties priežasčių, rodikliai gerėja. Pavyzdžiui, ypatingai pagerėjo rodiklis „Asmenų (šeimų), kuriems išnuomotas savivaldybės socialinis būstas, dalis nuo visų socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų)“, kurio reikšmė 2014 metų duomenimis buvo padidėjusi 6,4 proc. palyginus su pradine rodiklio reikšme. Tai reiškia, kad iki 2023 m. išsikulto tikslo rodiklį teliko pagerinti dar 4 proc. Taip pat didelis šuolis buvo pasiektas rodiklyje „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose dėl išorinių mirties priežasčių“, kuris daugiau nei 10 atvejų 100000 gyventojų buvo sumažintas nuo pradinės reikšmės ir 2014 m. siekė 125,20 atvejus 100000 gyventojų (2023 m. tikslas – 82 atvejai 100000 gyventojų).

Kitos sritys, kurių rodikliai taip pat pagerėjo, bet ne taip žymiai, yra susijusios su bendruomenėje teikiamomis socialinėmis paslaugomis, gyventojų mirtingumo mažėjimu nuo kraujotakos sistemos ligų ir cerebrovaskulinių ligų. Pavyzdžiui, 2015 m. rodiklis „Neįgalių asmenų, gaunančių paslaugas bendruomenėje, dalis nuo visų neįgaliųjų, gaunančių socialines paslaugas“ reikšmė 2014 metais buvo 75,60 proc., o siektina – 80 proc. Turint omenyje, kad pradinė rodiklio reikšmė buvo 73 proc., tai ateityje pastangos turės būti dedamos siekiant išugdyti ir sukurti tokią visuomenę ir bendruomenes, kurios gebėtų neformaliai rūpintis artimaisiais ar kitais pagalbos prireikusiems asmenimis⁴³. Taip pat teigiamų pokyčių galima pamatyti ir su sveikata susijusiose rodikliuose: tarkime rodiklio „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo kraujotakos sistemos ligų“ reikšmė 2014 m. buvo 146,20 atvejai 100 000 gyventojų, kai pradinė rodiklio reikšmė buvo 158,91 atvejai 100 000 gyventojų (2023 m. tikslas – 105 atvejai 100 000 gyventojų)

Tuo tarpu srityse, kurios susijusios su bandymu sumažinti gyventojų mirtingumą nuo piktybinių navikų ar pacientų apsilankymų pas gydytojus skaičių, rodikliai blogėja. Pavyzdžiui, rodiklio „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo piktybinių navikų“ reikšmė 2015 metų duomenis buvo 96,20 atvejai 100 000 gyventojų, kai pradinė reikšmė – 91,85 atvejai 100000 gyventojų (2023 m. tikslas – 78 atvejai 100 000 gyventojų). Panaši situacija yra su rodikliu „Apsilankymų pas gydytojus skaičiaus, tenkančio vienam gyventojui, skirtumas tarp miestų ir rajonų savivaldybių gyventojų“, kurio 2015 m. reikšmė, t. y. 4,60 apsilankymai, tenkantys 1 gyventojui, 0,6 apsilankymais, tenkančiais 1 gyventojui suprastėjo palyginus su pradine rodiklio reikšme. Taigi abiem atvejais dabar reikės ne

⁴³ „Visuomenės sveikatos, asmens sveikatos ir socialinių paslaugų integravimo siekiant patenkinti specialius nuolatinius slaugos ir specialius nuolatinius priežiūros poreikius vertinimas“. Galutinė vertinimo ataskaita, 2015.

tik įgyvendinti visą užsibrėžta rodiklio pagerėjimą, bet ir papildomai įveikti atsiradusį rodiklių reikšmių regresą.

! Iš 8 VP pažangos analizės matoma, kad net 6 iš 8 rodiklių reikšmė yra pagerėjusi. Bent iš dalies tai pavyko pasiekti dėl 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos įgyvendinimo rezultatų, šių priemonių derinimu su nacionaline Lietuvos politika ir reikiamų įstatymų priėmimo. Tačiau likusių 2 rezultato rodiklių – „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo piktybinių navikų“ ir „Apsilankymų pas gydytojus skaičiaus, tenkančio vienam gyventojui, skirtumas tarp miestų ir rajonų savivaldybių gyventojų“ – reikšmės 2014 m. buvo prastesnės už apskaičiuotas pradinės rodiklių reikšmes. Todėl ateinančiu laikotarpiu reikės kompensuoti atsiradusį rodiklių reikšmių regresą.

Pagrindines galimas priežastis, kurios lėmė dalies rodiklių reikšmių pagerėjimą, galima suskirstyti į kelias grupes:

1) *2007–2013 metų ES struktūrinės paramos teigiamas poveikis.* Dalis 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu suplanuotų priemonių turi tiesioginę sąsają su 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu įgyvendintomis priemonėmis. Pavyzdžiui, konkretus uždavinys 8.1.3. „Pagerinti sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą tikslinėms gyventojų grupėms bei sumažinti sveikatos netolygumus“ yra 3.2 Prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ dalies tąsa. Vienas iš 8.1.3. konkretaus uždavinio rodiklių yra „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose dėl išorinių mirties priežasčių“, prie kurio pasiekimo prisidėjo praėjusio programavimo laikotarpio priemonės „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių skubią medicinos pagalbą traumų ir kitų, dėl išorinių priežasčių sąlygotų būklių atvejais, infrastruktūros atnaujinimas VP3-2.1-SAM-02-V“ ir „Greitosios medicinos pagalbos ir skubios konsultacinės sveikatos priežiūros pagalbos infrastruktūros atnaujinimas VP3-2.1-SAM-03-V“. Šių priemonių įgyvendinimo metu buvo modernizuota sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių medicinos pagalbą nukentėjusiesiems nuo traumų, infrastruktūra: pastatyti arba rekonstruoti statiniai ir (ar) patalpos (priėmimo ir skubiosios pagalbos skyrių, operacinių, reanimacijos ir intensyviosios terapijos, kitų skyrių), tiesiogiai susijusių su skubios medicinos pagalbos teikimu, įsigyta reikiama įranga ir baldais⁴⁴ ir aprūpinta automobiliais su moderniomis ryšio priemonėmis ir automobilių buvimo vietos nustatymo įranga⁴⁵. Galima daryti prielaidą, kad 2007-2013 metais įgyvendinti projektai šiose srityse turėjo poveikį mirčių nuo išorinių mirties priežasčių sumažėjimui. Tačiau būtina pabrėžti, kad vien ES struktūrinės paramos panaudojimas savaime nereiškia rodiklių pagerėjimo. Pavyzdžiui, anksčiau minėtas rodiklis „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo piktybinių navikų“ pablogėjo, nors prie jo pagerėjimo turėjo tiesiogiai prisidėti 2007–2013 metų programavimo laikotarpio priemonė „Ankstyva onkologinių susirgimų diagnostika ir visavertis gydymas VP3-2.1-SAM-04-V“. Pagal šią priemonę investicijos buvo skiriamos specializuotą onkologinę pagalbą teikiančių asmens

⁴⁴ Priemonės „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių skubią medicinos pagalbą traumų ir kitų, dėl išorinių priežasčių sąlygotų būklių atvejais, infrastruktūros atnaujinimas VP3-2.1-SAM-02-V“ aprašymas.

http://www.esparama.lt/priemone?priem_id=000bdd5380001192

⁴⁵ Priemonės „Greitosios medicinos pagalbos ir skubios konsultacinės sveikatos priežiūros pagalbos infrastruktūros atnaujinimas VP3-2.1-SAM-03-V“ aprašymas. http://www.esparama.lt/priemone?priem_id=000bdd5380001193

sveikatos priežiūros įstaigų, universitetų ir apskričių ligoninių infrastruktūros gerinimui. Tiek išorinių mirties priežasčių, tiek onkologinių susirgimų atveju buvo pasirinkta ta pati priemonė – infrastruktūros gerinimas – tačiau pirmu atveju matomas rodiklio pagerėjimas, o antru – ne. Šie pavyzdžiai parodo, kad neužtenka vien politikos tęstinumo: būtina užtikrinti parinktų veiklų tinkamumą atitinkamiems tikslams pasiekti. Todėl onkologinių ligų atveju daugiau reikėjo investuoti į ankstyvą onkologinių susirgimų diagnostiką per asmenų pritraukimą pasitikrinti sveikatą. Būtent ikinavikinių pokyčių organuose ar ankstyvojo, dar nesukeliančio juntamų simptomų, vėžio nustatymas ir jų išgydymas daugiausiai gali prisidėti prie rodiklio „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo piktybinių navikų“ pasiekimo. Nors finansuojamos veiklos dar nenurodytos, bet iš 2014–2020 m. laikotarpio priemonės „Onkologinių ligų prevencijos, ankstyvos diagnostikos ir gydymo paslaugų infrastruktūros tobulinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-606“ pavadinimo galima spręsti, kad šį kartą prevencijai bus skirta daugiau dėmesio, todėl galima tikėtis teigiamų rodiklio pasiekimo rezultatų.

! Siekiant sumažinti mirčių nuo piktybinių navikų skaičių, būtina daugiausiai dėmesio skirti priemonėms, skirtoms ankstyvosios prevencijos veiklų įgyvendinimui. Tad 2014–2020 m. laikotarpiu suplanuotos priemonės, nukreiptos į onkologinių ligų prevencijos, ankstyvosios diagnostikos ir gydymo paslaugų infrastruktūros tobulinimą bei sveikatos priežiūros kokybės ir prieinamumo onkologinių ligų srityje gerinimą, atitinka identifikuota iššūkių dėl didelio gyventojų mirtingumo nuo onkologinių ligų. Prevencijos, ankstyvosios diagnostikos ir gydymo kokybės didinimo poreikis egzistuoja ne tik onkologinių ligų, bet ir kitose srityse, todėl siūloma svarstyti galimybę sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūrai numatytas lėšas perkelti į „minkštąsias priemones“, nukreiptas į teikiamų paslaugų kokybę.

2) *Teisinis reglamentavimas.* Jau seniai pastebėta, kad Lietuvoje pokyčiai greičiau vyksta tuomet, kai jie turi teisinį pagrindą. Vienas iš gerų pavyzdžių gali būti rodiklio „Asmenų (šeimų), kuriems išnuomotas savivaldybės socialinis būstas, dalis nuo visų socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų)“ kaita. Dar 2013 m. vertinime buvo pastebėta, kad norint įgyvendinti Nacionalinėje pažangos programoje numatytą siekį 2020 m. socialinį būstą pažeidžiamoms visuomenės grupėms padaryti prieinamu visu 100 proc., tai bus galima padaryti tik priėmus įstatymą, kuris reglamentuos paramą būstui įsigyti ir išsinuomoti⁴⁶. 2014 m. spalio 9 d. kaip tik toks įstatymas ir buvo priimtas – „Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas“⁴⁷. Priimtas įstatymas turėjo palengvinti ES struktūrinės paramos įgyvendinimą. Todėl 2014 m. pabaigoje, lyginant su 2013 m., 28,08 proc. išaugo asmenų, gavusių iš ES struktūrinių fondų lėšų įrengtą ar atnaujintą (modernizuotą) socialinį būstą probleminėse teritorijose, skaičius: iki 2013 m. pab. – 413 asmenų, iki 2014 m. pab. – 605 asmenų⁴⁸.

3) *Holistinis požiūris.* Numatytų rodiklių pasiekimas priklauso nuo to, kaip skirtingo lygmens intervencijos dera tarpusavyje. Pavyzdžiui, jau buvo užsiminta, kad didelis šuolis buvo pasiektas

⁴⁶ UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, „Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizės ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimo vertinimas“ http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2012MVP/Zmogis_kuju_istekliu_pletros_ir_socialines_sanglaudos_bukles_analize.pdf

⁴⁷ „Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas“. Galutinė ataskaita, 2013. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e944ee00600111e4bad5c03f56793630>

⁴⁸ Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimo ataskaita (Patvirtinta EK), 2014. <http://www.esparama.lt/metines-ataskaitos>

rodiklyje „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose dėl išorinių mirties priežasčių“, kuris daugiau nei 10 atvejų 100000 gyventojų buvo sumažintas nuo pradinės reikšmės ir 2014 m. siekė 125,20 atvejus 100000 gyventojų (2023 m. tikslas – 82 atvejai 100000 gyventojų). Daugiausiai išorinės mirties priežastys pasireiškia dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių), kritimų (griuvimų) ir transporto įvykių. Todėl teigiami pokyčiai šiose srityse galėjo labiausiai prisidėti prie rodiklio sumažėjimo. Tiek 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu, tiek naujuoju 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu daugiau dėmesio skiriama kritimą (griuvimą) ar į transporto įvyki patekusių asmenų greitam aptarnavimui. Pavyzdžiui, naujuoju laikotarpiu yra suplanuotos keturios aktualios priemonės: „Sveikatos priežiūros paslaugų traumų ir nelaimingų atsitikimų bei kitų išorinių priežasčių atvejais kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-ESFA-V-625“, „Skubios pagalbos traumų ir nelaimingų atsitikimų bei išorinių priežasčių atvejais infrastruktūros tobulinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-611“, „Greitosios medicinos pagalbos ir pacientų transportavimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-604“ ir „Greitosios medicinos pagalbos ir pacientų transportavimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-616“, kurios apims tiek greitosios medicinos pagalbos infrastruktūros plėtrą, tiek traumų ir kitų išorinių priežasčių lemtų sužalojimų profilaktiką, diagnostiką, gydymo paslaugų prieinamumą ir kokybę. Tačiau ES investicijos neturi konkrečių veiklų ir produkto lygmens rodiklių, kad būtų padengta su savižudybėmis susijusi rezultato rodiklio dalis. Todėl šiuo atveju rodiklio reikšmė priklauso ne tik nuo ES investicijų rezultatyvumo ir poveikio, bet ir nuo suderinamumo su nacionaline politika, t. y. ar šios dvi sritys viena kitą papildo. 2014 m. Lietuvoje buvo patvirtintas „Psichikos sveikatos strategijos įgyvendinimo ir savižudybių prevencijos veiksmų planas“, kuris būtent su savižudybėmis susijusias veiklas ir numato⁴⁹. Toks holistinis požiūris ir finansavimo suderinamumas sudaro prielaidas pasiekti nustatytą rodiklio „Standartizuoto 0-64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose dėl išorinių mirties priežasčių“ reikšmę.

Įgyvendinant 8 VP prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengtos ir patvirtintos 42 priemonės, kurioms numatyta paskirstyti visas prioriteto įgyvendinimui skirtas ES fondų lėšas. Daugelis priemonių, ypač sveikatos priežiūros paslaugų srityje yra labai smulkios ir, tikėtina, kad skirtos konkrečių projektų finansavimui.

! Bendra administracinė praktika rodo, kad netikslinga turėti priemonių, kurioms numatytas finansavimas nesiekia 2 mln. eurų: finansiškai smulkių priemonių įgyvendinimas stringa dėl to, kad jos netampa prioritetinėmis (dėl ribotų lėšų) ir trūksta motyvacijoms pradėti jų įgyvendinimą.

Iš visų patvirtintų 8 VP prioriteto priemonių parengtus projektų finansavimo sąlygų aprašus turi 18 priemonių, kurių bendra finansavimo dalis siekia 58,4 proc. nuo viso 8 prioritetui numatyto finansavimo (žr. 1 priedo 8 lentelę). Šio VP prioriteto rėmuose priemonių įgyvendinimas dar tik įsibėgėja: 2016 m. rugpjūtį projektų finansavimo ir administravimo sutartis buvo sudarytos ir projektai įgyvendinami pagal šešias prioriteto priemones⁵⁰.

⁴⁹ Dėl Psichikos sveikatos strategijos įgyvendinimo ir savižudybių prevencijos veiksmų plano patvirtinimo <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/658a1ab0ba4b11e38766a859941f6073>

⁵⁰ „Romų socialinė integracija Nr. 08.3.1-ESFA-K-413“, „Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, socialinė integracija Nr. 08.3.1-ESFA-V-411“, „Institucinės globos pertvarka Nr. 08.4.1-ESFA-V-405“, „Integrali pagalba į namus

Mažiausiai pažengusi pasiruošimo įgyvendinti VP remiamas intervencijas etape yra Sveikatos apsaugos ministerija (toliau – SAM), kuri iš koordinuojamų 25 priemonių yra patvirtinusi tik 5 priemonių PFSA. Pastarojoje ministerijoje trūksta strateginio planavimo kompetencijų: investicijų pradžią stabdo nepakankama parengtų ir teikiamų derinti dokumentų kokybė, priemonių planavimo principai – daugelį 2015 m. patvirtintų priemonių SAM perplanuoja iš naujo. Didelė dalis su priemonių įgyvendinimu susijusių nacionalinių strateginio planavimo dokumentų keitimų buvo patvirtinti 2016 m. gegužės mėn. Šiuo metu dar nėra patvirtintas Sveikatos netolygumų mažinimo veiksmų plano (patvirtinto LR sveikatos apsaugos ministro 2014 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. V-815) 2 priedo (priklausomybės ligų sritis), keitimas. Atsižvelgiant į minėtus pakeitimus, yra keičiami priemonių įgyvendinimo planai, projektų atrankos kriterijai ir PFSA, kurie yra derinami teisės aktų nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į tai, kad Partnerystės sutartyje ir NPP identifikuoti iššūkiai sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo, sveikos gyvensenos skatinimo ir ligų prevencijos srityse išlieka aktualūs ir juos dar pabrėžia ES Taryba, susiedama ir su mažėjančios gyventojų skaičiaus bei darbuotojų trūkumo problemomis, SAM planuojamos įgyvendinti priemonės yra ypač svarbios, tačiau dabartinė jų įgyvendinimo pažanga nėra pakankama, o rezultatai ir poveikis rodiklių reikšmėms priklausys nuo gebėjimų tinkamai suplanuoti ir įgyvendinti intervencijas.

Viena svarbiausių 8 prioriteto intervencijos sričių yra perėjimas nuo institucinių socialinių paslaugų prie NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų, kurios aktualumas buvo pažymėtas ir Valstybės pažangos tarybos rekomendacijose. Šioje srityje didesnė pažanga yra tik tose priemonėse, kur projektai yra įgyvendinami planavimo būdu ir juose nedalyvauja nevyriausybinės organizacijos, o vienintelės NVO skirtos priemonės „Socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką Nr. 08.3.1-ESFA-K-413“ projektų finansavimo sąlygų aprašą dar tik planuojama pradėti rengti. Tačiau būtent didesnis NVO įtraukimas į socialinių paslaugų teikimą leistų pasiekti esminį pokytį ir tvarių rezultatų šioje srityje.

! Trūkstant patirties ir pasitikėjimo NVO, delsiama įgyvendinti priemones, nukreiptas į perėjimą nuo institucinių prie NVO teikiamų socialinės integracijos paslaugų. Vienas iš būdų paspartinti tokių priemonių įgyvendinimą galėtų būti deleguoti jas agentūrai (pvz. ESFA), kuri taip atliktų ne vien administravimo, bet ir politikos įgyvendinimo agentūros vaidmenį. Sukūrusi pakopinio finansavimo sistemą, agentūra, pirmose pakopose finansuodama nedidelius projektus, galėtų pasiekti didelį NVO skaičių. Taip būtų įgyta darbo su NVO patirtis ir didėtų pasitikėjimas NVO, kurios sėkmingai įgyvendino pirmųjų pakopų projektus, taip užsitikrindamos galimybę toliau dalyvauti agentūros sukurtoje finansavimo paskirstymo sistemoje.

Kita sritis, kurios aktualumą pabrėžia Europos Komisija ir ES Taryba, yra veiksmai skirti socialiniam dialogui skatinti. Nepaisant 2007–2013 m. investicijų šioje srityje socialinio dialogo mechanizmai tebėra silpni. Kolektyvinės sutartys neatlieka beveik jokio vaidmens ir tokios sutartys sudarytos tik su nedidele dalimi darbuotojų. Profesinės sąjungos ir darbdavių organizacijos Lietuvoje menkai paplitusios. Todėl EK pažymi, kad Lietuvoje vykstanti diskusija dėl darbo santykių teisės akto projekto yra gera proga tuos trūkumus pašalinti ir pagerinti socialinių partnerių dialogą. Tačiau siekiant pagerinti socialinio dialogo kokybę, socialinių partnerių gebėjimams didinti siūloma pasinaudoti Europos socialinio fondo lėšomis. Atliktas 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“

Nr. 08.4.1-ESFA-V-418“, „Parama neįgaliesiems socialinėse įmonėse Nr. 08.5.1-ESFA-V-406“, „Vietos plėtros strategijų rengimas Nr. 08.6.1-ESFA-T-909“.

poveikio, efektyvumo ir sukurtų rezultatų vertinimas parodė, kad pagal socialinio dialogo būklę atspindinčius vertinimo kriterijus, Lietuva proveržio nepasiekė. Taip pat pastebėta, kad socialinio dialogo skatinimo priemonės didžiausius projektus vykdė jau veikiančios ir daugiausiai patirties šioje srityje turinčios darbuotojų ir darbdavių organizacijos. Todėl siekiant didesnės socialinio dialogo aprėpties šias finansines paskatas švietėjiškoms veikloms vertėjo derinti su reguliacinėmis priemonėmis, tokiomis kaip Darbo kodekso nuostatų pakeitimas liberalizavimo linkme. Įgyvendintos intervencijos rezultatų vertinimas taip pat parodė, kad aukštesnio lygio privataus ir viešojo sektoriaus sutartys yra labiau deklaratyvaus, politinio pobūdžio, tačiau esminių naujų kokybiškų darbo sąlygų nesukuria, be to socialiniai partneriai piktnaudžiavo pasirašydami kolektyvines sutartis: buvo pasirašyta ne viena fiktyvi šakos kolektyvinė sutartis, nekokybiškomis patys dalyviai laikė ir teritorines sutartis. Tačiau vertinant socialinio dialogo skatinimo priemonės poveikį darbuotojų interesų gynimui pažymėtina, kad 75 proc. darbuotojų ir 60 proc. darbdavių atstovų teigia, kad įmonių kolektyvinės sutartys veikia praktikoje ir pasiteisino⁵¹. Todėl naujuoju programavimo laikotarpiu buvo rekomenduota investicines priemones derinti su reguliaciniais pakeitimais, užtikrinti sukauptos gerosios patirties prieinamumą ir sklaidą, o įgyvendinant socialiniam dialogui skirtą priemonę neapsiriboti vien tik asocijuotais darbdaviais ir darbuotojais ir tipiniais mokymais, o labiau individualizuoti paramą bei skatinti neformalų socialinį dialogą, partnerių kompetencijas ugdyti piramidės principu, plačiau naudoti šiuolaikines IT priemones ir jas plėtoti socialinio dialogo veikloje.

Analizuojant prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatytus rodiklius ir jų reikšmes, galima numatyti riziką nepasiekti tarpinio rodiklio „*Bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma, pripažinta tinkama deklaruoti EK (ERPF fondas)*“ reikšmės. Įvertinus projektų sąrašų sudarymo ir konkursų paskelbimo datas preliminariai matoma, kad didžiausią tikimybę deklaruoti tinkamas išlaidas turi tos priemonės, kurios jau turi sudarytus valstybės projektų sąrašus ar paskelbtus kvietimus teikti paraiškas. Taigi iš 21 lentelės galima matyti, kad šią sąlygą atitinka 2 ERPF fondo priemonės ir tai sudarytų 97 718 832 Eur. Šiek tiek mažiau, bet taip pat tikėtina, kad iki 2018 m. pavyks pripažinti tinkamomis finansuoti tų priemonių išlaidas, kurioms valstybės projektų sąrašai bus sudaryti, o kvietimai teikti paraiškas bus paskelbti iki 2016 m. II ketvirčio. Šią sąlygą atitinka dar 2 priemonės („Greitosios medicinos pagalbos ir pacientų transportavimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-604“ ir „Greitosios medicinos pagalbos ir pacientų transportavimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-616“), kurių vertė – 6 154 426 Eur. Taigi iki 2018 m. yra potencialas įsisavinti 103 873 258 Eur. t. y. apie 97,36 proc. rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmės 2018 metams. Taigi tarpinio rodiklio „*Bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma, pripažinta tinkama deklaruoti EK (ERPF fondas)*“ tikėtina reikšmė 2018 m. yra arti suplanuotos.

Tikėtina, kad iki 2018 m. bus įsisavinta 103 873 258 Eur. t. y. apie 97,36 proc. veiklos rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmės 2018 metams. Tai suteiktų galimybę pasinaudoti 6 proc. veiklos rezervo lėšomis prioritete suplanuotoms veikloms įgyvendinti.

⁵¹ ESTEP Vilnius, „2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ poveikio, efektyvumo ir sukurtų rezultatų vertinimas“, 2016 m. balandžio 16 d.

2.9. Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas

Į visuomenės švietimą ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimą nukreiptas ES fondų investicijų veiksmų programos 9 prioritetas apima 11 uždavinių ir 15 jų pasiekimą matuojančių rezultato rodiklių. Pasirinktų ERPF intervencijas matuojančių rezultato rodiklių reikšmės nuo VP įgyvendinimo pradžios nepasikeitė, nes dar nėra prasidėjęs infrastruktūros plėtros ir mokymosi aplinkos gerinimo projektų įgyvendinimas. Taip pat nėra prieinamos informacijos apie ESF lėšomis finansuojamas priemonės, kurių įgyvendinimas jau prasidėjo, pasiektus rezultatus.

Lentelė 12. 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis
9.1.1. „Tobulinti ir koncentruoti studijų infrastruktūrą, siekiant aukštesnės studijų kokybės“	Studentų, studijuojančių aukštosiose mokyklose, kuriose bent už 289 tūkst. eurų pagal veiksmų programą ERPF lėšomis atnaujinta koncentruota studijų infrastruktūra, dalis
9.1.2. „Padidinti kokybiško profesinio ir suaugusiųjų mokymo prieinamumą investuojant į infrastruktūrą“	Profesinio mokymo mokinių, kurie mokosi bent už 289 tūkst. eurų pagal veiksmų programą ERPF lėšomis atnaujintose įstaigose, dalis
9.1.3. „Padidinti bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigų tinklo veiklos efektyvumą“	Bendrojo ugdymo mokinių, kurie mokosi bent už 289 tūkst. eurų pagal veiksmų programą ERPF lėšomis atnaujintose įstaigose, dalis
	1-6 metų vaikų, ugdomų pagal veiksmų programą ERPF lėšomis atnaujintose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose, dalis
9.2.1. „Pagerinti mokinių ugdymo, skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje“	Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusių mokyklų, kurių mokinių ugdymo pasiekimai pagerėjo, dalis
9.2.2. „Sumažinti anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių ir bendrojo ugdymo programos nebaigusių asmenų skaičių“	Mokyklos nelankančių mokinių dalies sumažėjimas mokyklose, kurios pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendino ankstyvojo pasitraukimo iš mokyklos prevencijos bei kompensacijos priemones
9.3.1. „Siekiant geresnės studijų atitikties darbo rinkos ir visuomenės poreikiams, gerinti studijų kokybę ir didinti studijų prieinamumą“	Studentų, kurie pagal veiksmų programą ESF lėšomis bent dalį studijų laikotarpio mokėsi užsienio aukštosiose mokyklose, dalis
	Studentų, pagal veiksmų programą ESF lėšomis atlikusių praktiką įmonėse ir organizacijose, dalis
9.3.2. „Stiprinti aukštojo mokslo stebėseną, išorinį vertinimą ir efektyvų studijų valdymą, siekiant nuolatinio studijų kokybės gerinimo“	Aukštųjų mokyklų, kurioms pagal veiksmų programą ESF lėšomis buvo atliktas išorinis vertinimas, dalis
9.3.3. „Sustiprinti viešojo sektoriaus tyrėjų gebėjimus bei pajėgumus vykdyti aukšto lygio MTEP veiklas“	Asmenų, kurie po dalyvavimo ESF veiklose baigė doktorantūros studijas, dalis
9.4.1. „Padidinti profesinio ir suaugusiųjų mokymo atitiktį darbo rinkos poreikiams ir patrauklumą“	Mokinių, kurie mokėsi pagal veiksmų programą ESF lėšomis parengtas arba atnaujintas modulines profesinio mokymo programas, dalis
	Mokinių, kurie pagal veiksmų programą ESF lėšomis baigę profesinio mokymo programos dalį darbo vietoje, įgijo kvalifikaciją, dalis
	Mokinių, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas, kurios pagal veiksmų programą ESF lėšomis buvo įvertintos išoriniu vertinimu, dalis
9.4.2. „Sukurti sąlygas ir paskatas mokymuisi visą gyvenimą, užtikrinant veiksmingą pagalbą tobulinant“	Asmenų, kurie įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją po dalyvavimo ESF veiklose, dalis
9.4.3. „Padidinti dirbančių žmogiškųjų išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“	Sėkmingai mokymus baigusių asmenų, kurie taiko įgytas žinias darbe, dalis praėjus ne mažiau kaip 6 mėn., bet ne daugiau kaip 24 mėn. po dalyvavimo ESF veiklose

Įgyvendinant veiksmų programos 9 prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengtos ir patvirtintos 38 priemonės, kurioms numatyta paskirstyti visas 9 prioriteto įgyvendinimui skirtų ES fondų lėšas įskaitant veiklos rezervą. Tačiau projektų finansavimo sąlygų aprašai yra parengti ir patvirtinti tik 11 priemonių, kurios bendrai apima tik apie 27 proc. 9 prioritetui suplanuotų ES fondų lėšų (žr. 1 priedo 9 lentelę).

Iš viso pagal 9 VP prioritetą buvo sudaryta projektų sąrašų ir paskelbti konkursai už 46 mln. eurų ES lėšų (7 proc. prioritetui skirtų lėšų) švietimo ir aukštojo mokslo prieinamumo didinimo, aukštojo mokslo stebėsenos, studijų kokybės gerinimo, mokslininkų ir kitų tyrėjų gebėjimų stiprinimo srityse, finansuojamas užsienio investuotojų darbuotojų mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas, bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigų efektyvumo didinimas. Iš viso buvo pasirašyta projektų sutarčių už 15,4 mln. eurų (2 proc. 9 prioritetui skirtų lėšų). Įgyvendinant šiuos projektus pradėtas vykdyti aukštųjų mokyklų studijų programų vertinimas bei 2 aukštųjų mokyklų išorinis vertinimas, vykdomas bendrojo priėmimo į Lietuvos aukštąsias mokyklas informacinės sistemos koregavimas atsižvelgiant į bendrąjį priėmimą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, didinamas bendrojo ir neformalaus ugdymo įstaigų tinklo veiklos efektyvumas, investuojama į švietimo įstaigų infrastruktūrą.

Tačiau tokios finansiškai stambios priemonės kaip „Studijų aplinkos ir infrastruktūros koncentravimas, tobulinimas ir informacinių sistemų plėtra“, „Sektorinių praktinio mokymo centrų plėtra“, „Mokyklų tinklo efektyvumo didinimas Nr. 09.1.3-CPVA-R-724“ ar „Kompetencijų vaučeris“ dar yra planavimo ir PFSA rengimo etape. Santykinai lėtą 9 VP prioriteto įgyvendinimo pradžią galėjo lemti keli veiksniai ir jų kombinacijos:

- 1) Išankstinės sąlygos įvykdymui reikalingų strateginių dokumentų rengimas ir/ar atnaujinimas, siekiant atitikti visus keliamus reikalavimus investicijoms gauti. Patvirtinus Bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkliuzinio ugdymo plėtros 2014–2016 metų veiksmų planą, Rekomendacijas lygioms vyrų ir moterų galimybėms Lietuvos mokslo ir studijų institucijose užtikrinti, Profesinio mokymo plėtros 2014–2016 metų veiksmų planą, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtros 2014–2016 metų veiksmų planą bei pateikus dokumentus EK, buvo įvykdytos visos pasirinktiems investiciniams prioritetams taikomos išankstinės sąlygos;
- 2) Dėl neparengtų arba netinkamai parengtų strateginio planavimo dokumentų, susijusių su švietimo įstaigų optimizavimo poreikiu, taip pat dėl ŠMM užtrukusio išipareigojimo įgyvendinimo dėl „Švietimo infrastruktūros žemėlapis“, kuriame pristatyti pagrindiniai švietimo srities iššūkiai, Lietuvos švietimo sistema, atskirų švietimo sektoriaus sričių esminės strateginės kryptys ir investavimo principai atsižvelgiant į 2007–2013 m. patirtį ir jau atliktas investicijas, demografines tendencijas, švietimo sektoriaus prioritetus ir numatomus poreikius stringa dokumentų, reikalingų ES fondų investicijoms pradėti, t. y. PFSA ir valstybės projektų sąrašų rengimas.
- 3) Dėl ilgai trunkančio naujų žmogiškųjų išteklių tobulinimo intervencijų finansavimo modelių („kompetencijų vaučeris“, pameistrystė) parengimo vis dar nėra prasidėjęs veiklų, nukreiptų į dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimą, įgyvendinimas. Atsižvelgiant į kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problema, šių priemonių parengimas ir pakankamas finansavimas yra labai svarbūs, siekiant situacijos darbo rinkoje pokyčių.
- 4) 2014–2016 m. laikotarpiu politinėje darbotvarkėje dominavo su ES investicijomis tiesiogiai nesusiję klausimai, pvz. dėl mokytojų atlyginimų dydžių. Aiškių veiklos prioritetų

stoka taip pat galėjo prisidėti prie to, kad ES fondų finansuojamų intervencijų planavimas vėluoja ir kelia riziką lėšų panaudojimui laiku.

! Nors yra pabrėžiama, kad investicijos į švietimo infrastruktūrą yra planuojamos atsižvelgiant į 2007–2013 m. patirtį ir atliktas intervencijas, lieka abejonių dėl patvirtintų priemonių, nukreiptų į dėstytojų darbo aplinkos ir studijų infrastruktūros tobulinimą bei profesinio mokymo infrastruktūros plėtrą. Atsižvelgiant į identifikuotus studijų kokybės iššūkius, investicijos į studijų infrastruktūrą neturėtų būti atliekamos, kol nėra parengta universitetų jungimosi sistema, o profesinio mokymo srityje visų pirma turėtų būti siekiama išnaudoti jau esamą infrastruktūrą ir vengti perteklinių investicijų. Šioms sritims numatyto finansavimo dalis galėtų būti perskirstyta, lėšas perkeliant į ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo kokybės didinimą nukreiptoms priemonėms.

Užsitęsęs 9 prioriteto priemonių planavimo procesas kelia klausimą, ar VP suplanuoti rodikliai, ypač jų tarpinės 2018 m. suplanuotos reikšmės bus pasiektos. Prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane be privalomų naudoti finansinių rodiklių yra numatyti įgyvendinimo žingsniai ERPF lėšomis finansuojamų intervencijų rodikliams. Atsižvelgiant į menką priemonių dokumentacijos parengtumą, egzistuoja rizika, kad iki 2018 m. nustatytos tarpinės reikšmės ir įgyvendinimo žingsniai nebus pasiekti.

! Užsitęsęs švietimo srities strateginių dokumentų ir 9 prioriteto priemonių dokumentacijos rengimo procesas kelia riziką, kad veiklos rezultatų peržiūros plano rodiklių tarpinės reikšmės nebus pasiektos.

2.10. Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas

Į visuomenės poreikius atitinkantį ir pažangų viešąjį valdymą nukreiptas ES fondų investicijų veiksmų programos 10 prioritete yra numatyti penki konkretūs uždaviniai ir dešimt jų pasiekimą matuojančių rezultato rodiklių (žr. 13 lentelę).

Lentelė 13. 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis
10.1.1. „Padidinti valdymo orientaciją į rezultatus“	Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudoja pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendintas veiklos valdymo tobulinimo priemones, dalis
10.1.2. „Padidinti viešojo valdymo procesų skaidrumą ir atvirumą“	Viešųjų pirkimų, per kalendorinius metus vykdytų pagal veiksmų programą ESF lėšomis atnaujintoje centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, dalis
	Asmenų, kurie praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, skirtose stiprinti kompetencijas korupcijos prevencijos ar tarnybinės (profesinės) etikos srityje, darbe taiko įgytas žinias ir gebėjimus, dalis
10.1.3. „Pagerinti visuomenei teikiamų paslaugų kokybę, didinant jų atitikimą visuomenės poreikiams“	Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendinusių paslaugų ir (ar) aptarnavimo kokybei gerinti skirtos priemonės, dalis
10.1.4. „Pagerinti verslo reguliavimo aplinką“	Dėl pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendintų geresnio reglamentavimo iniciatyvų sumažėjusi administracinė ir (ar) kita reguliavimo našta verslui
	Ūkio subjektų veiklos priežiūros institucijų, kuriose pagal veiksmų programą ESF lėšomis įdiegtos ar patobulintos pažangios verslo priežiūros priemonės,

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis
	dalis
	Teismų, kuriuose pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendintos teisingumo vykdymo efektyvumui didinti skirtos priemonės, dalis
10.1.5. „Pagerinti žmogiškųjų išteklių valdymą valstybinėje tarnyboje“	Aukštesniųjų vadovų, dalyvaujančių pagal veiksmų programą ESF lėšomis finansuotuose aukštesniųjų vadovų bendradarbiavimo tinkluose, dalis
	Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kuriose taikomas pagal veiksmų programą ESF lėšomis įdiegtas kompetencijomis grįstas valstybės tarnybos žmogiškųjų išteklių valdymas, dalis
	Asmenų, kurie praėjus 6 mėnesiams po dalyvavimo ESF veiklose, skirtose stiprinti strategines kompetencijas, darbe taiko įgytas žinias ir gebėjimus, dalis

Didžiajai daliai 10 prioriteto rodiklių apskaičiavimui reikalingi projektų įgyvendinimo duomenys, tačiau kol kas dar nei vienas projektas nebuvo pradėtas įgyvendinti. Todėl kol kas duomenų apie rezultatų lygmens rodiklių pažangą nėra, o 10 prioriteto įgyvendinimas yra priemonių planavimosi ir PFSA rengimo etape. Įgyvendinant 10 VP prioritetą, 2015-2016 m. buvo parengta ir patvirtinta 15 priemonių, kurioms numatyta paskirstyti visas prioriteto įgyvendinimui skirtas ES fondų lėšas. Stambiausios priemonės, nukreiptoms į nacionalinių reformų skatinimą ir viešojo valdymo institucijų veiklos gerinimą, kovos su korupcija priemonių įgyvendinimą, paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimą, geresnio reglamentavimo diegimą ir verslo priežiūros sistemos tobulinimą (bendrai numatytas finansavimas šioms priemonėms viršija 66 proc. viso 10 prioritetui numatyto finansavimo) jau yra patvirtinti PFSA, taip pat dalis jau turi ir valstybės projektų sąrašus. Tačiau finansiškai stambiausios priemonės „Nacionalinių reformų skatinimas ir viešojo valdymo institucijų veiklos gerinimas Nr. 10.1-ESFA-V-912“ pažanga, nepaisant patvirtinto PFSA, yra per maža – valstybės projektų sąrašė yra patvirtintas vienintelis projektas, kuriam skirtas finansavimas siekia apie 5 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Neatsiradus paklausos priemonės remiamoms intervencijoms, tikslinga būtų svarstyti finansavimo perskirstymą, lėšas nukreipiant į 8 prioritetą (skurdo mažinimas ir perėjimas prie bendruomenių teikiamų socialinių paslaugų) ir 9 prioritetą (ikimokyklinis ir bendrasis ugdymas).

Šių priemonių įgyvendinimo sparta yra labai svarbi bendrai 10 VP įgyvendinimo sėkmei, nes nuo jų daugiausiai priklausys 10 VP veiklos rezultatų peržiūros plane suplanuotų tarpinių finansinių rodiklių pasiekimas.

!	Jau yra suplanuotos vienos iš stambiausių priemonių: „Nacionalinių kovos su korupcija priemonių įgyvendinimas Nr. 10.1.2-ESFA-V-916“, „Paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimas savivaldybėse Nr. 10.1.3-ESFA-R-920“ ir „Viešojo administravimo subjektų iniciatyvos, skirtos paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimui Nr. 10.1.3-ESFA-V-918“. Pagal atliktus skaičiavimus tai turėtų padėti užtikrinti 10 VP veiklos rezultatų peržiūros plane suplanuotų tarpinių finansinių rodiklių pasiekimą.
---	--

Iš visų patvirtintų 10 VP prioriteto priemonių 53,33 proc. turi parengtus projektų finansavimo sąlygų aprašus. O valstybės projektų sąrašai yra sudaryti arba kvietimai teikti paraiškas yra paskelbti 20 proc. priemonių. Todėl visose 14 priemonių projektų įgyvendinimas geriausiu atveju bus pradėtas 2017 metų pirmoje pusėje, o priemonė „Paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimas savivaldybėse Nr. 10.1.3-ESFA-R-920“, kurios projektų finansavimo sąlygų apraše nurodyta, kad regionų projektų sąrašai turi būti sudaryti iki 2017 m. gruodžio 31 d., gali nusitęsti ir iki 2017 m. antros pusės.

Vidaus reikalų ministerijos priemonių ir projektų įgyvendinimas yra uždelstas dėl užtrukusio strateginio dokumento „Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos įgyvendinimo

2016–2018 metų veiksmų plano“ parengimo, kuris buvo patvirtintas tik 2016 balandžio 29 dieną⁵². Taip pat vėluota parengti projektų atrankos kriterijus, įtakojančius ES investicijų pradžią pagal veiksmų programos 10 prioritetą „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ administruojamą VRM. Patvirtinus minėtą dokumentą, EK paprašė įvertinti jame numatytų priemonių ir veiksmų atitikimą ESF tikslams ir finansuojamoms sritims. Todėl pasiruošimams skirtas laikas dar labiau pailgėjo.

Nepaisant plačiai akcentuojamo poreikio modernizuoti valstybės tarnybą, pažanga planuojant šias 10 prioriteto priemones nėra pakankama. Priemonės, nukreiptos į paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimą, personalo valdymo tobulinimo iniciatyvų skatinimą, centralizuotą valstybės tarnautojų ir dirbančiųjų kompetencijų stiprinimą, vadovų grandies kompetencijų stiprinimą bei žmogiškųjų išteklių valdymo tobulinimą sisteminiu lygmeniu atitinka nustatytus iššūkius, susijusius su strateginių viešojo valdymo institucijų kompetencijų ir lyderystės stoka, poreikiu užtikrinti viešojo valdymo procesų atvirumą ir aktyvų visuomenės dalyvavimą šiuose procesuose bei pagerinti visuomenei teikiamų paslaugų kokybę ir padidinti jų prieinamumą. Todėl jų įgyvendinimas turėtų būti vienas iš tarpinės institucijos – Vidaus reikalų ministerijos – prioritetinių veiklos sričių.

Analizuojant prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatytus rodiklius ir jų reikšmes, galima numatyti riziką nepasiekti tarpinio rodiklio „Bendra tinkamų finansuoti išlaidų suma, pripažinta tinkama deklaruoti EK“ reikšmės. Įvertinus projektų sąrašų sudarymo ir konkursų paskelbimo datas preliminariai matoma, kad didžiausią tikimybę deklaruoti tinkamas išlaidas turi tos priemonės, kurios jau turi sudarytus valstybės projektų sąrašus ar paskelbtus kvietimus teikti paraiškas. Taigi iš 28 lentelės galima matyti, kad šią sąlygą atitinka 3 priemonės ir tai sudarytų 27 620 924 Eur. Šiek tiek mažiau, bet taip pat tikėtina, kad iki 2018 m. pavyks pripažinti tinkamomis finansuoti tų priemonių išlaidas, kurioms valstybės projektų sąrašai bus sudaryti, o kvietimai teikti paraiškas bus paskelbti iki 2016 m. II ketvirčio. Šią sąlygą atitinka dar 4 priemonės („Viešojo valdymo institucijų atvirumo didinimas ir visuomenės įtraukimo į viešojo valdymo procesus skatinimas Nr. 10.1.2-ESFA-V-915“, „Viešojo administravimo subjektų iniciatyvos, skirtos paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimui Nr. 10.1.3-ESFA-V-918“, „Valstybės įstaigų vadovų grandies stiprinimas Nr. 10.1.5-ESFA-V-925“ ir „Žmogiškųjų išteklių valdymo tobulinimas valstybinėje tarnyboje sisteminiu lygmeniu Nr. 10.1.5-ESFA-V-923“), kurių vertė – 22 048 906 Eur. Taigi iki 2018 m. yra potencialias įsisavinti 49 669 830. Nors šis skaičius viršija rezultatų peržiūros plane numatyto rodiklio reikšmę 2018 metams, tačiau tai gali įvykti tik labai sklandžiai įgyvendinant projektus ir jeigu nebus jokių vėlavimų. Tačiau net ir neįsisavinus visos užsibrėžtos sumos, ne visi rodikliai nuo to nukentėtų. Pavyzdžiui, net dviejų rodiklių – „Viešojo valdymo institucijos, pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendinusios veiklos valdymo tobulinimo priemonės“ ir „Viešojo valdymo institucijos, pagal veiksmų programą ESF lėšomis įgyvendinusios paslaugų ir (ar) aptarnavimo kokybei gerinti skirtas priemonės“ – tarpinė reikšmė 2018 m. yra nurodyta 0. Todėl šiose srityse nereikės įdėti pastangų.

! Bendras 10 VP planavimo procesas nėra sklandus: vėlavo „Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos įgyvendinimo 2016–2018 metų veiksmų plano“ ir 10 VP projektų atrankos kriterijų parengimas, dėl kurių dar nėra pradėtas įgyvendinti nei vienas projektas. Todėl iškyla rezultato rodiklių pasiekimo rizika, nes jie priklauso nuo projektų

⁵² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas „Dėl Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos įgyvendinimo 2016–2018 metų veiksmų plano patvirtinimo“ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e76fdae00de811e6bae4eb98746971fa>

įgyvendinimo sėkmės ir jų užbaigimo laiku.

2.11. Techninė parama veiksmų programai administruoti

ES fondų investicijų veiksmų programos 11 prioritete yra numatytas vienas uždavinys ir keturi jo pasiekimą matuojantys rezultato rodikliai.

Lentelė 14. 11 prioriteto “Techninė parama veiksmų programai administruoti” konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis
11.1. „Užtikrinti efektyvų veiksmų programos administravimą“	Išlaidų, apmokamų taikant supaprastintus išlaidų apmokėjimo būdus ESF projektuose, dalis nuo visų apmokamų ESF projektų išlaidų
	Išlaidų, apmokamų taikant supaprastintus išlaidų apmokėjimo būdus ERPF projektuose, dalis nuo visų apmokamų ERPF projektų išlaidų
	Išlaidų, apmokamų taikant supaprastintus išlaidų apmokėjimo būdus SaF projektuose, dalis nuo visų apmokamų SaF projektų išlaidų
	ES fondus administruojančio personalo kaita

Visų rodiklių vertinimui turėtų būti atliekami tyrimai ir nustatomos reikšmės. Tačiau didžioji dauguma projektų dar nėra prasidėję, todėl tyrimai nebuvo atliekami ir nenustatyti rodiklių pokyčiai. Vertinant tik www.esinvesticijos.lt tinklalapyje skelbiamus supaprastintų tyrimus, galima matyti teigiamus pokyčius, nes atsiranda vis daugiau tokių tyrimų (šiuo metu 29 tyrimai). Atitinkamai tikėtina, kad bus tvirtinama vis daugiau projektų finansavimo sąlygų aprašų, kuriose bus numatyta apmokėti išlaidas taikant supaprastintus išlaidų apmokėjimo būdus. Tačiau šiuo metu apibendrinančių išvadų dėl tikėtino rodiklių pasiekimo daryti nėra galima.

Įgyvendinant 11 VP prioritetą, buvo parengta ir patvirtinta 1 priemonė, kuriai numatyta visa prioriteto įgyvendinimui skirta ES fondų lėšų dalis.

Lentelė 15. 11 prioriteto “Techninė parama veiksmų programai administruoti” priemonės ir finansavimo pasiskirstymas

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 5 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)
11.1.	Veiksmų programos administravimas Nr. 11.0.1-CPVA-V-201	187 543 198,00 Eur	100 %

Detalesnį 11 VP prioriteto vertinimą galima bus atlikti tik įsibėgėjus projektų įgyvendinimui, t. y. ne anksčiau kaip 2018 metais.

2.12. Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti.

ES fondų investicijų veiksmų programos 12 prioritete yra numatyti du uždaviniai ir keturi jų pasiekimą matuojantys rezultato rodikliai.

Lentelė 16. 12 prioriteto „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti“ konkretūs uždaviniai ir rezultato rodikliai

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis
12.1. „Užtikrinti informavimą apie ES fondų investicijas“	Dalis potencialių pareiškėjų, kuriuos tenkina turima informacija Dalis projektų vykdytojų, kuriems pakanka informacijos, kaip tinkamai įgyvendinti projektą Dalis gyventojų, teigiančių, kad ES investicijos padeda siekti teigiamų socialinių ir ekonominių pokyčių šalyje ir prisideda prie gyventojų gyvenimo kokybės gerinimo
12.2. „Užtikrinti ES fondų investicijų vertinimą“	Įgyvendintos rekomendacijos

Viešai prieinamos informacijos apie rodiklių pasiekimą šiuo metu nėra, todėl nėra galimybės detaliau vertinti šio prioriteto įgyvendinimo pažangą. 2015 m. ir 2016 m. vertinimo planų analizė rodo, kad tik dalis juose numatytų vertinimų buvo pradėta įgyvendinti, o iš 2015 m. vertinimo plane numatytų 12 vertinimų užbaigti yra tik 7 vertinimai: 3 vertinimai buvo inicijuoti Finansų ministerijos, o 4 Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Įgyvendinant šį prioritetą Finansų ministerija taip pat įgyvendino ES investicijų viešinimo kampaniją.

!	Atliktas ES fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo pažangos ir lėšų panaudojimo vertinimas atskleidė, kad, egzistuoja poreikis atlikti ES fondų investicijų veiksmų programos rodiklių tinkamumo vertinimą/peržiūrą, o taip pat įgyvendinančių agentūrų – ESFA ir LVPA – veiklos vertinimus.
----------	--

12 prioritetui įgyvendinti buvo suplanuotos ir patvirtintos dvi priemonės (žr. 17 lentelę).

Lentelė 17. 12 prioriteto „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti“ priemonės ir finansavimo pasiskirstymas

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 5 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)
12.1.	Informavimas apie veiksmų programą Nr. 12.0.1-CPVA-V-202	19 018 794,00 Eur	76,65 %
12.2.	ES investicijų vertinimas Nr. 12.0.2-CPVA-V-203	5 792 400,00 Eur	23,35 %

Šio finansavimo periodo pradžioje buvo parengta ES investicijų komunikacijos strategija, kurioje išskirtos pagrindinės problemos bei kryptys, kuriomis turi būti dirbama. Kiekvienai kryptiai numatyta atsakinga institucija, kuri savarankiškai vykdys informavimo veiklas konkrečiose srityse. Pirmosios iš institucijų gautos paraiškos, kuriose buvo numatytos informavimo veiklos, nebuvo kokybiškai parengtos. Todėl buvo pasitelkti išorės ekspertai, kurie dirbo individualiai su institucijų žmonėmis ir pateikė pasiūlymus, kaip galima būtų tobulinti parengtus dokumentus.

Reikia atkreipti dėmesį, kad šiuo metu iš priemonei „Informavimas apie veiksmų programą“ numatytų lėšų, yra paskirstyta 6 459 712,00 Eur, t. y. apie 34 proc. visų priemonei numatytų lėšų. Kadangi dalis lėšų turės būti skiriama įvairiems visuomenės nuomonės tyrimams, tikėtina, kad likusi dalis lėšų bus paskirstyta, kai informavimo veiklos bus baigiamos arba baigtos įgyvendinti. Tuomet galima bus atlikti išsamesnį vertinimą, kuriose srityse ir koks pokytis įvyko.

Svarbu paminėti, kad iki šiol ir nebuvo labai tikslinga pradėti aktyvias informavimo veiklas, nes dalis šių veiklų yra tiesiogiai susijusios su įgyvendinamais projektais ir jų rezultatais. Tačiau informavimas apie ES fondų investicijų teikiamas galimybes ir naudą taip pat turėtų būti viešinimo kampanijos dalis.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

2014–2020 m. ES fondų investicijų laikotarpio išskirtinis bruožas – didesnė orientacija į strateginį programavimą ir rezultatus, siekiant sutelkti lėšas ir pastangas svarbiausiems tikslams pasiekti. Esminiai tokio strateginio programavimo elementai yra ES fondų lėšų panaudojimas ES pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ tikslams siekti, Europos Komisijos nustatytų išankstinių sąlygų įgyvendinimas ir tinkamos rodiklių sistemos programos įgyvendinimo pažangai stebėti sukūrimas. Su strategija „Europa 2020“ susietų 11 tematinų tikslų rėmuose valstybės narės pačios turėjo nustatyti svarbiausius nacionalinius plėtros iššūkius, siekiamus pokyčius ir rodiklius jiems stebėti. Tačiau valstybėms narėms buvo palikta pačioms pasirinkti kokiais veiksmais jos sieks nustatytų pokyčių, todėl Veiksmų programoje nebuvo reikalaujama detalios intervencijų logikos ir aprašymų, o buvo apsiribota pavyzdinių veiklų sąrašu.

Pasirinkdamos investuoti ES fondų lėšas tam tikroje srityje, valstybės privalėjo užtikrinti tokių investicijų strateginį pagrįstumą ir reguliavimą, kuris leistų tas lėšas efektyviai panaudoti. Šios *ex ante* sąlygos reikalavo naujų strateginių dokumentų (pvz. Sumanios specializacijos strategijos) ir investicijų planų parengimo, tam tikrų nuostatų arba konkrečių veiksmų įtraukimo į esamus strateginius dokumentus (pvz. dėl lyčių skirtumų mažinimo aukštajame moksle), esamos infrastruktūros žemėlapių parengimo (pvz. IRT srityje) arba efektyviai veikiančio reguliavimo (pvz. efektyvi tiekiamo vandens kainodara). *Ex post* sąlygos, nuo kurių priklauso papildomų lėšų skyrimas, atsižvelgiant į veiklos rezultatus yra tiesiogiai susijusios su veiksmų programų veiklos rezultatų planais ir pasiektų rezultatų peržiūra 2019 metais. Valstybėms, iki 2018 m. pabaigos pasiekusioms veiklos rezultatų peržiūros plano orientyrų, atsiras galimybė paskirstyti 6 proc. veiklos lėšų rezervą Komisijos nurodytiems prioritetams. Šiame kontekste didelę reikšmę turi tinkamas rodiklių planavimas, ataskaitų rengimas bei stebėsenos ir vertinimo vykdymas.

Lietuvoje pagrindinis vidutinės trukmės strateginis dokumentas, kuriame buvo nustatyti nacionaliniai plėtros tikslai siekiant gyvendinti valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“ yra Nacionalinės pažangos programa. Ši programa atspindi pagrindines strategijos „Europa 2020“, Nacionalinės reformų darbotvarkės, kitų ES, regioninių ir nacionalinių strateginių dokumentų nuostatas, o jos tikslams ir uždaviniams pasiekti planuojama naudoti 2014–2020 m. ES fondų investicijas. Todėl rengiant ES fondų programavimo dokumentus – Partnerystės sutartį ir Veiksmų programas – didžiąja dalimi buvo remtasi Nacionalinės pažangos programa, 2014 m. ES Tarybos rekomendacijomis Lietuvai ir EK tarnybų pozicija dėl finansavimo prioritetų. Vertinimo metu atlikta Partnerystės sutartyje identifikuotų iššūkių analizė parodė, kad nors Lietuva padarė ženkliai pažangą, įgyvendindama strategijos „Europa 2020“ nacionalinius siekius, dauguma veiksmų programos rengimo metu nustatytų plėtros iššūkių išlieka aktualūs. Kita vertus, besikeičianti šalies ir tarptautinė ekonominė situacija ir vykdomos reformos išryškina naujus iššūkius, reikalaujančius konkrečių veiksmų, norint išspręsti jų keliamas problemas. Tokie svarbiausi nauji iššūkiai yra darbingo amžiaus gyventojų mažėjimo ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemos; prasti sveikatos priežiūros sistemos rezultatai; žemas našumas ir lėtas naujų technologijų diegimo procesas, inovacijų politikos koordinavimo stoka, žemas privačių investicijų lygmuo; socialinio dialogo trūkumas. Taip pat, siekiant ilgalaikių Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2030“ tikslų, kaip prioritetinės veiklos sritys 2015–2016 m. buvo išskirtos ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo modernizavimas, aukštojo mokslo kokybės didinimas, valstybės tarnybos modernizavimas, didesnių paskatų dirbti ir įdarbinti sukūrimą ir aktyvesnis socialinių paslaugų perdavimas bendruomenėms ir nevyriausybinėms organizacijoms.

Atsižvelgiant į šiuos naujai kylančius iššūkius keitėsi ir ES fondų investicijų veiksmų programos konkrečių uždavinių aktualumas (žr. 2 priedą).

2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos prioritetų ir konkrečių užduočių įgyvendinimo ir lėšų panaudojimo vertinimas parodė, kad 2016 m. birželį beveik visi ES fondų asignavimai buvo suplanuoti Veiksmų programos prioritetų priemonėms įgyvendinti, tačiau nemaža dalis šių priemonių yra dokumentų – projektų finansavimo sąlygų aprašų, valstybės projektų sąrašų ir kvietimų teikti paraiškas – rengimo etape. Nepaisant šio fakto, dalis ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių įgyvendinimo pažangą matuojančių rezultato rodiklių pagerėjo arba net viršijo 2023 m. siektiną reikšmę. Viena vertus, tai rodo, kad pasirinktų rodiklių reikšmių pasikeitimui įtakos turi 2007–2013 m. laikotarpio intervencijos, kurių poveikis pasireiškė pasibaigus projektų įgyvendinimui, o taip pat reguliacinės priemonės bei kiti išorės veiksniai, pavyzdžiui ekonomikos augimas, gyventojų skaičiaus pasikeitimai ar net oro sąlygos. Kita vertus, siektinos rodiklių reikšmės yra planuojamos neambicingai ir neproporcingai numatomoms investicijoms taip apsidraudžiant nuo jų nepasiekimo. Visgi ERPF rodikliai, matuojantys pažangą nacionaliniu arba sektoriaus mastu tik iš dalies atspindi ES fondų investicijų daroma įtaką – pasibaigus programavimo laikotarpiui, tiksliam poveikiui nustatyti turės būti atliekami vertinimai.

Vertinimo metu analizuota informacija parodė, kad užsitęsusio pasirengimo įgyvendinimui priežastys yra strateginių dokumentų ir/arba jų kokybės stoka, glaudaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo poreikis arba aiškios intervencijų logikos ar įgyvendinimo modelių trūkumas. Naujų strateginių dokumentų rengimas arba esamų tobulinimas, papildant juos naujomis nuostatomis, buvo susijęs tiek su EK nustatytų išankstinių sąlygų įgyvendinimu, tiek su valstybės projektų planavimo procesu, kai jis vyksta „iš apačios“, t. y. atsiradus poreikiui įgyvendinti tam tikrą projektą strateginis dokumentas papildomas atitinkama nuostata. Tinkamų strateginių dokumentų nebuvimas iš dalies lėmė, kad informacinės visuomenės plėtros, transporto, sveikatos priežiūros ir švietimo ir mokslo srityse didžiosios dalies priemonių įgyvendinimo pradžia vėluoja. Integruotų plėtros strategijų rengimas ir atnaujinimas sulėtino ir integruotų teritorinių investicijų būdu įgyvendinamų VRM kuruojamų 7 VP prioriteto priemonių įgyvendinimą. Savo ruožtu glaudaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo poreikis atidėjo arba sulėtino VP prioritetų įgyvendinimo pradžia tose srityse, kur persidengia keletas institucijų veiklos sritys, pavyzdžiui, mokslo ir verslo bendradarbiavimas (ŠMM ir ŪM) ar darbuotojų mokymas (ŪM, ŠMM, SADM).

Pastebima, kad didžiausia įgyvendinimo ir lėšų panaudojimo pažanga yra tose srityse, kuriose įgyvendinamos jau tradicinėmis tapusios intervencijos, finansuotos ir ankstesniais ES fondų lėšų programavimo laikotarpiais, pavyzdžiui, finansinės priemonės verslo pradžiai, pramonės įmonių gamybos modernizavimas, daugiabučių namų atnaujinimas, bedarbių integracijos į darbo rinką ir neįgaliųjų profesinės rehabilitacijos projektai. Sklandų šių priemonių įgyvendinimą nulemia aiški intervencijos logika bei institucijų ir projektų vykdytojų turimi gebėjimai ir patirtis. Tačiau dėl naujai kylančių iššūkių gali tekti peržiūrėti dalį įprastų priemonių. Viena iš tokių sričių, reikalaujanti išsamios analizės yra Lietuvos darbo biržos vaidmuo ir vykdomi projektai mažėjančio gyventojų skaičiaus ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo kontekste. Vykstant diskusijai dėl naujo socialinio modelio ir lankstesnių darbo santykių darbuotojams ypač svarbi tampa kvalifikacijos keitimo ir mokymosi galimybių prieinamumas. Tačiau šiuo metu dėl naujo įgyvendinimo modelio („kompetencijų vaučeriu“) rengimo, darbuotojų dalyvavimo ES fondų lėšomis finansuojamuose mokymuose apsiriboja „Žmogiškieji ištekliai Invest LT+“ priemone, skirta užsienio investuotojų, investuojančių Lietuvos teritorijoje į gamybą ir paslaugas, darbuotojų mokymui ir kvalifikacijos tobulinimui.

Pagal veiksmų programos prioritetus suplanuotos priemonės didžiaja dalimi atspindi tiek Partnerystės sutartyje, tiek NPP įvardytus plėtros poreikius, o taip pat iššūkius, kurie 2015-2016 m. tapo ypač svarbūs. Tačiau ne visos suplanuotos intervencijos yra pagrįstos ar tinkamai suplanuotos. Daugiausiai abejonių kyla dėl planuojamų investicijų į valstybinę MTEP, studijų ir profesinio mokymo infrastruktūrą, kurios kūrimas ir plėtra buvo finansuojamas ir ankstesniais laikotarpiais, nes vien tik infrastruktūra nesukuria laukiamo efekto nustatytiems MTEP, studijų kokybės ar mokymosi visą gyvenimą rodikliams. Tokios investicijos nėra tvarios, nes pasibaigus finansavimui, bet neišnaudojat sukurtos infrastruktūros potencialo, jos išlaikymas taps finansine našta valstybės biudžetui ir infrastruktūros valdytojams. Mažėjant gyventojų skaičiui šalyje būtina tinkamai planuoti ir investicijas į vandens tiekimo ir nuotekų valymo infrastruktūrą, daugiau lėšų nukreipiant į esamos infrastruktūros modernizavimą, o ne naujos kūrimą. Galiausiai, pirmieji projektų paraiškų konkursai parodė, kad ne visada egzistuoja paklausa siūlomas finansavimui arba sąlygos nėra patrauklios pareiškėjams. Todėl finansuojami visi projektų atrankos kriterijus atitinkantys projektai, o tai kelia abejonių dėl efektyvaus ES fondų investicijų panaudojimo.

Užsitęsęs priemonių planavimo ir dokumentų rengimo procesas gali turėti neigiamos įtakos veiklos rezultatų peržiūros plane nustatytų rodiklių reikšmių pasiekimui. Šiuo metu daugiausiai rizikos nepasiekti suplanuotų tarpinių veiklos rezultatų priežiūros plano rodiklių yra 2 prioritete, taip pat 5 prioriteto komunalinių atliekų tvarkymo srityje, 8 prioriteto sveikatos priežiūros infrastruktūros priemonėms, taip pat 10 prioritete. Tad turėtų būti vykdoma šių sričių ir atskirų intervencijų stebėseną, norint užtikrinti efektyvų ir rezultatyvų lėšų panaudojimą, suteikiantį galimybę pasinaudoti veiklos rezervo lėšomis.

Atsižvelgdami į atlikto vertinimo rezultatus, teikiame šias rekomendacijas.

Lentelė 18. Vertinimo rekomendacijos

Nr.	Problema/rizika	Veiksmų programos priemonė/prioritetas	Rekomendacija	Už priemonės įgyvendinimą atsakinga institucija
1.	Nepagrįstas valstybės investicijų į infrastruktūros kūrimą ir plėtrą poreikis kelia riziką investicijų finansiniam tvarumui ir su infrastruktūra susijusių veiklos rodiklių reikšmių pasiekimui.	„Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros plėtra ir integracija į europines infrastruktūras Nr. 01.1.1-CPVA-V-701“	Atlikti detalią pagal priemonę planuojamų veiklų intervencijų logikos analizę, įvertinti investicijų tvarumą ir sukurtos infrastruktūros išlaikymo kaštus pasibaigus projektų įgyvendinimui.	LR švietimo ir mokslo ministerija
		„SmartParkas LT Nr. 01.2.1-LVPA-V-830“	Užtikrinti, kad būtų pateiktas tokių investicijų poreikio pagrindimas ir planuojamos sukurti infrastruktūros valdymo modelis (įskaitant infrastruktūros išlaikymą ir atnaujinimą po projektų pabaigos).	LR ūkio ministerija
		„Inkubatoriai LT+ Nr. 03.1.1-LVPA-K-839“	Užtikrinti, kad būtų pateiktas tokių investicijų poreikio pagrindimas ir planuojamos sukurti infrastruktūros valdymo modelis (įskaitant infrastruktūros išlaikymą ir atnaujinimą po projektų pabaigos). Trūkstant intervencijos pagrindimo lėšas perskirstyti verslumo skatinimo priemonėms.	LR ūkio ministerija
		„Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra, įmonių valdymo tobulinimas Nr. 05.3.2-APVA-R-014“	Atsižvelgiant į esamos infrastruktūros žemėlapi ir gyventojų skaičiaus pokyčius, naujos infrastruktūros tiesimą planuoti tik ten, kurs investicijos bus finansiškai tvarios. Daugiau lėšų nukreipti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų	LR aplinkos ministerija

			modernizavimui.	
		„Studijų aplinkos ir infrastruktūros koncentravimas, tobulinimas ir informacinių sistemų plėtra Nr.09.1.1-CPVA-V-720“	Atlikti išsamią analizę dėl studijų kokybės gerinimo, optimizuojant aukštojo mokslo institucijų tinklą. Į studijų infrastruktūra investuoti tik tada, kai yra įrodymai, kad tokios investicijos leis pasiekti aiškų kokybinį pokytį. Svarstyti galimybes perskirstyti ERPF lėšas, daugiau finansavimo numatant į ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo kokybės didinimą nukreiptoms priemonėms.	LR švietimo ministerija
		„Profesinio mokymo infrastruktūros plėtra Nr. 09.1.2-CPVA-V-722“	Įvertinti planuojamų investicijų į profesinio mokymo infrastruktūrą tvarumą ir infrastruktūros išlaikymo kaštus po projektų pabaigos. Svarstyti galimybes perskirstyti ERPF lėšas, daugiau finansavimo numatant į ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo kokybės didinimą nukreiptoms priemonėms.	LR švietimo ministerija
		„Sektorinių praktinio mokymo centrų plėtra Nr. 09.1.2-CPVA-V-721“	Įvertinti planuojamų investicijų į sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūrą tvarumą ir infrastruktūros išlaikymo kaštus po projektų pabaigos. Svarstyti galimybes perskirstyti ERPF lėšas, daugiau finansavimo numatant į ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo kokybės didinimą nukreiptoms priemonėms.	LR švietimo ministerija
2.	Maža finansavimo paklausa paskelbtose projektų paraiškų konkursuose kelia riziką lėšų	„Intelektas. Bendri mokslo–verslo projektai Nr. 01.2.1-LVPA-K-828“	Keisti intervencijos įgyvendinimo mechanizmą, sukuriant pakopinę finansavimo paskirstymo sistemą.	LR ūkio ministerija

panaudojimo efektyvumui		Tokia pakopinė sistema turėtų užtikrinti, kad pirmoje pakopoje nedidelės apimties finansavimas būtų greitai ir aiškiais sąlygomis prieinamas verslui – tai sudarytų prielaidas padidinti ES fondų investicijų paklausą ir pritraukti platų pareiškėjų ratą. Sudėtingesnės finansavimo sąlygos ir aukštesni reikalavimai projektams kartu su didesnės apimties finansavimu ir finansinės inžinerijos priemonėmis būtų taikomi projektams kitose pakopose.	
	„Inoklaster LT Nr. 01.2.1-LVPA-K-833“	Atlikti detalią priemonių intervencijos logikos ir finansavimo paklausos analizę. Esant mažai finansavimo paklausai, mažinti priemonei numatyti finansavimą.	
	„Auditas pramonei LT Nr. 04.2.1-LVPA-K-804“	Atlikti detalią priemonių intervencijos logikos ir finansavimo paklausos analizę. Esant mažai finansavimo paklausai, mažinti priemonei numatyti finansavimą.	
	„Prioritetinių turizmo plėtros regionų e-rinkodara Nr. 05.4.1-LVPA-K-808“	Keisti intervencijos įgyvendinimo modelį, pereinant nuo konkursinio finansavimo prie planavimo, skatinant prioritetinėse turizmo regionuose esančių institucijų, organizacijų ir bendruomenių	

			bendradarbiavimą (t.y. į valstybės projektų planą įtraukiant tik tuos projektus, kurie apjungia platų partnerių ratą).	
3.	Ilgas nacionalinių strateginių ir reguliacinių dokumentų ir priemonių dokumentacijos (PFSA ir valstybės projektų sąrašų ar kvietimų) rengimas ir delsimas pradėti projektų įgyvendinimą kelia riziką, kad nebus pasiekti veiksmų programos veiklos rezultato peržiūros plane numatytų rodiklių tarpinės reikšmės 2018 m. arba įgyvendinimo žingsnių reikšmės	2 prioriteto priemonė „Pažangių elektroninių paslaugų kūrimas Nr. 02.3.1-CPVA-V-529	Užtikrinti reglamentavimo, būtino el. paslaugų kūrimo finansavimui ir valstybės projektų, finansuotinių pagal šia priemonę, sąrašo parengimą. Valstybės projektų inicijavimą ir rengimą patikėti projektų biurui, kuris būtų atsakingas už nustatytų rezultatų pasiekimą.	LR susisiekimo ministerija
		5 prioritetas „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“	Paspartinti finansiškai stambios komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai skirtos priemonės įgyvendinimo pradžia, siekiant užtikrinti reikiamą deklaruotinių lėšų apimtį tarpinei 2018 m. reikšmei pasiekti.	LR aplinkos ministerija
		8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ sveikatos priežiūros paslaugų teikimo infrastruktūros gerinimui skirtos priemonės	Užtikrinti, kad priemonių, skirtų sveikatos priežiūros paslaugų teikimo infrastruktūros plėtrai, įgyvendinimo pradžia atitiktų priemonių įgyvendinimo plane nustatytus terminus. Parengti pagrindimą dėl nepasiektų veiklos rezultatų peržiūros plano rodiklių tarpinių reikšmių ir įvertinti galimybę inicijuoti plano keitimą. Atsisakyti smulkių priemonių, kurių finansavimas nesiekia 2 mln. eurų –	LR sveikatos apsaugos ministerija

			<p>jų apjungimas į finansiškai stambesnes priemones galėtų paspartinti priemonių įgyvendinimą. Įvertinti galimybę perkelti investicijoms į infrastruktūrą numatytas lėšas į „minkštąsias“ priemones ir finansuoti einamąją sveikatos priežiūros įstaigų veiklą (pvz. išplečiant prevencinių programų apimtį, aktyviai skatinant gyventojus dalyvauti prevencinėse programose).</p>	
		10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“	<p>Pradėti finansiškai stambių priemonių, nukreiptų į paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimą, kurių dokumentacija jau yra parengta įgyvendinimą. Skatinti kitas institucijas formuoti už projektų parengimą ir įgyvendinimą atsakingus projektų biurus ir aktyviau naudotis galimybe naudoti ES investicijas nacionalinių reformų ir institucijų veiklos gerinimo iniciatyvoms. Neatsiradus finansavimo paklausos šioje srityje, lėšas perkelti 8 ir 9 prioriteto priemonėms.</p>	LR vidaus reikalų ministerija
4.	Įgyvendinamos priemonės, nukreiptos tik į bedarbių ir kitų tikslinių grupių integraciją į darbo rinką neatitinka didėjančio kvalifikuotų darbuotojų trūkumo ir įteisinto lankstesnių darbo	<p>„Bedarbių integracija į darbo rinką Nr. 07.3.1-ESFA-V-401“ „Neįgaliųjų profesinė reabilitacija Nr. 07.3.1-ESFA-V-402“ „Parama darbui Nr. 07.3.1.-IVG-T-410“ „Jaunimo užimtumo didinimas“</p>	<p>Įvertinti Lietuvos darbo biržos, įgyvendinančios ADRP priemones, vaidmenį lanksčių darbo santykių sistemos kontekste ir galimybes prisidėti prie darbuotojų mobilumo darbo rinkoje didinimo.</p>	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija LR ūkio ministerija

	santykių reguliavimo iššūkių, kurie reikalauja darbuotojų mobilumo darbo rinkoje ir didesnio mokymo ir kvalifikacijos keitimo paslaugų prieinamumo darbuotojams.	„Pameistrystė Nr. 09.4.3-ESFA-K-827“ „Kompetencijos LT Nr. 09.4.3-ESFA-K-814“ „Kompetencijų vaučeris Nr. 09.4.3-IVG-T-813“ „Akademija LT Nr. 09.4.3-ESFA-V-831“ „Inomokymai Nr. 09.4.3-ESFA-K-840“ „Žmogiškųjų išteklių stebėsenos, prognozavimo ir plėtros mechanizmai Nr. 09.43-ESFA-V-834“	Atlikti giluminį priemonių, skirtų žmogiškųjų išteklių potencialo didinimui, intervencijos logikos, tinkamumo ir pakankamumo vertinimą. Užtikrinti, kad būtų laiku parengta į žmogiškųjų išteklių potencialo didinimą ir darbuotojų mokymą nukreiptos priemonių įgyvendinimui reikalinga dokumentacija.	
5.	Planuojamos įgyvendinti/pradėtos įgyvendinti priemonės arba jų įgyvendinimo mechanizmas, nors ir atitinka nustatyta investicijų poreikį, nėra efektyvūs, siekiant numatyto pokyčio. Jų pažanga nulemta praeityje įgyvendintų analogiškų intervencijų.	„Regio Invest LT+ Nr. 03.3.1-LVPA-K-803“	Perorientuoti investicijas į priemones, kuriomis ESIF lėšomis būtų bandoma pašalinti rinkos neveikimą skolinimo MVĮ rinkoje. Svarstant galimybes pratęsti tokio ar panašaus pobūdžio intervencijas, būtų svarbu sutelkti jas siaurai geografiškai ir stengtis pasiekti kuo daugiau įmonių: sumažinti pagalbos intensyvumą, nustatyti lubas negrąžintinai subsidijai ir derinti ją su kitomis finansinėmis priemonėmis.	LR ūkio ministerija
		8.3.1. ir 8.4.1 investiciniai prioritetai	Deleguoti intervencijų, nukreiptų į perėjimą nuo institucinių prie NVO teikiamų socialinės integracijos paslaugų, įgyvendinimą agentūrai (pvz. ESFA), suteikiant jai politikos įgyvendinimo agentūros vaidmenį. Agentūrai rekomenduojama sukurti pakopinio finansavimo sistemą, kuri užtikrintų, kad pirmoje pakopoje nedidelės apimties finansavimas būtų greitai ir aiškiais sąlygomis	LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija

			<p>prieinamas organizacijoms – tai sudarytų prielaidas padidinti ES fondų investicijų paklausą ir pritraukti platų pareiškėjų ratą. Sudėtingesnės finansavimo sąlygos ir aukštesni reikalavimai projektams kartu su didesnės apimties finansavimu būtų taikomi projektams kitose pakopose.</p> <p>Įgijus darbo su NVO patirties, sėkmingai pirmųjų pakopų projektus įgyvendinusioms organizacijoms sudaryti galimybes toliau dalyvauti agentūros sukurtoje finansavimo paskirstymo sistemoje.</p>	
6.	<p>Dalis ERPF lėšomis finansuojamų konkrečių uždavinių įgyvendinimo pažangą matuojančių rezultato rodiklių pagerėjo arba net viršijo 2023 m. siektiną reikšmę dar neprasidėjus intervencijų įgyvendinimui. Viena vertus, tai rodo, kad rodiklių reikšmių pasikeitimui įtakos išorės veiksniai, kita vertus, siektinos rodiklių reikšmės buvo planuotos neambicingai ir neproporcingai numatomoms investicijoms arba neturint naujausios informacijos apie rodiklių reikšmes.</p>	Žr. 3 priedą	<p>Siūloma atlikti rodiklių peržiūrą ir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) atnaujinti tinkamų ir specifinių rodiklių reikšmes, atsižvelgiant į aktualesnius duomenis ir pasikeitusias skaičiavimo metodikas; 2) atlikti detalią analizę ir tikslinti rodiklius, kad jie geriau atspindėtų planuojamas intervencijas; 3) svarstyti investicijų perkėlimą iš sričių, kur siektina rodiklio reikšmė viršyta, o poreikio aktualumas sumažėjęs į kitas aktualesnes sritis. <p>Detaliau žr. 3 priedą.</p>	LR finansų ministerija

1 PRIEDAS. 2014–2020 M. ES FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGA⁵³

Lentelė 19. 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 1 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
1.1.1.	Kompetencijos centrų plėtra Nr. 01.1.1-CPVA-K-716	8688600.00	1.36%	Ne	Ne
	Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros plėtra ir integracija į europines infrastruktūras Nr. 01.1.1-CPVA-V-701	187999328.00	29.46%	Ne	Taip
1.2.1.	Technoinvestas Nr. 01.2.1-FM-F-816	17600000.00	2.76%	Taip	Taip
	Ikiprekybiniai pirkimai LT Nr. 01.2.1-LVPA-V-835	29360732.00	4.60%	Ne	Ne
	InoConnect Nr. 01.2.1-LVPA-T-844	1448100.00	0.23%	Ne	Ne
	Inogeb LT Nr. 01.2.1-LVPA-V-842	8688601.00	1.36%	Taip	Taip
	Inoklaster LT Nr. 01.2.1-LVPA-K-833	26065802.00	4.08%	Taip	Taip
	Inopatentas Nr. 01.2.1-MITA-T-845	3041010.00	0.48%	Ne	Ne
	Inovaciniai čekiai Nr. 01.2.1-MITA-K-824	10136700.00	1.59%	Ne (suderintas)	Ne
	Intelektas. Bendri mokslų-verslo projektai Nr. 01.2.1-	139017609.00	21.78%	Taip	Taip

⁵³ Priede pateikiami duomenys apie finansavimo pasiskirstymą ir veiksmų programos priemonių parengtumo įgyvendinti būklę 2016-08-11 remiantis oficialaus 2014–2020 m. ES fondų investicijų tinklapio ir LR finansų ministerijos pateikiama informacija.

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 1 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	LVPA-K-828				
	Smartinvest LT Nr. 01.2.1-LVPA-V-822	5792400.00	0.91%	Taip	Taip
	Smartinvest LT+ Nr. 01.2.1-LVPA-K-823	28962002.00	4.54%	Taip	Taip
	SmartParkas LT Nr. 01.2.1-LVPA-V-830	13032901.00	2.04%	Taip	Ne
1.2.2.	Kompetencijos centrų ir inovacijų ir technologijų perdavimo centrų veiklos skatinimas Nr. 01.2.2-CPVA-K-703	26065802.00	4.08%	Ne	Ne
	MTEP rezultatų komercinimo ir tarptautiškumo skatinimas Nr. 01.2.2-MITA-K-702	13032901.00	2.04%	Ne	Ne
	Nepriklausomi MTEP projektai Nr. 01.2.2-CPVA-K-738	35917520.00	5.63%	Ne	Ne
	Tiksliniai moksliniai tyrimai sumanios specializacijos srityje Nr. 01.2.2-LMT-K-718	44891103.00	7.03%	Ne	Ne
	Bendri mokslo-verslo projektai Nr. 01.2.2-LVPA-K-717	35917520.00	5.63%	Ne	Ne

Lentelė 20. 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 2 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
2.1.1.	Naujos kartos prieigos plėtra Nr. 02.1.1-CPVA-V-521	97750.00	0.04%	Ne (suderintas)	Ne

2.1.2.	IRT infrastruktūros optimizavimas ir sauga Nr. 02.1.2-CPVA-V-522	12561315.00	5.48%	Ne	Ne
2.2.1.	Atvirų duomenų sąveikumas ir optimizavimas Nr. 02.2.1-CPVA-V-523	7114771.00	3.10%	Ne	Ne
2.2.2.	Gyventojų skatinimas išmaniai naudotis internetu atnaujintoje viešosios interneto prieigos infrastruktūroje Nr. 02.2.2-CPVA-V-524	17547023.00	7.65%	Ne	Ne
2.3.1.	Elektroninės sveikatos paslaugos Nr. 02.3.1-CPVA-V-525	24012860.00	10.47%	Ne	Ne
	Intelektinės transporto paslaugos ir taikomieji sprendimai Nr. 02.3.1-CPVA-V-528	15060240.00	6.57%	Ne	Ne
	IRT infrastruktūros optimizavimas ir sauga Nr. 02.3.1-CPVA-V-530	49235403.00	21.46%	Ne	Ne
	Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida Nr. 02.3.1-CPVA-V-526	28093142.00	12.25%	Ne	Ne
	Lietuvių kalba informacinėse technologijose Nr. 02.3.1-CPVA-V-527	12164040.00	5.30%	Ne	Ne
	Pažangių elektroninių paslaugų kūrimas Nr. 02.3.1-CPVA-V-529	35198335.00	15.34%	Taip	Taip

Lentelė 21. 3 prioriteto „Smulgiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 3 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
3.1.1.	Dalinis palūkanų kompensavimas Nr. 03.1.1-IVG-T-809	8688601	1.74%	Taip	Ne
	Verslo konsultantas LT Nr. 03.1.1-IVG-T-819	11584801	2.32%	Taip	Taip
	Verslumas FP Nr. 03.1.1-FM-F-817	103280000	20.67%	Taip	Taip
	Verslumas LT Nr. 03.1.1-LVPA-V-	2896200	0.58%	Taip	Taip

	815				
	Inkubatoriai LT+ Nr. 03.1.1-LVPA-K-839	14481001	2.90%	Ne	Ne
3.2.1.	Expo konsultantas LT Nr. 03.2.1-IVG-T-825	11584801	2.32%	Ne	Ne
	Expo sertifikatas LT Nr. 03.2.1-LVPA-K-802	1540509	0.31%	Taip	Taip
	Naujos galimybės LT Nr. 03.2.1-LVPA-K-801	28962002	5.80%	Ne	Taip
	Tarptautiškumas LT Nr. 03.2.1-LVPA-V-826	2896200	0.58%	Taip	Ne
	Verslo klasteris LT Nr. 03.2.1-LVPA-K-807	13032901	2.61%	Taip	Taip
3.3.1.	Dalinis palūkanų kompensavimas Nr. 03.3.1-IVG-T-810	8688601	1.74%	Taip	Ne
	Dizainas LT Nr. 03.3.1-LVPA-K-838	5792400	1.16%	Ne	Ne
	DPT pramonei LT+ Nr. 03.3.1-LVPA-K-841	52421223	10.49%	Taip	Taip
	E-verslas LT Nr. 03.3.1-LVPA-K-806	14481001	2.90%	Taip	Taip
	Invest FP Nr. 03.3.1-FM-F-818	58720000	11.75%	Taip	Taip
	Procesas LT Nr. 03.3.1-LVPA-K-820	8688601	1.74%	Taip	Taip
	Regio Invest LT+ Nr. 03.3.1-LVPA-K-803	86886006	17.39%	Taip	Taip
3.3.2.	Eco konsultantas LT Nr. 03.3.2-IVG-T-829	1448100	0.29%	Ne	Ne
	Eco-inovacijos LT Nr. 03.3.2-LVPA-K-832	4344300	0.87%	Taip	Taip
	Eco-inovacijos LT+ Nr. 03.3.2-LVPA-K-837	86886005	17.39%	Taip	Taip

Lentelė 22. 4 prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 3 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/ paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
4.1.1.	Didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimas Vilniaus ir Kauno miestuose Nr. 04.1.1-LVPA-V-108	233000000	25.60%	Ne	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 3 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/ paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	Iškastinį kurą naudojančių katilinių modernizavimas Nr. 04.1.1-LVPA-K-109	15000000	1.65%	Ne	Ne
	Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas	12000000		Ne	Ne
	Katilų keitimas namų ūkiuose	Nėra informacijos	Nėra informacijos	Ne	Ne
4.2.1.	Atsinaujinantys energijos ištekčiai pramonei LT+ Nr. 04.2.1-LVPA-K-836	13609095	1.50%	Ne	Ne
	Auditas pramonei LT Nr. 04.2.1-LVPA-K-804	7240500	0.80%	Taip	Taip
	Dalinis palūkanų kompensavimas Nr. 04.2.1-IVG-T-811	4344300	0.48%	Taip	Taip
4.3.1.	Daugiabučių namų atnaujinimas Nr. 04.3.1-FM-F-001	280931418	30.86%	Taip	Taip
	Daugiabučių namų ir savivaldybių viešųjų pastatų modernizavimo skatinimas Nr. 04.3.1-APVA-V-003	8688600	0.95%	Taip	Taip
	Energijos vartojimo efektyvumo didinimas viešojoje infrastruktūroje Nr. 04.3.1-FM-F-105	79645505	8.75%	Taip	Taip
	Savivaldybių viešųjų pastatų atnaujinimas Nr. 04.3.1-FM-F-002	50337274	5.53%	Ne	Ne
	Valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų atnaujinimas Nr. 04.3.1-VIPA-V-101	28962001	3.18%	Taip	Ne
4.3.2.	Šilumos tiekimo tinklų modernizavimas ir plėtra Nr. 04.3.2-LVPA-K-102	69508804	7.64%	Taip	Taip
4.4.1.	Elektros skirstomųjų tinklų modernizavimas ir plėtra Nr. 04.4.1-LVPA-V-106	20273.4	0.00%	Taip	Taip
	Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas Nr. 04.1.1-LVPA-V-110	12000000	1.32%	Ne	Ne
4.5.1.	Darnaus judumo priemonių diegimas Nr. 04.5.1-TID-R-514	29541242	3.25%	Ne	Ne
	Darnaus judumo sistemų kūrimas Nr. 04.5.1-TID-V-513	1448100	0.16%	Taip	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų 3 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	Elektromobilių įkrovimo priegų tinklo kūrimas Nr. 04.5.1-TID-V-515	2896200	0.32%	Ne	Ne
	Miesto viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas Nr. 04.5.1-TID-V-517	28962002	3.18%	Ne	Ne
	Pėsčiųjų ir dviračių takų rekonstrukcija ir plėtra Nr. 04.5.1-TID-R-516	8688601	0.95%	Taip	Ne
	Viešojo transporto paslaugų prieinamumo didinimas Nr. 04.5.1-TID-K-519	868860	0.10%	Ne	Ne
	Vietinio susisiekimo viešojo transporto priemonių parko atnaujinimas Nr. 04.5.1-TID-R-518	14481000	1.59%	Ne	Ne

Lentelė 23. 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 5 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
5.1.1.	Aplinkos monitoringo ir kontrolės stiprinimas Nr. 05.1.1-APVA-V-004	16 797 961	2,01%	Taip	Ne
	Gyventojų perspėjimo apie pavojus ir gelbėjimo sistemų tobulinimas ir plėtra Nr. 05.1.1-CPVA-V-901	3 820 169	0,46%	Taip	Taip
5.2.1.	Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Nr. 05.2.1-APVA-R-008	70 000 000	8,36%	Taip	Ne
	Komunalinių atliekų paruošimo perdirbti pajėgumų plėtra Nr. 05.2.1-	12 741 195	1,52%	Ne	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 5 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraišką
	APVA-K-009				
	Atliekų tvarkymo sistemos valdymas Nr. 05.2.1-APVA-V-010	8 489 111	1,01%	Taip	Taip
5.3.1.	Vandens išteklių valdymas ir apsauga Nr. 05.3.1-APVA-V-011	13 322 521	1,59%	Ne	Ne
	Vandens telkinių būklės gerinimas Nr. 05.3.1-APVA-V-012	22 011 121	2,63%	Ne	Ne
5.3.2.	Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio gerinimas Nr. 05.3.2-APVA-V-013	115075327	13,74%	Taip	Taip
	Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra, įmonių valdymo tobulinimas Nr. 05.3.2-APVA-R-014	150000000	17,90%	Taip	Ne
	Vandentvarkos fondas Nr. 05.3.2-FM-F-015	70 000 000	8,36%	Ne	Ne
5.4.1.	Saugomų teritorijų ir valstybinės reikšmės parkų tvarkymas, pritaikymas lankymui Nr. 05.4.1-APVA-V-016	45 577 562	5,44%	Ne	Ne
	Visuomenės informavimas apie aplinką ir aplinkosauginių–rekreacinių objektų tvarkymas Nr. 05.4.1-APVA-V-017	22 155 932	2,64%	Taip	Taip
	Aktualizuoti kultūros paveldo objektus Nr. 05.4.1-CPVA-V-301	40 536 056	4,84%	Taip	Taip
	Aktualizuoti savivaldybių kultūros paveldo objektus Nr. 05.4.1-CPVA-R-302	17 370 037	2,07%	Taip	Ne
	Aktualizuoti viešąjį ir privatų kultūros paveldą Nr. 05.4.1-CPVA-K-303	23 733 079	2,83%	Ne	Ne
	Viešojo ir privataus kultūros paveldo pritaikymas visuomenės poreikiams Nr. 05.4.1-FM-F-307	5 211 011	0,62%	Ne	Ne
	Prioritetinių turizmo plėtros regionų rinkodara Nr. 05.4.1-LVPA-K-808	20 549 021	2,45%	Taip	Taip
	Nacionalinių turizmo maršrutų, trasų ir produktų rinkodara bei turizmo ženklavimo infrastruktūros plėtra Nr.	8 688 601	1,04%	Taip	Taip

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 5 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	05.4.1-LVPA-V-812				
	Savivaldybės jungiančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų informacinės infrastruktūros plėtra Nr. 05.4.1-LVPA-R-821	5 792 400	0,69%	Taip	Ne
5.5.1.	Pajūrio juostos tvarkymas Nr. 05.1.1-APVA-V-005	6 371 640	0,76%	Taip	Taip
	Potvynių rizikos valdymas Nr. 05.1.1-APVA-V-006	9 267 841	1,11%	Ne	Ne
	Paviršinių nuotekų sistemų tvarkymas Nr. 05.1.1-APVA-R-007	72 405 005	8,64%	Taip	Taip
	Biologinės įvairovės apsauga Nr. 05.5.1-APVA-V-018	28 382 762	3,39%	Taip	Taip
	Kraštovaizdžio apsauga Nr. 05.5.1-APVA-R-019	22 300 741	2,66%	Taip	Ne
5.6.1.	Užterštų teritorijų tvarkymas Nr. 05.6.1-APVA-V-020	18 825 301	2,25%	Taip	Taip
	Aplinkos oro kokybės gerinimas Nr. 05.6.1-APVA-V-021	8 109 361	0,97%	Taip	Taip

Lentelė 24. 6 prioriteto „Darnaus transporto ir pagrindinių tinklų infrastruktūros plėtra“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 6 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
6.1.1.	Aplinkosaugos ir skrydžių saugos tobulinimas tarptautiniuose oro uostuose Nr. 06.1.1-TID-V-506	40 546 803	3,51	Ne	Ne
	Intelektinių transporto sistemų diegimas TEN-T tinkle Nr. 06.1.1-TID-V-504	48 945 783	4,24	Ne	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 6 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraišką
	Jūrų transporto eismo sąlygų gerinimas Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste Nr. 06.1.1-TID-V-505	93 677 595	8,12	Ne	Ne
	Miestų aplinkelių tiesimas Nr. 06.1.1-TID-V-502	84 775 979	7,35	Taip	Taip
	TEN-T geležinkelių tinklo atnaujinimas ir patobulinimas, skirtingų rūšių transporto sąveikos gerinimas Nr. 06.1.1-TID-V-503	289 434 781	25,09	Taip	Taip
	TEN-T kelių tinklo techninių parametrų gerinimas ir pralaidumo didinimas Nr. 06.1.1-TID-V-501	205 775 168	17,83	Taip	Taip
6.2.1.	Laivybos sąlygų vandens transporte užtikrinimas Nr. 06.2.1-TID-V-510	30 989 342	2,69	Ne (suderintas)	Ne
	Miestų transporto infrastruktūros vystymas įgyvendinant valstybei svarbius jungtinius projektus Nr. 06.2.1-TID-V-512	14 481 001	1,26	Ne	Ne
	Neigiamo poveikio aplinkai mažinimas geležinkeliuose Nr. 06.2.1-TID-V-509	30 844 532	2,67	Ne	Ne
	Veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonė Nr. 06.2.1-TID-V-507 "Regionų pasiekiamumo gerinimas" Nr. 06.2.1-TID-V-507	67 047 034	5,81	Taip	Taip
	Vieno lygio eismo sankirtų eliminavimas Nr. 06.2.1-TID-V-508	40 546 803	3,51	Taip	Taip
	Vietinių kelių vystymas Nr. 06.2.1-TID-R-511	67 493 394	5,85	Taip	Ne
6.3.1.	Elektros perdavimo sistemos modernizavimas ir plėtra Nr. 06.3.1-LVPA-V-103	68 639 944	5,95	Taip	Taip
	Gamtinių dujų perdavimo sistemos modernizavimas ir plėtra Nr. 06.3.1-LVPA-V-104	53 000 463	4,59	Taip	Taip
	Gamtinių dujų skirstymo sistemų modernizavimas ir plėtra Nr. 06.3.1-LVPA-K-107	17 582 700	1,52	Taip	Ne

Lentelė 25. 7 prioriteto „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų VP 7 prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/ paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
7.1.1	Didžiųjų miestų kompleksinė plėtra Nr. 07.1.1-CPVA-R-904	138438367	20.11%	Taip	Ne
	Kompleksinė paslaugų plėtra integruotų teritorijų vystymo programų tikslinėse teritorijose Nr. 07.1.1-CPVA-V-906	65591347	9.53%	Taip	Taip
	Miestų kompleksinė plėtra Nr. 07.1.1-CPVA-R-905	98673540	14.34%	Taip	Taip
	Pereinamojo laikotarpio tikslinių teritorijų vystymas. I Nr. 07.1.1-CPVA-V-902	7240500	1.05%	Taip	Taip
	Modernizuoti kultūros infrastruktūrą Nr. 07.1.1-CPVA-V-304	61121564	8.88%	Taip	Taip
	Modernizuoti savivaldybių kultūros infrastruktūrą Nr. 07.1.1-CPVA-R-305	20373855	2.96%	Taip	Taip
7.2.1	Vilniaus teritorinės darbo biržos infrastruktūros kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 07.2.1-CPVA-V-409	3609016.00	0.52%	Ne	Ne
7.3.1	Bedarbių integracija į darbo rinką Nr. 07.3.1-ESFA-V-401	124033161	18.02%	Taip	Taip
	Neįgaliųjų profesinė reabilitacija Nr. 07.3.1-ESFA-V-402	17377200	2.52%	Taip	Taip
	Parama darbui Nr. 07.3.1-IVG-T-410	40546803	5.89%	Ne	Ne
7.3.2.	Lietuvos darbo biržos administracinių gebėjimų ugdymas Nr. 07.3.2-ESFA-V-403	2316960	0.34%	Taip	Taip
7.3.3.	Subsidijos verslo pradžiai Nr. 07.3.3-IVG-T-428	16000000	2.32%	Ne	Ne
	Verslumo skatinimas 2014-	24546803	3.57%	Taip	Taip

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų VP 7 prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/ paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	2020 Nr. 07.3.3-FM-F-424				
7.3.4.	Diskriminacijos mažinimas Nr. 07.3.4-ESFA-V-426	-	0.00%	Ne	Ne
	Moterų ir vyrų lygybės skatinimas Nr. 07.3.4-ESFA-V-425	724050	0.11%	Taip	Taip
7.4.1.	Jaunimo užimtumo didinimas Nr. 07.4.1-ESFA-V-404	63565266	9.23%	Taip	Taip
	Jaunimo užimtumo didinimas (II) Nr. 07.4.1-ESFA-V-414	17452770	2.54%	Ne	Ne

Lentelė 26. 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 8 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
8.1.1.	Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra Nr. 08.1.1-CPVA-R-407	17 232 391	3,60	Taip	Ne
8.1.2.	Socialinio būsto fondo plėtra Nr. 08.1.2-CPVA-R-408	49 931 529	10,42	Taip	Taip
8.1.3.	Galvos smegenų kraujotakos ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-603	27 744 686	5,79	Ne	Ne
	Greitosios medicinos pagalbos ir pacientų transportavimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-604	5 046 630	1,05	Taip	Ne
	Kraujotakos sistemos ligų gydymo	454 810	0,09	Ne	Ne

	ir diagnostikos paslaugų infrastruktūros gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-610				
	Onkologinių ligų prevencijos, ankstyvos diagnostikos ir gydymo paslaugų infrastruktūros tobulinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-606	12 666 339	2,64	Ne	Ne
	Pirminės asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros veiklos efektyvumo didinimas Nr. 08.1.3-CPVA-R-609	32 003 012	6,68	Ne	Ne
	Priklausomybės ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-608	4 830 862	1,01	Ne	Ne
	Skubios pagalbos traumų ir nelaimingų atsitikimų bei išorinių priežasčių atvejais infrastruktūros tobulinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-611	7 089 361	1,48	Taip	Ne
	Sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo gerinimas neįgaliesiems Nr. 08.1.3-CPVA-V-607	4 490 783	0,94	Ne	Ne
	Sveiko senėjimo paslaugų kokybės gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-601	24 735 639	5,16	Ne	Ne
	Tuberkuliozės profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-605	10 081 787	2,10	Taip	Ne
	Vaikų sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros tobulinimas Nr. 08.1.3-CPVA-V-612	27 470 239	5,73	Taip	Ne
8.2.1.	Kaimo gyvenamųjų vietovių atnaujinimas Nr. 08.2.1-CPVA-R-908	47 787 303	9,97	Taip	Taip
8.3.1.	Romų socialinė integracija Nr. 08.3.1-ESFA-V-412	868 860	0,18	Taip	Taip
	Socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką Nr. 08.3.1-ESFA-K-413	24 909 343	5,20	Ne	Ne
	Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, socialinė integracija Nr. 08.3.1-	8 688 601	1,81	Taip	Taip

	ESFA-V-411				
8.3.2.	54+Nr. 08.3.2-ESFA-K-415	6 000 000	1,25	Taip	Taip
8.4.1.	Institucinės globos pertvarka Nr. 08.4.1-ESFA-V-405	21 983 760	4,59	Taip	Taip
	Integrali pagalba į namus Nr. 08.4.1-ESFA-V-418	16 364 801	3,42	Taip	Taip
	Kompleksinės paslaugos šeimai Nr. 08.4.1-ESFA-V-416	19 159 863	4,00	Taip	Ne
	Socialinių paslaugų sistemos stiprinimas Nr. 08.4.1-ESFA-V-421	1 500 000	0,31	Ne	Ne
	Socialinių paslaugų teikimas epilepsija sergantiems neįgaliesiems Nr. 08.4.1-ESFA-V-420	1 737 720	0,36	Ne	Ne
8.4.2.	Bendradarbiavimo skatinimas sveikatos netolygumų mažinimo ir sveiko senėjimo srityje Nr. 08.4.2-ESFA-K-629	7 359 903	1,54	Ne	Ne
	Galvos smegenų kraujotakos ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-615	2 418 531	0,50	Ne	Ne
	Greitosios medicinos pagalbos ir pacientų transportavimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-616	1 107 796	0,23	Taip	Ne
	Pirminės asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros veiklos efektyvumo didinimas Nr. 08.4.2-CPVA-R-626	3 400 000	0,71	Ne	Ne
	Kraujotakos sistemos ligų diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-627	1 461 140	0,30	Ne	Ne
	Priklausomybės ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-621	1 724 606	0,36	Ne	Ne
	Specialistų pritraukimas sveikatos netolygumams mažinti Nr. 08.4.2-ESFA-V-617	454 810	0,09	Taip	Ne
	Sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas onkologinių ligų srityje	5 114 121	1,07	Ne	Ne

	Nr. 08.4.2-ESFA-V-619				
	Sveikatos priežiūros paslaugų traumų ir nelaimingų atsitikimų bei kitų išorinių priežasčių atvejais kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-ESFA-V-625	2 231 440	0,47	Ne	Ne
	Sveiko senėjimo skatinimo iniciatyvos Nr. 08.4.2-ESFA-V-613	3 888 697	0,81	Ne	Ne
	Sveikos gyvensenos skatinimas regioniniu lygiu Nr. 08.4.2-ESFA-R-630	6 447 080	1,35	Ne	Ne
	Tikslinių teritorijų gyventojų sveikos gyvensenos skatinimas Nr. 08.4.2-ESFA-V-628	6 908 518	1,44	Ne	Ne
	Tuberkuliozės profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Nr. 08.4.2-CPVA-V-618	3 212 117	0,67	Taip	Ne
	Vaikų ligų, traumų ir nelaimingų atsitikimų profilaktika, sveikatos priežiūros paslaugų vaikams prieinamumo ir kokybės gerinimas Nr. 08.4.2-ESFA-V-622	7 200 765	1,50	Ne	Ne
8.5.1.	Parama neįgaliesiems socialinėse įmonėse Nr. 08.5.1-ESFA-V-406	35 333 642	7,37	Taip	Taip
	Socialinės atsakomybės ir socialinio dialogo skatinimas Nr. 08.5.1-ESFA-V-423	3 800 000	0,79	Ne (suderintas)	Ne
	Parama socialiniam verslui	Nėra informacijos	Nėra informacijos	Ne	Ne
8.6.1.	Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas Nr. 08.6.1-ESFA-V-911	12 001 815	2,50	Ne	Ne
	Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo administravimas Nr. 08.6.1-ESFA-T-910	2 117 967	0,44	Taip	Taip
	Vietos plėtros strategijų rengimas Nr. 08.6.1-ESFA-T-909	220 320	0,05	Taip	Taip

Lentelė 27. 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų VP 7 prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
9.1.1.	Dėstytojų darbo vietų tobulinimas ir technologinis aprūpinimas Nr. 09.1.1-CPVA-K-719	3696669	0.59%	Ne	Ne
	Studijų aplinkos ir infrastruktūros koncentravimas, tobulinimas ir informacinių sistemų plėtra Nr. 09.1.1-CPVA-V-720	44951923	7.21%	Ne (suderintas)	Ne
9.1.2.	Profesinio mokymo infrastruktūros plėtra Nr. 09.1.2-CPVA-K-722	17232391	2.76%	Ne	Ne
	Sektorinių praktinio mokymo centrų plėtra Nr. 09.1.2-CPVA-V-721	41607079	6.67%	Ne	Ne
9.1.3.	Nevalstybinių neformaliojo vaikų švietimo erdvių, valstybinių ir nevalstybinių mokyklų modernizavimas Nr. 09.1.3-CPVA-K-723	10585612	1.70%	Ne	Ne
	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas Nr. 09.1.3-CPVA-R-705	18629612	2.99%	Ne	Ne
	Mokyklų tinklo efektyvumo didinimas Nr. 09.1.3-CPVA-R-724	31670340	5.08%	Ne	Ne
	Neformaliojo švietimo infrastruktūros tobulinimas Nr. 09.1.3-CPVA-R-725	15929101	2.56%	Ne	Ne
	Švietimo prieinamumo didinimas Nr. 09.1.3-CPVA-V-704	24245768	3.89%	Taip	Taip
9.2.1.	Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas Nr. 09.2.1-ESFA-K-728	9847080	1.58%	Ne	Ne
	Mokytojų ir kitų švietimo sistemos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas Nr. 09.2.1-ESFA-V-727	5792400	0.93%	Ne	Ne
	Švietimo vertinimo ir stebėsenos sistemų sukūrimas Nr. 09.2.1-ESFA-V-706	8109361	1.30%	Ne	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų VP 7 prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas, paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	Ugdymo turinio tobulinimas ir naujų mokymo organizavimo formų kūrimas ir diegimas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726	19094022	3.06%	Ne	Ne
9.2.2.	Asmenų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, galimybių mokytis gerinimas Nr. 09.2.2-ESFA-V-707	13032901	2.09%	Taip	Taip
	Mokyklų pažangos skatinimas Nr. 09.2.2-ESFA-K-730	7417313	1.19%	Ne	Ne
	Neformaliojo vaikų švietimo įvairovės ir prieinamumo didinimas Nr. 09.2.2-ESFA-V-729	14481001	2.32%	Taip	Taip
9.3.1.	Studijų kokybės gerinimas Nr. 09.3.1-ESFA-K-731	10426321	1.67%	Ne	Ne
	Studijų prieinamumo didinimas Nr. 09.3.1-ESFA-V-708	17377201	2.79%	Taip	Taip
	Studijų sistemos tobulinimas Nr. 09.3.1-ESFA-V-732	7803208	1.25%	Ne	Ne
	Studijų tarptautiškumo didinimas Nr. 09.3.1-ESFA-V-709	21287071	3.41%	Taip	Ne
9.3.2.	Stebėsenos, išorinio vertinimo stiprinimas ir kvalifikacijų pripažinimas Nr. 09.3.2-ESFA-V-710	15060241	2.42%	Taip	Taip
9.3.3.	Mokslininkų ir tyrėjų kvalifikacijos kėlimas žinioms imliose įmonėse Nr. 09.3.3-ESFA-K-733	2896200	0.46%	Ne	Ne
	Mokslininkų ir kitų tyrėjų gebėjimų stiprinimas Nr. 09.3.3-ESFA-V-711	43009422	6.90%	Taip	Taip
	Mokslininkų, kitų tyrėjų, studentų mokslinės kompetencijos ugdymas per praktinę mokslinę veiklą Nr. 09.3.3-LMT-K-712	68350325	10.96%	Ne	Ne
9.4.1.	Lietuvos kvalifikacijų sandaros formavimas, kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo sistemos plėtra Nr. 09.4.1-ESFA-V-734	13032901	2.09%	Taip	Ne
	Paskatos ir pagalba	4633920	0.74%	Ne	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų lėšų dalis nuo visų VP 7 prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas, paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	besimokantiems Nr. 09.4.1-ESFA-V-735				
	Praktinių įgūdžių įgijimo rėmimas ir skatinimas Nr. 09.4.1-ESFA-K-736	14444382	2.32%	Ne	Ne
	Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą valdymo, kokybės ir patrauklumo užtikrinimo sistemų ir procesų stiprinimas Nr. 09.4.1-ESFA-V-713	12387465	1.99%	Taip	Taip
9.4.2.	Viešųjų paslaugų darbuotojų kompetencijos ir kvalifikacijos tobulinimas Nr. 09.4.2-ESFA-K-737	2896201	0.46%	Ne	Ne
	Formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas Nr. 09.4.2-ESFA-V-715	24907321	4.00%	Taip	Taip
	Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra Nr. 09.4.2-ESFA-K-714	12164041	1.95%	Ne	Ne
9.4.3.	Pameistrystė Nr. 09.4.3-ESFA-K-827	11005561	1.77%	Ne	Ne
	Kompetencijos LT Nr. 09.4.3-ESFA-K-814	9847081	1.58%	Ne (suderintas)	Ne
	Kompetencijų vaučeris Nr. 09.4.3-IVG-T-813	62841381	10.08%	Ne	Ne
	Žmogiškieji ištekliai Invest LT+ Nr. 09.4.3-ESFA-K-805	11584801	1.86%	Taip	Taip
	Akademija LT Nr. 09.4.3-ESFA-V-831	5792400	0.93%	Ne	Ne
	Inomokymai Nr. 09.4.3-ESFA-K-840	1448100	0.23%	Ne	Ne
	Žmogiškųjų išteklių stebėsenos, prognozavimo ir plėtros mechanizmai Nr. 09.4.3-ESFA-V-834	4344301	0.70%	Ne	Ne

Lentelė 28. 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ priemonės ir pasiruošimas įgyvendinti

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 10 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
10.1.1.	Nacionalinių reformų skatinimas ir viešojo valdymo institucijų veiklos gerinimas Nr. 10.1.1-ESFA-V-912	43 385 080	28,85	Taip	Taip
	Savivaldybių viešojo valdymo institucijų ir įstaigų veiklos gerinimas Nr. 10.1.1-ESFA-V-914	7 240 500	4,82	Ne	Ne
	Valstybės institucijų ir įstaigų vidaus administravimo tobulinimas Nr. 10.1.1-ESFA-V-913	9 933 968	6,61	Ne	Ne
10.1.2.	Nacionalinių kovos su korupcija priemonių įgyvendinimas Nr. 10.1.2-ESFA-V-916	16 500 000	10,97	Taip	Taip
	Viešojo valdymo institucijų atvirumo didinimas ir visuomenės įtraukimo į viešojo valdymo procesus skatinimas Nr. 10.1.2-ESFA-V-915	2 012 375	1,34	Taip	Taip
	Visuomenės nepakantumo korupcijai didinimo ir dalyvavimo viešojo valdymo procesuose skatinimo iniciatyvos Nr. 10.1.2-ESFA-K-917	2 954 124	1,96	Ne	Ne
10.1.3.	Paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimas savivaldybėse	15 929 101	10,59	Taip	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 10 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	Nr. 10.1.3-ESFA-R-920				
	Paslaugų ir asmenų aptarnavimo organizavimo gerinimas viešojo valdymo institucijose Nr. 10.1.3-ESFA-K-919	5 748 957	3,82	Ne	Ne
	Viešojo administravimo subjektų iniciatyvos, skirtos paslaugų ir asmenų aptarnavimo kokybės gerinimui Nr. 10.1.3-ESFA-V-918	14 649 116	9,74	Taip	Ne
10.1.4.	Geresnio reglamentavimo diegimas ir verslo priežiūros sistemos tobulinimas Nr. 10.1.4-ESFA-V-921	9 108 549	6,06	Taip	Taip
	Teisingumo sistemos veiksmingumo didinimas Nr. 10.1.4-ESFA-V-922	6 591 808	4,38	Ne	Ne
10.1.5.	Personalo valdymo valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose tobulinimo iniciatyvų skatinimas Nr. 10.1.5-ESFA-K-926	5 213 161	3,47	Ne	Ne
	Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų strateginių kompetencijų centralizuotas stiprinimas Nr. 10.1.5-ESFA-V-924	3 692 655	2,46	Taip	Ne
	Valstybės įstaigų vadovų grandies stiprinimas Nr. 10.1.5-ESFA-V-925	1 448 100	0,96	Taip	Ne

Konkretus uždavinys	Priemonės pavadinimas	Priemonei numatytos ES fondų lėšos (Eur)	Priemonei numatytų ES fondų lėšų dalis nuo viso 10 VP prioritetui numatytų ES lėšų (proc.)	Parengtas ir patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas	Sudarytas valstybės projektų sąrašas/paskelbtas kvietimas teikti paraiškas
	Žmogiškųjų išteklių valdymo tobulinimas valstybinėje tarnyboje sisteminiu lygmeniu Nr. 10.1.5-ESFA-V-923	5 951 690	3,96	Taip	Ne

2 PRIEDAS. ES FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS KONKREČIŲ UŽDAVINIŲ AKTUALUMO POKYČIAI

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklių pokyčiai	Iššūkių aktualumas
1.1.1. „Siekti aktyvesnio turimos ir naujai kuriamos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros panaudojimo“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
1.2.1. „Padidinti MTEPI veiklų aktyvumą privačiame sektoriuje“	↑↓	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
1.2.2. „Padidinti žinių komercinimo ir technologijų perdavimo mastą“	↑↑	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
2.1.1. „Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka“	↑↑	sumažėjęs
3.3.1. „Padidinti MVĮ produktyvumą“	↑↑	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
3.3.2. „Padidinti MVĮ investicijas į ekoinovacijas ir kitas efektyviai išteklius naudojančias technologijas“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
4.1.1. „Padidinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą“	↑↑	sumažėjęs
4.4.1. „Išbandyti pažangiojo tinklo technologijų diegimo perspektyvas“	↑↑	sumažėjęs
6.3.1. „Sustiprinti integraciją į Europos Sąjungos vidaus energijos rinką“	↑↓	sumažėjęs
7.3.1 „Padidinti gyventojų, ypač ilgalaikių ir neįgaliausių, užimtumą“	↑↓	sumažėjęs
7.4.1. „Sumažinti nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15-29 m. amžiaus jaunimo skaičių“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
8.1.1. „Padidinti bendruomenėje teikiamų socialinių paslaugų dalį, pereinant nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų“	↑↑	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
8.1.3. Pagerinti sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą tikslinėms gyventojų grupėms bei sumažinti sveikatos netolygumus	↑↓	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)

8.3.2. „Padidinti vyresnio darbingo amžiaus asmenų dalyvavimą darbo rinkoje ir savanoriškoje veikloje“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
8.4.1. „Padidinti bendruomenėje teikiamų paslaugų prieinamumą ir kokybę, plėtoti paslaugas šeimai“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
8.4.2. „Sumažinti sveikatos netolygumus, gerinant sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą tikslinėms gyventojų grupėms ir skatinti sveiką senėjimą“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
8.6.1. „Pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
9.1.1. „Tobulinti ir koncentruoti studijų infrastruktūrą, siekiant aukštesnės studijų kokybės“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
9.1.3. „Padidinti bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigų tinklo veiklos efektyvumą“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
9.2.1. „Pagerinti mokinių ugdymo, skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
9.2.2. „Sumažinti anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių ir bendrojo ugdymo programos nebaigusiu asmenų skaičių“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)
9.3.1. „Siekiant geresnės studijų atitikties darbo rinkos ir visuomenės poreikiams, gerinti studijų kokybę ir didinti studijų prieinamumą“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
9.4.1. „Padidinti profesinio ir suaugusiųjų mokymo atitiktį darbo rinkos poreikiams ir patrauklumą“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
9.4.2. „Sukurti sąlygas ir paskatas mokymuisi visą gyvenimą, užtikrinant veiksmingą pagalbą tobulinantis“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
9.4.3. „Padidinti dirbančių žmonių išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
10.1.3. „Pagerinti visuomenei teikiamų paslaugų kokybę, didinant jų atitikimą visuomenės poreikiams“	-	padidėjęs (ES Tarybos rekomendacija)
10.1.5. „Pagerinti žmonių išteklių valdymą valstybinėje tarnyboje“	-	padidėjęs (svarbiausi pažangos darbai)

Pastaba: spalvomis pažymėtos rezultato rodiklių kitimo tendencijos (žalia – rodiklio reikšmė keičiasi link siektinos reikšmės, geltona – konkretaus uždavinio įgyvendinimui pasirinkti vieni rodikliai gerėja, kiti blogėja siektinos reikšmės atžvilgiu, raudona – rodiklių reikšmės tolsta nuo suplanuotos siektinos reikšmės).

3 PRIEDAS. PASIŪLYMAI DĖL 2014–2020 M. ES FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS RODIKLIŲ

Konkretus uždavinys	Rezultato rodiklis	Pasiūlymai
1.1.1. „Siekti aktyvesnio turimos ir naujai kuriamos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų infrastruktūros panaudojimo“	Išorės vartotojai iš ūkio subjektų, pasinaudoję atnaujinta atviros prieigos mokslinių tyrimų infrastruktūra	Pradinė rodiklio reikšmė neatspindi esamos situacijos (2013 m. APC tik pradėjo savo veiklą) iki projektų įgyvendinimo pradžios. Aktuali reikšmė ateityje padėtų lengviau vertinti įgyvendinimo pažangą ir investicijų poveikį. Todėl siūloma atnaujinti pradinę ir siektinas reikšmes.
2.1.1. „Padidinti plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūros prieinamumą ir naudojimą vietovėse, kuriose naujos kartos prieigos infrastruktūros plėtros ir paslaugų teikimo negali užtikrinti rinka“	Namų ūkių, esančių 30 Mbps ir spartesniu plačiajuosčio interneto ryšiu padengtoje šalies teritorijoje, dalis	Naujausia žinoma reikšmė (2015 m.) yra arti siektinos, todėl ji geriau atspindi žymiai sumažėjusį investicijų poreikį. Kita vertus rodiklis neparodo, ar sukurta infrastruktūra padidina naudojamąsi plačiajuosčių elektroninių ryšių tinklų infrastruktūra. Todėl siūloma atlikti papildomą analizę ir atnaujinti reikšmę.
2.2.1. „Padidinti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslo ir visuomenės poreikiams“	Įmonių, kurios panaudoja viešojo sektoriaus informaciją savo komercinei veiklai, dalis	Rodiklio reikšmė pasikeitė, respondentams pateikus paaiškinimus apie rodiklio skaičiavimą, todėl tikslinga būtų peržiūrėti rodiklio pradinę ir siektiną reikšmes.
3.1.1. „Padidinti verslumo lygį“	Verslumo lygis: įmonių ir fizinių asmenų, tenkančių 1000 gyventojų, skaičius	Siektina rodiklio reikšmė buvo viršyta dar neprasidėjus intervencijų įgyvendinimui. Siūloma atnaujinti siektiną reikšmę ir užtikrinti ambicingą ir planuojamoms investicijoms proporcingą rodiklių planavimą.
3.3.2. „Padidinti MVĮ investicijas į ekoinovacijas ir kitas efektyviai išteklius naudojančias technologijas“	Investicijų, kurių daugiau kaip 50 proc. sumos investuojama į ekoinovacijas, dalis nuo visų investicijų	Rodiklis nėra specifinis (apskaičiuojant jį įtraukiamos ir vandentvarkos įmonės, kurios nėra tikslinė grupės pagal 3 prioritetą), todėl būtina atlikti detalesnę analizę ir svarstyti galimybę pakeisti rodiklį.

4.1.1. „Padidinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą“	Atsinaujinančių išteklių energijos dalis galutiniame energijos balanse	Siektina rodiklio reikšmė buvo viršyta iki projektų įgyvendinimo pradžios, todėl siūloma keisti siektiną rodiklio reikšmę arba keisti patį rodiklį, atsižvelgiant į planuojamą investicijų perkėlimą į 5 prioritetą.
4.4.1. „Išbandyti pažangiojo tinklo technologijų diegimo perspektyvas“	Elektros energijos tiekimo kokybės pagerėjimas (SAIDI)	Siektina rodiklio reikšmė buvo viršyta iki projektų įgyvendinimo pradžios, todėl siūloma ją keisti arba svarstyti galimybę nepanaudotas lėšas perkelti kitoms priemonėms.
4.5.1. „Skatinti darnų judumą ir plėtoti aplinkai draugišką transportą, siekiant sumažinti anglies dioksido išmetimus“	Viešuoju miesto transportu vežamų keleivių skaičius	Siektina rodiklio reikšmė buvo viršyta iki projektų įgyvendinimo pradžios, todėl siūloma ją keisti.
5.1.1. „Sumažinti dėl klimato kaitos atsirandančius nuostolius“	Neigiamų potvynių padarinių potenciali žala ekonominei veiklai	Rodiklio reikšmė 2015 m. viršijo suplanuotą siektiną reikšmę 2023m. , todėl siūloma ją keisti.
5.3.2. „Padidinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir sistemos efektyvumą“	Vandens tiekimo paslaugų prieinamumas	Rodiklis neatspindi investicijų naudos, nes infrastruktūros prieinamumas neužtikrina naudojimosi šia infrastruktūra ir gyvenimo kokybės pokyčio. Todėl reikalinga papildoma rodiklio peržiūra.
	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas	Keitėsi skaičiavimo metodiką, tad tikėtina, kad rodiklis ateityje pablogės nepaisant įgyvendinamų intervencijų. Be to rodiklis neatspindi investicijų naudos, nes infrastruktūros prieinamumas neužtikrina naudojimosi šia infrastruktūra ir gyvenimo kokybės pokyčio. Todėl reikalinga papildoma rodiklio peržiūra.
5.6.1. „Sumažinti miestuose kietųjų dalelių ore ir cheminių medžiagų grunte pavojaus sveikatai ir aplinkai taršos lygį“	Dienų, kai buvo viršyta kietųjų dalelių (KD10) koncentracijos paros ribinė vertė, skaičius 5 didžiuosiuose miestuose	Rodiklis nėra specifinis ir planuojamos investicijos turės mažai įtakos jo reikšmės pasikeitimui. Būtina atlikti papildomą intervencijos ir pasirinkto rodiklio analizę.
	Ypatingai didelio pavojaus potencialūs taršos židiniai	Keitėsi skaičiavimo metodika, todėl tikslinga būtų pradinę reikšmę nustatyti taikant naujausią metodiką.